

Міністерство освіти і науки України

Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка

Кафедра всесвітньої історії та методики викладання історії

НОВІТНЯ ІСТОРІЯ КРАЇН АЗІЇ ТА АФРИКИ

*Навчально-методичний посібник
для студентів IV курсу*

Укладач: к. і. н., доц. Порох Н.В.

Полтава
2021

УДК 94(5)«1914/...»(075.8)+94(6)«1914/...»(075.8)
Н 73

Н 73 Новітня історія країн Азії та Африки: Навчально-методичний посібник / Укладач: Порох Н.В. Полтава, 2021. 79 с.

Укладач: Порох Наталія Василівна — кандидатка історичних наук, доцентка кафедри всесвітньої історії та методики викладання історії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

*Рекомендовано до друку вченою радою
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
20 грудня 2021 р., протокол № 7*

Для студентів факультету історії та географії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, які вивчають навчальну дисципліну «Новітня історія країн Азії та Африки».

Посібник розрахований на вчителів, студентів, усіх, хто цікавиться всесвітньою історією.

© Порох Н. В., 2021

ЗМІСТ

1. Загальні положення

1.1. Мета і завдання вивчення дисципліни «Новітня історія країн Азії та Африки»	4
1.2. Опис предмета навчальної дисципліни	4
1.3. Перелік видів навчальної діяльності студентів	5
1.4. Структура залікового кредиту з курсу «Новітня історія країн Азії та Африки»	5
1.5. Форми контролю та критерії оцінювання знань студентів	7
1.6. Рекомендації для студентів щодо опрацювання змістових модулів, індивідуальної та самостійної роботи	8

2. Зміст навчальних модулів дисципліни «Новітня історія країн Азії та Африки»

2.1.1. Змістовий модуль №1	10
2.1.2. Питання для самоконтролю студентів зі змістового модуля №1	17
2.2.1. Змістовий модуль №2	18
2.2.2. Питання для самоконтролю студентів зі змістового модуля №2	31

3. Практичні заняття

32

4. Завдання для самостійної роботи

56

5. Питання для самоконтролю студентів з курсу «Новітня історія країн Азії та Африки»

75

6. Навчальна та наукова література

77

1. Загальні положення

1.1. Мета і завдання вивчення дисципліни «Новітня історія країн Азії та Африки»

Мета: вивчення студентами основних тенденцій і проблем політичного, соціально-економічного та духовного розвитку держав і народів Азії та Африки; формування у студентів цілісного уявлення та систематизованих знань про особливості еволюції східних суспільств у новітній час.

Завдання:

- навчити студентів визначати хронологію і зміст історичного розвитку країн Азії та Африки у новітній час; аналізувати напрями соціально-економічних і політичних реформ у країнах Сходу;

- сформувати базовий понятійний апарат дисципліни, ознайомити студентів з новими концепціями у сучасному сходознавстві;

- розширити й удосконалити раніше набуті знання і вміння;

- сформувати поважне ставлення студентів до історії, культури і традицій народів Азії та Африки;

- сформувати вміння відбирати, аналізувати та об'єктивно інтерпретувати матеріал для семінарських занять, науково-дослідницької та культурно-просвітницької діяльності.

Очікувані результати навчання з дисципліни:

- знати зміст і значення новітньої історії країн Сходу для історичної та сучасної гуманітарної науки;

- сформувати базовий понятійний апарат з курсу;

- знати підходи вітчизняної та зарубіжної історіографії до вивчення історичного процесу на Сході;

- визначити і обґрунтувати хронологічні межі та періодизацію історичної епохи новітнього часу;

- простежити специфіку історичного процесу в основних новітніх афроазійських спільнотах;

- знати основні положення релігійно-етичних систем Сходу та визначити їхній вплив на становлення постколоніальних систем;

- вміти здійснювати порівняльно-типологічний аналіз основ цивілізації Заходу і Сходу;

- знати схему просторового історико-культурного та релігійного районування Сходу доби новітнього часу;

- вміти всебічно і критично аналізувати процес залучення афроазійських країн до стійких світових господарських зв'язків та перетворення Сходу на частину світового капіталістичного господарства, формування моделі «західний центр – східна периферія»;

- пояснити особливості розвитку капіталістичного укладу в економіці країн Сходу, формування класів в умовах колоніальної залежності та національно-визвольної боротьби;

- інтерпретувати співвідношення культури та колоніалізму, колонізації свідомості, різні прояви зворотних реакцій на всі інновації з боку колонізованих;

- розкрити основні тенденції еволюції суспільної думки на Сході, її закономірності та своєрідність.

1.2. Опис предмета навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Обов'язкова	
Змістових модулів (за умов поділу) – 2	Рік підготовки:	
	4-й	4-й
Загальна кількість годин – 90	Семестр	
	8-й	8-й

	Лекції	
	20 год.	4 год.
	Семінарські заняття	
	0 год.	0 год.
	Практичні заняття	
	16 год.	4 год.
	Лабораторні заняття	
	0 год.	0 год.
	Самостійна робота	
	54 год.	82 год.
	Вид підсумкового контролю:	
	залік	
	Мова навчання	
	Українська	

1.3. Перелік видів навчальної діяльності студентів

1. Усні відповіді на практичних заняттях.
2. Конспекти практичних занять.
3. Тести (тематичні, модульні, підсумкові).
4. Письмова самостійна робота.
5. Реферати та реферативні повідомлення.

1.4. Структура залікового кредиту з курсу «Новітня історія країн Азії та Африки»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
	денна форма					заочна форма					
	усього	у тому числі				Теми узагальн. лекцій	усього	у тому числі			
лк		пр.	лб	с.р.	лк			пр.	лб	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Змістовий модуль 1. Країни Азії та Африки у 1914-1945 роках: проблеми еволюції та основні етапи розвитку											
Тема 1. Країни Азії та Африки у 1914 – 1945 роках: основні тенденції та особливості суспільно- політичного, соціально- економічного і духовного розвитку		2						2			3
Тема 2. Британська Індія: особливості політичного та економічного розвитку (1914 – 1945 рр.)		2	2								4
Тема 3. Китай: особливості становлення гомінданівської державності		2	2						2		3
Тема 4. Японія у 1914 – 1945 роках: боротьба за лідерство		2									4
Тема 5. Корея в період японського колоніального режиму					5						4
Тема 6. Країни Індокитайського півострова у 1914 – 1945 роках: проблема модернізації традиційного суспільства					5						3

Тема 7. Острівний світ Південно-Східної Азії у 1914 – 1945 роках					5						3
Тема 8. Туреччина: від мусульманської імперії до світської республіки			2								4
Тема 9. Іран: особливості переходу від напівколоніальної залежності до шахського авторитаризму		2	2								4
Тема 10. Афганістан у 1914 – 1945 роках: проголошення незалежності та соціальні реформи					4						3
Тема 11. Арабські країни у 1914 – 1945 роках: особливості політичного та соціально-економічного розвитку					5						3
Тема 12. Країни Тропічної і Південної Африки: виникнення передумов для створення незалежних африканських держав					5						3
Разом за змістовим модулем 1		10	8		29			2	2		41
Змістовий модуль 2. Країни Азії та Африки у другій половині XX — на початку XXI ст.: тенденції та перспективи еволюції											
Тема 1. Країни Азії та Африки після 1945 року: деколонізація та особливості становлення незалежних держав		2						2			3
Тема 2. Країни Арабського Сходу у повоєнний період: основні тенденції розвитку			2								4
Тема 3. Близькосхідний конфлікт: виникнення, розвиток, проблема врегулювання		2									3
Тема 4. Країни Середнього Сходу після Другої світової війни					5						3
Тема 5. Держави Південного Кавказу: формування національної державності					5						3
Тема 6. Держави Центральної Азії: особливості соціально-економічного та політичного розвитку у пострадянський період					5						3
Тема 7. Країни Південної та Південно-Східної Азії в епоху деколонізації		2									3
Тема 8. Японія після Другої світової війни: особливості моделі суспільного розвитку		2	2								3
Тема 9. Китай після Другої світової війни		2							2		4
Тема 10. Країни Корейського півострова після Другої світової війни			2								3

75-89	Студент добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, уміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією; Знання студента є достатніми, він застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь його логічна, хоч і має неточності; Студент правильно відтворює навчальний матеріал, знає основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково контролює власні навчальні дії
60-74	Студент виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена. Вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразком; Студент відтворює основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило; Студент з допомогою викладача відтворює основний навчальний матеріал, може повторити за зразком певну операцію, дію
35-59	Студент відтворює частину навчального матеріалу; з допомогою викладача виконує елементарні завдання; Студент відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення
0-34	Студент може розрізняти об'єкти вивчення; Студент узагалі відмовляється від відповіді або робота ним не виконана

1.6. Рекомендації для студентів щодо опрацювання змістових модулів, індивідуальної та самостійної роботи

Вивчення кожної теми необхідно розпочинати з ознайомлення із її програмними положеннями, які містять стислу і конкретну інформацію про той історичний матеріал, який потрібно засвоїти.

Наступним кроком є ознайомлення з конспектом лекції, який становить своєрідний “скелет” теми, базову структуру необхідних знань. Поглиблені знання з теми студенти отримують, готуючись до практичних занять та виконуючи завдання для самостійної роботи.

Семинар є результатом самостійної підготовки студента і обговорення на занятті під керівництвом викладача результатів цієї пізнавальної діяльності.

Підготовка до практичного заняття складається з таких етапів:

- ознайомлення з планом семінару та методичними рекомендаціями до нього;
- перегляд конспекту лекції;
- прочитання відповідного розділу підручника;
- ознайомлення із змістом рекомендованої літератури та конспектування її основних положень;

- виконання завдань для самостійної роботи;

- засвоєння опорних понять теми;

- запис тез (розгорнутого плану) виступу з питань практичного заняття. Їх текстовий об'єм не має встановлених меж, головне, щоб він забезпечував студенту повну і ґрунтовну відповідь.

У ході практичного заняття заслуховуються виступи студентів. Студент повинен упродовж 10-15-хвилинного виступу не лише викласти суть питання, але й висловити свою думку щодо питань, порушених у монографіях, підручниках, статтях. Подальший перебіг семінару передбачає виступи студентів, в яких вони висловлюють свою думку до висвітлених питань, доповнюють їх додатковим матеріалом, ставлять запитання виступаючому. Студенти повинні навчатися вільно, творчо обговорювати проблеми, що виносяться на практичне заняття, а не просто читати текст. Дискусія повинна бути творчою, змістовною, доказовою, коректною.

На кожному практичному занятті викладач оцінює підготовлені студентами виступи, активність у дискусії, вміння формулювати та відстоювати свою позицію тощо. Викладач проводить індивідуальні бесіди із студентами, які пропустили заняття, перевіряє у визначеній разом із студентом формі знання матеріалу з тем, які закріплювалися на семінарі.

Опанування загальнотеоретичних проблем та фактичного матеріалу вимагає від студентів засвоєння цілого ряду специфічних термінів, понять. З метою їх засвоєння студентам рекомендується вести словник (на виділених у зошиті для самостійної роботи сторінках). До словника записуються опорні поняття і терміни, визначені у завданнях самостійної роботи. Значення термінів і понять можна взяти у словниках, енциклопедіях тощо.

Над завданнями самостійної роботи студенти працюють самостійно, без викладача, в окремих зошитах для самостійної роботи.

Реферати обов'язково повинні складатися з титульної сторінки, плану, короткого вступу, в якому автор визначає завдання свого мінідослідження, основної частини доробку, висновків і списку використаних джерел і літератури.

Посилання на літературні джерела слід супроводжувати цифрами у квадратних дужках із позначенням спочатку номера цитованого видання відповідно до списку використаної літератури і через кому цифрами сторінку, наприклад, [2, с. 74; 5, с. 11].

Перелік використаних джерел і літератури обмежується завданнями. Оптимальною кількістю найменувань джерел і літератури можна вважати 4-5 позицій.

Текстова частина реферату викладається на стандартному папері формату А4 (з однієї сторони). Обсяг тексту повинен становити не менше 15 сторінок. Поля: верхнє та нижнє — 20 мм, ліве — 30 мм, праве — 10 мм.

Малюнки та таблиці розміщуються як за текстом, так і на окремих аркушах паперу і повинні мати нумерацію у межах розділу. Макети карт та плани розміщення експозицій зображуються на папері формату А3 чи більшому.

Для конспектування лекцій студент повинен мати один зошит, а для практичних занять — інший. Також має бути окремий зошит для самостійної роботи і ведення словника.

Після вивчення матеріалу кожного модуля студентам для самоконтролю пропонуються проблемні питання, які будуть по закінченні курсу включені до підсумкової контрольної-залікової роботи (МКР).

2. Зміст навчальних модулів дисципліни «Новітня історія країн Азії та Африки»

2.1.1. Змістовий модуль №1.

Країни Азії та Африки у 1914-1945 роках: проблеми еволюції та основні етапи розвитку

Тема 1. Країни Азії та Африки у 1914 – 1945 роках: основні тенденції та особливості суспільно-політичного, соціально-економічного і духовного розвитку

Перша світова війна і Схід. Військові дії на території країн Азії та Африки. Поразка Османської імперії та її розпад. Антиколоніальні рухи в роки війни. Антибританські виступи в Індії. Повстання у В'єтнамі. Вплив Першої світової війни на господарське, демографічне, моральне становище народів Азії та Африки. Нові форми мобілізації економіки. Централізація господарського управління. Ріст національного підприємництва. Підприємці сучасного типу. Національна буржуазія і пролетаріат. Загострення протиріч між метрополіями і колоніями наприкінці Першої світової війни.

Два типи незалежницьких рухів. Співвідношення буржуазних рухів та реакційного анти тоталітаризму. Поміркованість і радикальність у визвольній боротьбі.

Революційна Росія і Схід. Революційне піднесення на Сході та його характер. Проблеми двох континентів на Версальській мирній конференції.

Створення Комінтерну. Країни Сходу і Комінтерн. Пропаганда і реальність у діяльності КІ. «Азійська» орієнтація КІ. Комуністичні та імперіалістичні гасла, соціальні та національні завдання у політиці КІ.

II Всеросійський з'їзд комуністичних організацій народів Сходу та його рішення. В.І.Ленін «Тези з національного і колоніального питань». «Додаткові тези» М.Н. Роя на II конгресі КІ. Основні напрями роботи КІ на Сході у міжвоєнний період. Проблема єдиного антиімперіалістичного фронту.

VII Конгрес КІ. Орієнтація на співробітництво з іншими антифашистськими партіями, націонал-революціонерами і націонал – реформістами.

Схід і світова економічна криза 1929 – 1933 рр. Унікальний характер кризи, її прояви в країнах Азії та Африки. Зміни у світогляді політичної еліти Сходу. Боротьба за ліквідацію ієрархічності світової системи. Проблема реформування аграрних відносин. Формування контурів стратегії майбутнього розвитку країн Азії та Африки. Поняття про сильну інтервенціоністську державу. Комплексний підхід до розвитку економіки імпортозаміщення, експортний песимізм, необхідність автоматизації від світового ринку.

Соціальні зміни на Сході після Кризи. Дестабілізація соціальної ситуації, загострення соціальних конфліктів. Активізація крайніх лівих і правих сил.

Держави «вісі» і Схід. Фашистські тенденції у суспільно – політичному розвитку країн Азії та Африки.

Друга світова війна і Схід. Роль країн Азії та Африки в роки війни. Зміни у соціально – політичному обліку народів Сходу. Загострення суперечностей колоніального капіталізму. Постановка питань національного і соціального визволення. Формування передумов краху колоніальної системи на Сході.

Тема 2. Британська Індія: особливості політичного та економічного розвитку (1914 – 1945 рр.)

Індійська імперія. Атрибути суверенної окремої держави. Адміністративний устрій. Провінції. Князівства. Колоніальна експлуатація. Сільське господарство. Юридичний розподіл сільського населення. Податкова система. Промисловий розвиток Індії. Робітничий клас та індійська буржуазія. Кастовість і конфесіоналізм буржуазії. Індійська інтелігенція та її роль у духовному і політичному житті країни. ІНК та Мусульманська ліга в роки Першої світової війни. Конгрес в Лакхнау.

Наростання невдоволення колоніальним режимом. Піднесення національно – визвольного руху в Індії. М. Ганді та ідеологія ненасилля. Національно – визвольний рух у 1919 – 1922 рр.. Перетворення ІНК на масову політичну партію.

Індія в період політичної стабілізації (1923 – 1927 рр.). «Противники і прибічники змін». Зміцнення лівого крила у національно – визвольному русі.

Утворення КПІ. Діяльність робітничо – селянських партій. Загострення індусько – мусульманських протиріч. «Хінду Махасабха». Створення РСС, Спілки добровільних служителів держави.

Боротьба за реформи (1927 – 1929). Делійський маніфест 1927 рік. Комісія Дж. Саймона. Рух «недоторканих». Б.Р.Амбедкар (1891 – 1956). Піднесення національного руху (1929 – 1933). Пакт Ганді – Ірвіна. «Общинне рішення» 1932 року. Піднесення демократичного руху в князівствах. Конституція 1935 року і вибори 1937 року. Діяльність конгресистських урядів у 1937 – 1939 роках. Індія в період Другої світової війни. Питання про участь Індії у війні і позиції ІНК та Мусульманської ліги. Партія «Форвард блок». Діяльність С.Ч. Боса. Індійська національна армія. «Серпнева революція» 1942 року та її наслідки. Наслідки війни. Підсумки міжвоєнного періоду розвитку Індії. Формування об'єктивних і суб'єктивних передумов національної незалежності країни.

Тема 3. Китай: особливості становлення гоміньданівської державності

Китай в роки Першої світової війни. «21 вимога» Японії Китаю. Особливості соціально-економічного розвитку Китаю на початок новітнього часу. Регіональний розвиток. Сільське господарство. Аграрні відносини. Розвиток міської економіки. Особливості формування нових суспільних класів. Політична та ідеологічна ситуація в Китаї. Перехідний характер політичної надбудови. Роль милітаристських угруповань у житті країни. Ідеологічна боротьба у Китаї в 1914 – 1915 роках. «Нова молодь». Піднесення національно – визвольного руху в Китаї у 1917 – 1924 роках. Патріотичний рух «4 Травня» 1919 року та його значення. Поширення ідей марксизму – ленінізму в Китаї. Утворення КПК. I і II з'їзди КПК.

Політична діяльність Сунь Ятсена. Еволюція його поглядів і настанов. Зближення Гоміньдану і Комінтерну. Формування передумов для створення єдиного фронту в Китаї. Особливості розвитку революційного процесу. Національна революція 1925 – 1927 рр., її характер, рушійні сили, особливості, наслідки. Початок протиборства між КПК і ГМД. Громадянська війна 1927 – 1937 рр.

Китай під владою Гоміньдану. «Нанкінське десятиріччя». «Період політичної опіки». Внутрішня і зовнішня політика Чан Кайші. Загарбницькі плани Японії щодо Китаю і окупація Маньчжурії. Піднесення патріотичного руху в Китаї. Внутрішньопартійна боротьба у Гоміньдані. Три принципи Хіроta. Боротьба демократичних сил Китаю за створення єдиного антияпонського фронту. «Рух 9 Грудня» 1935р.. Створення Всекитайської організації національного порятунку.

Радянсько – китайський договір про ненапад та угода про допомогу СРСР китайському народові. Радянські військові радники та пілоти – добровольці.

Китай у роки війни з Японією (1937 – 1945). Евакуація китайського уряду в Чунцин. Розпад Китаю на три частини. Процеси соціально – економічного та ідейно – політичного розвитку Китаю у трьох регіонах. Окупована японська зона. Створення місцевих маріонеткових китайських урядів. Ван Цзінвей і Центральний уряд у Нанкіні. Зона гоміньданівського панування. Еволюція режиму Чан Кайшлі. Партійна, цивільна та військова бюрократія. Відродження ідеології традиційної китайської деспотії. Посилення конфуціанського і традиціоналістського принципів у суньятсенізмі. Чан Кайші. «Доля Китаю». «Китайська економічна теорія».

Утворення демократичної ліги Китаю. Її програма. Критика авторитарного гоміньданівського однопартійного режиму. Міжнародно – правові акти держав антигітлерівської коаліції щодо Китаю. Активізація демократичного руху. VI конгрес Гоміньдану (Травень 1945 р.) та його рішення. Визволені райони Китаю та їх зміцнення в роки антияпонської війни. Політика «Трьох третин» та формування нової влади у районах

підконтрольних КПК. Мао Цзедун. «Аграрна революція». Внутрішньопартійна боротьба в КПК. Ідеологія «націоналістичного народництва». Рух за впорядкування стилю в партії. Розрив з комінтернівською політичною традицією. VII з'їзд КПК. Принципи «нової демократії».

Китай в період завершального етапу Другої світової війни (8 серпня – 2 вересня 1945 року).

Тема 4. Японія у 1914 – 1945 роках: боротьба за лідерство

Японія напередодні і в роки Першої світової війни. Завершення епохи правління Мейдзі. Успіхи модернізації країни. Аграрно – промисловий характер економіки. Розвиток індустріалізації та урбанізації. Нові промислові центри. Демократичні тенденції епохи Тайсьо. Суррогатна «двопартійна» система. Становлення Японії як великої держави в роки Першої світової війни. Угода Лансинг – Ісії.

«Рисові бунти» 1918 року. Спад в економіці 1920 – 1921 рр. і внутрішня політика японських урядів. Вашингтонська конференція і загострення між імперіалістичних протиріч на Далекому Сході і Тихому Океані. Радянсько – японський договір 1925 року. Економічний та соціально – політичний розвиток Японії в другій половині 1920 - х років. Руйнація ліберальних політичних тенденцій. Посилення імперської ідеології («кокутай»). Програма створення самодостатньої сфери колоніальної економіки. Подвійний характер зовнішньополітичного курсу Японії. Експансіонізм. Заходи по створенню договірної системи міжнародної безпеки на Далекому Сході і Тихому океані. Пакт Бріана – Келлога та приєднання до нього Японії.

Завершення епохи «партійних» кабінетів. Особливості функціонування японської державної машини.

Вплив світової економічної кризи 1929 – 1933 рр. на Японію. Послання кризи у промисловості з хронічною аграрною кризою. «Раціоналізація виробництва». Курс «контрольованої інфляції». Загострення класових протиріч. Трудові та орендні конфлікти 1930 – 1931 років. Посилення поліцейських репресій. «Нові» концерни та «нове» офіцерство. Пошуки виходу з кризи. Група імператорського шляху та Група контролю. Поширення праворадикальних ідей в армії і на флоті. «Військово - фашистський рух» в Японії. Спілка обраних. Ратифікація Лондонської угоди 1930 р. та активізація діяльності правих радикалів. «Маньчжурський інцидент». Проголошення держави Маньчжоу-го. Вихід Японії з Ліги Націй. Путч молодих офіцерів 1932 року і його провал. «Кабінет національної єдності» адмірала Сайто Макото. Проект «відродження села».

Політика мілітаризації економіки. Курс «реорганізації та переозброєння». Вихід Японії з Вашингтонської угоди. Військовий путч 1936 року та його придушення. Завершення праворадикального руху фашистського напрямку в Японії.

«Основні принципи національної політики» кабінету Хіроta Кокі. Умови консолідації нації. Плани створення «тотальної держави» і «тотальної мобілізації» японського народу». Нова економічна і політична структури. Реставрація системи військово – бюрократичного управління та елементів державно-економічного регулювання. «Антикомінтернівський пакт». Початок японо - китайської війни. Програма розбудови «великої східноазійської сфери співрозквіту». Питання про характер японського політичного режиму початку 1940- х рр. у сучасній історіографії. Підписання Японією Троїстого пакту. Радянсько – японський пакт про нейтралітет.

Японія в період війни на Тихому океані. Військова доктрина Японії. Стратегія війни на Тихому океані. Хід військових операцій у 1941 – 1942 рр.

Особливості окупаційної політики Японії в країнах Сходу і Південно – Східної Азії (на Філіппінах, у В'єтнамі, в Індонезії, в Бірмі). Японія в період ведення оборонних військових операцій. Криза японської воєнної економіки і відставка уряду Тодзіо. Блокада Японії. Атомне бомбардування японських міст. Роль маньчжурського театру військових дій у капітуляції Японії. Акт про беззастережну капітуляцію Японії.

Тема 5. Корея в період японського колоніального режиму

Корея напередодні і в роки Першої світової війни. Японський військово – поліцейський режим («шабельний режим»). Ідеологічна обробка корейців. Синтоїзм.

Економічна політика колонізаторів. Аграрні заходи. Корейський банк. Експлуатація корейських селян. Перетворення Кореї на сировинну і продовольчу базу Японії. Особливості розвитку корейської промисловості.

Націоналістичний рух у Кореї в роки Першої світової війни. Антияпонські організації. Загони Армії справедливості. Корейські «рисові бунти». Робітничий рух .

«Першоберезневий рух» 1919р. та його значення. Селянські виступи у першій половині 1920 - х рр. Утворення Корейської комуністичної партії. Три зарубіжних центри комуністичного руху. Боротьба між «іркутянами» та «шанхайцями» . Проголошення комуністичної партії Кореї в Сеулі.

Криза 1929 – 1933 років, її вплив на корейську економіку. Зміни у соціально-економічному та політичному житті Кореї. Введення надзвичайного стану і посилення репресій проти корейських патріотів. Піднесення антияпонського руху. Створення Ліги національного фронту Кореї.

Корея в роки Тихоокеанської війни. Закон про забезпечення громадянського спокою. Боротьба проти «ідеологічних злочинів». Введення загальної військової повинності. Рух народного опору. Заходи колоніальної адміністрації щодо стримування «неспокійного корейського тилу». Закон 1944 р. про надання корейцям політичних прав. Закон про надання корейцям виборних прав.

Активізація діяльності закордонних центрів корейського визвольного руху. Корейський тимчасовий уряд у Чунцині. Створення армії відродження. Корейська еміграція в США. Корейсько – американська рада. Лі Син Ман. Програма повоєнного облаштування Кореї

«Корея і війна на Тихому океані». Капітуляція японських військ у Кореї. День визволення корейського народу.

Тема 6. Країни Індокитайського півострова у 1914 – 1945 роках: проблема модернізації традиційного суспільства

Індокитайський союз у роки Першої світової війни. Особливості економічного розвитку В'єтнаму, Лаосу, Камбоджі.

Перші політичні партії В'єтнаму. Конституційна партія. Партія молоді. Боротьба за зрівняння в правах місцевого населення із європейськими колоністами та розширення автономії країни. Револьюційне товариство в'єтнамської молоді, його програма скасування режиму протекторату. Хо Ші Мін (1890 – 1969). Поширення комуністичної ідеології у В'єтнамі. Виникнення комуністичних гуртків. Створення комуністичної партії В'єтнаму (1930р.). Збройні виступи проти французів на початку 1930 – х років.

Військовий конфлікт Індокитаю із Таїландом, його наслідки. Токійська мирна угода 1941 року.

Режим управління Лаосом. Конвенція про внутрішнє управління. Угода про французький протекторат над Лаосом. Камбоджа. Франко – камбоджійські угоди 1884 і 1897 рр. та організація системи влади. Економіка Камбоджі. Основні напрями французьких інвестицій. Розвиток транспорту і плантаційного господарства. Причини стабільності колоніального режиму. Слабкість опозиції. Національний рух кхмерів. Камбоджа в роки Другої світової війни. Народом Сіанук та проголошення незалежності Камбоджі 12 березня 1945 року. Утворення прояпонського національного уряду. Відновлення французького протекторату в Камбоджі. Бірма у 1914 - 1945рр. Особливості соціально – економічного та політичного розвитку в умовах англійського колоніального режиму. План Креддока. Ліга боротьби за політичну реформу. Буддистська асоціація молодих людей.

Піднесення антиколоніального руху в Бірмі наприкінці 1920 - х на початку 1930 – х рр. Містично-релігійна секта галонів. Антибританські виступи 1930 – 1931 рр. Асоціація

«Наша Бірма». Рух такінів. Аун Сан. Партія малої людини. Ба Мо. Конституція 1935 р. та розподіл Бірми на дві частини. Створення автономного бірманського уряду на чолі з Ба Мо.

Радикальний блок свободи Бірми, його діяльність.

Бірма в роки війни на Тихому океані. Створення Бірманської національної армії. Сіам (Таїланд) у 1914 – 1945 рр. : особливості модернізації традиційного суспільства.

Малайя між світовими війнами. Особливості господарської та соціальної структури. Адміністративний устрій Британської Малайї. Три типи колоніальних володінь. Малайський націоналізм. Поширення антианглійських настроїв. Ідеї об'єднання Малайї та Індонезії в єдину державу. Малайський національний рух у 1930- х рр.. Релігійно-реформаторська течія. Малайя в умовах японської окупації.

Тема 7. Острівний світ Південно-Східної Азії у 1914 – 1945 роках

Індонезія: від виникнення організованого національного руху до проголошення незалежності. Формування національної самосвідомості.

Особливості історичного розвитку Індонезії: дві групи чинників. Специфіка соціальної та культурної структур індонезійського суспільства. Особливості колоніальної політики метрополії – Нідерландів. Дві політичні культури – аристократична та ісламсько-підприємницька. Проблема формування індонезійської нації.

Індонезія в роки Першої світової війни. Піднесення визвольного руху. «Сарекат іслама»(Ісламський союз). «Сарекат ракьята»(народний союз). Антиголландське повстання на Яві, його характер, рушійні сили, наслідки. Розгортання незалежного руху наприкінці 1920-х у 1930 – х рр.. Створення Індонезійської народної партії. Ахмед Сукарно (1901 – 1970 рр). Культурний союз Індонезії. Партіндо (Партія Індонезії). Ідеологія мархенізму. Програма індонезійського націоналізму А. Сукарно «За вільну Індонезію». Формування широкого національно-визвольного блоку «Габунган політік Індонесіа» (ГАПІ).

Індонезія в роки Другої світової війни. Посилення економічних позицій Японії в Голландській Індії. Японська окупація Індонезії. Рух «Азія для азійців». Добровільна армія захисників вітчизни (ПЕТА). Антияпонські виступи. Повстання батальйону ПЕТА на сході Яви. Створення комісії з підготовки незалежності Індонезії. Концепція ідеологічних засад майбутньої незалежної країни. «Панча сила».

Проголошення незалежності Індонезії 17 серпня 1945 роу.

Філіппіни: специфіка руху до незалежності. Особливості американського колоніального режиму на Філіппінах. Американізація та модернізація колоніального суспільства. Економічне піднесення 1920 – х років. Експорторієнтований характер філіппінської економіки. Наслідки світової економічної кризи 1929 – 1933 років. Зростання безробіття. Страйковий рух. Селянські повстання на острові Лусон. Посилення національного руху. Закон Тайдінгса – Мак – Даффі. План 10 – річного перехідного періоду до повної незалежності. Вибори 1935 року до парламенту. Перемога Націоналістичної партії. Обрання президентом країни Мануеля Луїса Кесона. Кесонівська асоціація. Конституція 1935 року. Плебісцит 1937 року.

Філіппіни в роки японської окупації. Особливості адміністративної системи. Створення партизанського антияпонського руху «Хукбалахап» (Народна антияпонська армія). Визволення Філіппін з – під японської окупації.

Тема 8. Туреччина: від мусульманської імперії до світської республіки

Османська імперія в роки Першої світової війни. Військово – політичний союз із Німеччиною. Внутрішня політика младотурок. Поширення турецького націоналістичного руху. Пантюркізм. Політика «національної економіки». Національні ширкети. Становище анатолійської буржуазії. Невдоволення політикою тріумвірату.

Розпад Османської імперії. Окупація Туреччини військами держав Антанти. Виникнення та поширення національно – патріотичного руху. Мустафа Кемаль. Спілки захисту прав окремих турецьких територій. Утворення Представницького комітету. Велике національне зібрання Туреччини. Національна клятва. Перемога кемалійської революції. Скасування султанату. Лозаннський мирний договір. Міжнародне визнання анкарського уряду кемалістів.

Соціально – економічне та політичне становище Туреччини наприкінці війни за незалежність.

Соціально – економічна політика кемалістів. Боротьба із засиллям іноземного капіталу. Заохочення розвитку національного підприємництва. Світова криза 1929 – 1933 років та економічна політика турецького уряду. Політика етатизму. Розвиток сучасних форм приватного підприємництва. Процес концентрації національного капіталу.

Реформи державного ладу, законодавства, перетворення в сфері культури та побуту. Особливості лаїцизації турецького суспільства.

Зовнішня політика Турецької Республіки. Врегулювання турецько – грецьких відносин. Договір про дружбу та торгівлю між Грецією і Туреччиною. Відновлення дипломатичних відносин з європейськими країнами і США. Проблема зовнішнього боргу Туреччини. Конференція в Монтьєр. Нова міжнародна конвенція про протоки. Вступ Туреччини до Ліги Націй. Туреччина в роки Другої світової війни. Особливості турецького нейтралітету. Політика дружнього нейтралітету з Німеччиною. Активізація крайніх форм турецького націоналізму. Пантуранізм. Плани створення Великого Туркестану.

Внутрішня політика турецького уряду. «Закон про національний захист». Широкомасштабна мобілізація селян на військову службу, її наслідки. Труднощі воєнного часу. Реакція на хід воєнних дій на радянсько – німецькому фронті.

Тема 9. Іран: особливості переходу від напівколоніальної залежності до шахського авторитаризму

Іран в роки Першої світової війни. Політика нейтралітету. Окупація території Ірану англійськими військами. Англо – іранська таємна угода 1919 року. Радянсько – іранський договір 1921 року, його значення для зміцнення суверенітету Ірану. Державний переворот 21 лютого 1921 року «Чорний кабінет». Повалення династії Каджарів. Плебісцитарна монархія Пехлеві. Реза-шах.

Особливості шахського авторитарного режиму. Політика централізації Ірану. Створення єдиної регулярної армії. Придушення повстань племен. Будівництво доріг. Трансіранська залізниця. Економічна політика шахського уряду. Аграрне законодавство. Збереження кріпосницьких форм експлуатації селянства. Перебудова фінансової системи. Національний банк Ірану. Реорганізація системи юстиції, освіти. Адміністративні реформи. Промисловий розвиток Ірану. Нова угода про нафтові концесії. Ідеологія іранського націоналізму. Пропаганда відродження величі давньої Іранської держави. Зміна у літочисленні, введення стародавніх назв місяців року. Європеїзація норм повсякденного життя іранців. Європейський одяг. Запровадження прізвищ і скасування використання феодалських титулів. Поміркована лаїцизація суспільного життя. Зовнішня політика Ірану. Орієнтація на Німеччину. Охолодження радянсько – іранських стосунків. Саадабадський пакт.

Іран в роки Другої світової війни. Політика нейтралітету. Діяльність німецької розвідки в Ірані. Введення англійських і радянських військ в Іран. Зречення Рези – шаха Пехлеві. Мохаммед Реза Пехлеві. Троїстий договір між СРСР, Великою Британією та Іраном. Включення Ірану до антифашистської коаліції. Оголошення Іраном війни Німеччині. Розгортання демократичного руху в Ірані. Відновлення конституційних свобод. Поширення антифашистських ідей. Події в Іранському Азербайджані й Курдистані. Посилення впливу США. Суспільно-політичний розвиток, стан економіки Піднесення демократичного руху в 1945-1947 рр. , його характер і причини невдачі.

Тема 10. Афганістан у 1914 – 1945 роках: проголошення незалежності та соціальні реформи

Перша світова війна та зміни у внутрішній і зовнішній політиці афганського еміра. Дарбар 1914 р. Проголошення нейтралітету Афганістану. Вбивство еміра Хабібুলли - хана. Двовладдя. Боротьба за анулювання нерівноправних договорів з Великою Британією. Англо – афганська війна, її наслідки. Визнання Великою Британією незалежності Афганістану. Радянсько – афганський договір 1921 року.

Реформи афганського уряду. Проблема ліквідації політичної відсталості та досягнення соціального прогресу. Конституція 1923 року. Початок переходу від абсолютистської до

конституційної монархії. Соціальні та економічні реформи еміра Аманулли – хана. Закон про податок на землю. Положення про продаж державних земель. Програма переселення кочівників на північ. Конфіскація та розпродаж вакуфних земель. Митна реформа. Закон про заохочення промисловості. Реформи в галузі народної освіти. Лоя джирга 1928 р. Спроба проведення серії радикальних соціальних реформ. Протекціоністська політика уряду щодо місцевого купецтва. Ширкети. Спроба проведення побутових реформ. Причини наростання опозиційних настроїв.

Позиції мусульманського духовенства. Протести проти секуляризації суспільного життя. Антиурядовий рух наприкінці 1920 – х рр.. Бачаї Сакао. Внутрішня та зовнішня політика уряду Бачаї Сакао. Боротьба за владу різних претендентів на престол. Перемога угруповання Мухаммада Надір – хана. Придушення опозиції. Конституція 1931 року. Юридичне оформлення панування правлячого поміщицько – буржуазного блоку. Теократичний характер політичного режиму. Прихід до влади Мухаммада Захір – шаха.

Афганістан в роки Другої світової війни.

Тема 11. Арабські країни у 1914 – 1945 роках: особливості політичного та соціально-економічного розвитку

Країни Аравії у період між двома війнами. Саудівська Аравія: особливості становлення держави. Клан Хашимітів. Війна Неджду проти Хиджазу, її наслідки. Всесвітній конгрес мусульман 1926 року. Внутрішня політика короля Ібн Сауда. Проголошення Саудівської Аравії. Саудівсько – єменська війна 1933 – 1934 рр.. Договір про «мусульманське братство та арабську дружбу». Початок видобутку нафти та створення «Арабіен – Америкен Ойл Компані» (АРАМКО). Саудівська Аравія в роки Другої світової війни.

Ємен. Відновлення англійського панування. Зміни у системі управління колонією (1937р.). Укладення окремих конвенцій про протекторат з правителями дрібних султанатів Західного і Східного Адена. Бедуїнський легіон. Становище на півночі Ємена. Особливості розвитку зейдитського імамату. Сейїди. Ємен в роки Другої світової війни.

Імамат Оман і султанат Маскат: особливості розвитку теократичної держави. Британський протекторат Договірний Оман. Антибританська боротьба племен емірів Договірного Омана. Катар, Кувейт, Бахрейн у міжвоєнний період: рівень соціально – економічного та суспільно – політичного розвитку. Проблема збереження загальноарабських традицій та модернізаційних перетворень.

Особливості розвитку країн Східного Середземномор'я в роки Першої світової війни. Нові форми колоніальної політики в арабських країнах. Специфіка мандатної системи. Сирія і Ліван під французьким мандатом. Палестина і Трансйорданія у міжвоєнний час. Характерні особливості арабського національно – визвольного руху. Єврейський національно – визвольний рух та ідейно – політична боротьба у Палестині.

Ірак під англійським мандатом. Антианглійське повстання 1920 р.. Спілка «Вартовий незалежності». Каїрська конференція 1921 року та проголошення Ірака підмандатним королівством. Англо – іранський союзний договір 1930р. та скасування англійського мандата. Антианглійський державний переворот 1941р. його наслідки. Єгипет: від протекторату до конституційної монархії. Конституція 1923 року.

Утворення Асоціації братів - мусульман. Хасан аль - Банна. Ідеологія поєднання традиційного ісламського світогляду та сучасних методів організації і пропаганди. Боротьба за відновлення ісламського халіфату. Перетворення Асоціації братів - мусульман на масову політичну організацію. Поширення ісламського фундаменталізму. Внутрішня і зовнішня політика урядів партії «Вафд».

Єгипет в роки світової економічної кризи 1929 – 1933 рр. Загострення соціальних і політичних протиріч. Введення надзвичайного стану. Нова антидемократична конституція. Масовий антибританський рух «Англія – наш ворог», його наслідки.

Занепад популярності партії «Вафд» у другій половині 1930-х років. Активізація реакційних сил. Профашистська агентура в Єгипті. Єгипет в роки Другої світової війни. Країни Магриба у міжвоєнний період.

Тема 12. Країни Тропічної і Південної Африки: виникнення передумов для створення незалежних африканських держав

Міжімперіалістичні протиріччя на початку ХХ ст. та їх вплив на народи і країни Африки. Остаточний розподіл Африканського континенту між Англією, Францією та Німеччиною.

Колоніальна політика імперіалістів на Африканському континенті, форми і методи експлуатації підкорених народів. Захоплення земель і створення плантаційного господарства. Створення резервацій і расизм у Південній Африці. Примусова праця. Політична ситуація на півдні Африки в перше десятиріччя ХХ ст. Національно - визвольний рух народів Африки.

Африка в роки Першої світової війни: соціально-економічний та політичний розвиток, національно – визвольний рух. Результати територіального перерозподілу Африки після війни. Місце Африки у світовому господарстві, посилення її експлуатації. Традиційні африканські інститути в 1920 – х – 1930 – х рр. Характерні риси двох основних систем колоніального управління – прямого і непрямого. Нові форми та методи визвольної боротьби, її специфіка в різних регіонах і країнах. Культурно – просвітницькі та суспільно політичні організації.

Специфіка розвитку Південно - Африканського Союзу. Британська самоуправна колонія – домініон. Політика уряду генерала Луїса Боти. Зміни у політичному курсі країни за уряду Я. Х. Сметса. Пробританська орієнтація. Національна партія африканерів. Парламентські вибори 1924 р. Перемога коаліції Лейбористської та Національної партії. Уряд Дж. Герцога . «Проблема аборигенів» . Посилення расової дискримінації. Африканський націоналізм. Об'єднання двох течій білого політичного руху – націоналістів африканерів і прихильників союзу із Великобританією – юніоністів. Коаліційний кабінет 1933 р. Створення об'єднаної південноафриканської національної партії, її перемога на виборах 1934 та 1938 рр. «Очищена» Національна партія. Юніоністська партія. Гостра політична дискусія навколо питання вступу країни у Другу світову війну. Політика збереження нейтралітету Дж. Герцога. Рішення парламенту про війну. Країни Тропічної та Південної Африки в роки Другої світової війни.

2.1.2. Питання для самоконтролю студентів зі змістового модуля №1

1. Довести, що період 1914-1945рр. за своїм змістом був переломним в історії країн Азії та Африки.
2. Проаналізуйте нові підходи у сучасній історіографії до проблеми колоніалізму.
3. Визначте та схарактеризуйте основні тенденції суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку країн Азії та Африки у 1914-1945 рр.
4. З'ясуйте вплив Першої світової війни на країни Азії та Африки.
5. Доведіть, що революційні події 1917 року в Росії стали важливим стимулятором визвольного руху на Сході.
6. З'ясуйте, чому діяльність Комінтерна стала одним із чинників зміни співвідношення сил між Європою і Азією.
7. Проаналізуйте прояви «азійської орієнтації» у зовнішній політиці РРФСР та діяльності Комінтерна.
8. З'ясуйте, чи можна твердити про першочергове значення у політиці Комінтерна революційного процесу.
9. Визначте вплив на країни Сходу світової економічної кризи 1929-1933рр.
10. Розкрийте сутність сучасних підходів в історичній науці до питання фашизму на Сході.
11. Проаналізуйте причини встановлення мілітаристського режиму в Японії.
12. Визначте особливості зовнішньої політики та характерні риси зовнішньополітичної доктрини Японії.
13. Проаналізуйте основні тенденції економічного розвитку Китаю після Першої світової війни.
14. Доведіть національний характер китайської революції 1925-1927рр.

15. Проаналізуйте причини, основні етапи та наслідки громадянської війни в Китаї 1927-1936рр.
16. Прослідкуйте долю політичних лідерів Китаю 20-40рр. XX ст.
17. Розкрийте причини, хід та наслідки першої сатіаграхи.
18. Проаналізуйте основні положення конституції Туреччини 1924 р.
19. З'ясуйте зміст та особливості мандатної системи управління на Арабському Сході.
20. Поясніть, чому монархію Пехлеві називають плебісцитарною, а не легітимістською.
21. Розкрийте зміст суньятсенізму як ідеології розбудови нової китайської державності.
22. З'ясуйте зміст, характер та наслідки лаїцизації турецького суспільства.
23. Охарактеризуйте становище країн Африки в роки Другої світової війни.
24. Розкрийте зміст ідеології не насилля М. К. Ганді.
25. Складіть політичні портрети лідерів країн Сходу Ататюрка, Рези-шаха Пехлеві, Чан Кайші.
26. Охарактеризуйте особливості французької колоніальної політики в Індокитаї (1918-1945).
27. Розкрийте зміст законів Монтегю-Челмсфорда і Роулетта.
28. Проаналізуйте діяльність ІНК у 1918-1945рр.
29. Розкрийте причини, хід, характер та наслідки кемалійської революції.
30. Розкрийте зміст Закону про управління Індією 1935 року.
31. Розкрийте зміст декларації Бальфура.
32. Розкрийте зміст та наслідки «Руху 4-го травня» в Китаї.
33. Розкрийте зміст Лозаннського мирного договору 1923 року.
34. Проаналізуйте соціально-економічні та політичні зміни, що відбулися в країнах Магриба в роки Другої світової війни.
35. Проаналізуйте основні заходи Рези-шаха Пехлеві, спрямовані на централізацію та модернізацію Ірана.
36. Розкрийте специфіку розвитку і традиційні інститути афганського суспільства.
37. Проаналізуйте спроби реформування афганського суспільства у міжвоєнний період.
38. Визначте специфіку індонезійського суспільства в колоніальну епоху та назвіть характерні риси голландської колоніальної політики в Індонезії.
39. Розкрийте сутність ідеологічної боротьби у Китаї у 1914-1915рр.
40. Проаналізуйте особливості японської окупаційної політики у країнах Сходу та Південно-Східної Азії.
41. Записати до словника та вивчити зміст основних понять і термінів модуля.

2.2.1. Змістовий модуль №2

Країни Азії та Африки у другій половині XX — на початку XXI ст.: тенденції та перспективи еволюції

Тема 1. Країни Азії та Африки після 1945 року: деколонізація та особливості становлення незалежних держав

Політичні процеси в країнах Сходу. Деколонізація, її причини, форми, основні етапи, наслідки. Міжнародний консенсус щодо ліквідації колоніальної системи та системна криза колоніального господарства. Антиколоніалізм як форма націоналізму. «Холодна війна» і країни Сходу. Періодизація сучасної новітньої історії Ф. Хелідея. Встановлення нового світового порядку та перша холодна війна (1945-1953): війни і революції.

Політичні процеси на Далекому Сході. Японія. Утворення КНР. Корейська війна та її наслідки. Індокитай. ДРВ. Держава В'єтнам. Проголошення незалежності держав Південно-Східної Азії.

Піднесення національно-визвольної боротьби народів Південної Азії. Проголошення незалежності Індії та Пакистану.

Країни Близького і Середнього Сходу. Арабський Схід: особливості соціальної, політичної та ідейної трансформації. Палестинська проблема.

Часткова стабілізація та продовження деколонізації (1953-1961). Встановлення відносної стабільності на Сході.

«Коливальний антагонізм» та хвиля «полівіння» (1961-1969). Подальша деколонізація. Соціалістична орієнтація молодих держав Азії та Африки. Подальше розмежування на Сході в умовах розрядки (1969 - кінець 1970-их років). Становлення національних держав.

Друга холодна війна та розпад біполярного світу (кінець 1970-их - кінець 1980-их років). Події на Близькому і Середньому Сході 1979 року. Ісламська революція в Ірані. Радянське вторгнення в Афганістан. Піднесення політичного ісламу.

Схід у постбіполярному світі (кінець 1980-их - 2000-і роки). Вивід радянських військ з Афганістану та закінчення холодної війни. Агресія Іраку проти Кувейта. Перша міжнародна інтервенція «нового типу». Розпад Радянського Союзу та утворення нових незалежних держав у Центральній Азії та на Південному Кавказі. Перетворення Китаю на одну з провідних економічних держав світу. Економічне піднесення Індії. Поява нових незваних ядерних держав - Індії та Пакистану. Активізація радикальних мусульманських рухів. Протистояння Заходу та ісламського світу.

Особливості та закономірності економічної еволюції країн, що розвиваються, її основні етапи. Формування трьох ешелонів країн, що розвиваються, наприкінці 1970-их років. Особливості змін в економічному розвитку периферії у 1990-их роках. Периферія індустріально-аграрного та індустріально-сервісного типу. Переваги експортноорієнтованої моделі розвитку.

Суспільна думка на Сході. Офіційні ідеології та програми. Погляди екстремістської опозиції. Ідейні конструкції інтелектуальної еліти, неформальних лідерів, опозиційних партій, організацій. Націоналізм на Сході. Осмислення результатів взаємодії між Сходом і Заходом. Нові національні ідеології.

Тема 2. Країни Арабського Сходу у повоєнний період: основні тенденції розвитку

Активізація антиімперіалістичної боротьби в регіоні після закінчення війни. Виникнення Ліги арабських країн. Утворення держави Ізраїль. Арабо-ізраїльські протиріччя. (Проблема «історичного права») Сіонізм. Початок арабо-ізраїльських конфліктів. Криза і розпад колоніальної системи на Близькому Сході та в Північній Африці, в зоні Перської затоки. Ідеологія арабізму.

Єгипет. Піднесення національно – визвольної боротьби. Липнева революція 1952 р. і Г.А Насер. Політична система країни та перетворення в промисловості.

Аграрна реформа та її результати. Невдала спроба створення політичної партії Г.А. Насером. «Соціалізм» А.Г, Насера та його суть. Націоналізм і роль релігії. Англо - франко - ізраїльська агресія 1956 року та її провал. Поглиблення економічних і політичних перетворень в Єгипті. «Шестиденна» війна 1967 р, з Ізраїлем та поразка Єгипту. Радикалізація поглядів А.Г. Насера. Зміна внутрішнього і зовнішньо - політичного курсу країни в 1970-1980-і роки. Роль лідера в політичному розвитку країни А. Садат, Х. Мубарак. Радянсько - єгипетські відносини. Єгипет на рубежі 80-90-х років: внутрішньополітичний розвиток і зовнішня політика, Єгипет та ідеї арабської єдності: становлення і трансформація. Внутрішньо - політична криза початку 2000 – х рр.. Антидиктаторська революція 2010 – 2011 рр. Єгипет на сучасному етапі.

Сирія. Загальна характеристика на кінець Другої світової війни. Проголошення незалежності та політична нестабільність у країні. Об'єднання з Єгиптом та його провал. Політична система країни та Конституція 1979 р. Економічний розвиток. Сирія і «Доктрина Ейзенхауера». Прихід до влади Партії арабського соціалістичного відродження (ПАСВ). Внутрішня політика та зовнішньополітичні акції Хафеза Асада. Сирія та арабо - ізраїльські конфлікти. Участь країни у війні в Перській затоці. Радянсько - сирійські відносини. Сирійські комуністи, ідеї некапіталістичного розвитку та їх утопічність. Сирія та ідеї арабської єдності. Сирія після Х. Асада. Політика Б. Асада. Сирія сьогодні.

Ірак в роки Другої світової війни та посилення позицій Англії і США після її закінчення. Політичний лад і економіка країни. Зовнішня політика. Багдадський пакт і роль у ньому Іраку.

Наростання соціально - політичної кризи в країні на середину 50-х років і революція 1958 р. Абд-аль-Керим Касем. Нестабільність в країні в 60-х роках і прихід до влади Партії арабського соціалістичного відродження. Економічні та соціально - політичні перетворення в країні та їх характер. Ідеологізація режиму, роль Комуністичної партії. Курдське питання та спроба його вирішення. Сунніти і шиїти. Ірак в системі арабської єдності. Зближення Єгипту з Ізраїлем та позиції Іраку.

Суспільно - політична криза в країні в другій половині 70-х років і прихід до влади Саддама Хусейна. Встановлення терористичної диктатури, політичні репресії. Спроба зрушень в економіці та їх провал. Загострення курдської проблеми. Ісламський фактор у внутрішній політиці С. Хусейна. Зовнішня політика Іракської республіки: від лозунгу арабської єдності до ідеї лідерства в арабському світі. Радянсько - іракські відносини: позитивні і негативні моменти, поставки зброї і вплив на ситуацію в регіоні. Ірано - іракська війна її причини і наслідки.

Агресія Іраку проти Кувейту, війна в Перській затоці та поразка С. Хусейна. Загострення внутрішньополітичної ситуації в країні після закінчення війни, курдське питання, проблема шиїтів. Внутрішньополітичне становище Іраку, місце країни в арабському світі. Повалення режиму С. Хусейна. Ірак сьогодні.

Французький колоніальний режим в Алжирі і національно-визвольна боротьба алжирського народу в період між двома світовими війнами. Алжир в роки Другої світової війни і піднесення визвольної боротьби в країні після капітуляції фашистської Німеччини. Створення фронту національного визволення і армійських з'єднань. Проголошення Алжирської Республіки і формування Тимчасового уряду. Прогресивна громадськість світу і боротьба алжирського народу проти французьких колонізаторів. Криза колоніального режиму, Євіанські угоди та утворення Алжирської Народної Демократичної Республіки (АНДР). Ахмед Бен Белла.

Соціально - політичні перетворення в Алжирі в 60-70-і роки, розвиток промисловості і роль державного сектору, аграрна реформа. Хуарі Бумедьєн і концепція ^капіталістичного розвитку країни. П'ятирічні плани і створення сильного державного сектору. Кооперування сільського господарства. Запозичення чужого досвіду та ігнорування національними особливостями, головні причини краху концепції і планів Х. Бумед'єна.

Соціально - економічні та політичні причини кризи алжирського суспільства у 80-роках: спад економіки, інфляція, нерентабельність державних підприємств, криза кооперативного руху. Невдоволення однопартійним правлінням і відсутністю демократичних свобод, ріст впливу ісламського фактора. Становище в АНДР на межі 80- 90-х рр. Алжир в системі арабського світу. Зовнішня політика Алжиру. Алжир на початку 2000-х рр.

Близькосхідна криза: джерела, ескалація, реальності рубежу 80-90-х рр. Активізація антиімперіалістичної боротьби в регіоні після Другої світової війни. Рішення Асамблеї ООН 1947 р. Арабо-ізраїльська війна 1948 р.. Утворення держави Ізраїль і Йорданія. Що залишилося від арабської Палестини? Англо - франко - ізраїльська агресія проти Єгипту 1956 р. Г.А. Насер. Провал інтервенції США і Англії проти Лівану та Йорданії («Доктрина Ейзенхауера») Червнева арабо - ізраїльська війна (1967р.) і її результат для арабського світу. Організація визволення Палестини. Я. Арафат. А. Садат і четверта арабо-ізраїльська війна (1973 р.) «Човникова дипломатія» Г. Кіссінджера, Кемп-Девід. Палестинська проблема на початку 2000-х років. Політика М. Аббаса. Перспективи врегулювання палестинської проблеми.

Громадянська війна в Лівані. Християни і мусульмани, інші політичні аспекти проблеми. Соціалізм К. Джумבלата.

Арабський світ наприкінці ХХ - на початку ХХІ ст. Основні тенденції суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку Проблема модернізації політичних систем. Місце та роль ісламського чинника. Народні революції в країнах Арабського Сходу 2010 – 2011 рр.: особливості типології, наслідки. Мирна революція в Тунісі : причини, особливості, наслідки. Повалення режиму президента Бен Алі. Масові народні хвилювання в Єгипті. Події на площі Ат – Тахрир у Каїрі. Відставка Хосні Мубарака. Прихід до влади Військової ради. Хусейн Танталі. Проблема визначення шляху розвитку єгипетського суспільства. Ісламісти.

«Брати – мусульмани», їх місце і роль у сучасних політичних процесах в Єгипті. Демократичні організації Єгипту. М. аль – Фарадей. Хвиля арабських революцій і Лівія. Збройні зіткнення між опозицією та прибічниками режиму М. Каддафі. Громадянська війна. Реакція США та країн ЄС на події у Лівії. Рішення ООН про запровадження санкцій проти Лівії. Військова операція проти режиму М. Каддафі та її наслідки. Події у Ємені та Бахреїні. Поєднання релігійних, демократичних та соціальних протестів. Проблема реформування суспільно – політичного життя. Політика суннітської правлячої династії на Бахреїні. Авторитарний режим президента Салеха в Ємені. Суперечності між племенами та поміркованими шіїтськими угрупованнями зейдитів і сунітів. Внутрішньополітичне становище в Саудівській Аравії, Катарі, Омані, ОАЕ, Сирії. Роль Інтернет у створенні революційної ситуації на Арабському Сході.

Арабський Схід сьогодні.

Тема 3. Близькосхідний конфлікт: виникнення, розвиток, проблема врегулювання

Політична ситуація в Палестині після закінчення Другої світової війни. Диверсійна та терористична діяльність загонів «Хагани». «Сіоністський проект» на засіданнях генеральної Асамблеї ООН. Рішення № 181 про припинення британського мандату над Палестиною і розподіл країни на дві самостійні держави. Проголошення держави Ізраїль. Палестинська проблема. Арабо-ізраїльські війни. Позиції великих держав у близькосхідному питанні. Утворення Палестинської автономії. Внутрішня і зовнішня політика Я. Арафата. Від терориста до людини миру.

Сучасне становище на Близькому Сході. Територіально-політичний розкол Палестинської автономії. ФАТХ і ХАМАС. Еволюція палестино-ізраїльських відносин. Шляхи близькосхідного врегулювання. Нові виміри палестино-ізраїльських та арабо-ізраїльських суперечностей. Новий «баланс сил»: народні виступи і революції 2011 року в арабському світі та їхній вплив на близькосхідну проблему. Вплив ісламського фундаменталізму.

Тема 4. Країни Середнього Сходу після Другої світової війни

Економічний і політичний розвиток Ірану після Другої світової війни. Уряд Національного фронту. Переворот 1953 року та його сутність. Реформи і перетворення 1960-1970-х років, їхній зміст та результати. Ідея «білої революції». Ідейна боротьба щодо «вестернізації» іранського суспільства. Теорії антизахідного напрямку. Роль чинників «культурної спадщини» та «особливого історичного розвитку» країни. Антизахідні погляди Джелала Ахмада, його книга «Західництво» (1962 рік). Світські ісламісти М. Базарган та Алі Шаріаті. «Тоухідний іслам». Наслідки «Білої революції» як передумови ісламської революції 1978-1979 рр. Рухолла Хомейні та ідея створення теократичної держави. Роль духовенства у житті іранського суспільства.

Ісламська революція, її характер, основні етапи та наслідки. Формування нової політичної структури. Ісламська Республіка Іран як сучасний імамат. Політика реісламізації суспільства. Боротьба між консерваторами та реформістами. Внутрішня та зовнішня політика Ірану після смерті Аятолли Хомейні (1989 р.). Поверхнева демократизація А.А. Хашемі Рафсанджани. Процес лібералізації в ІРІ та президента М. Хатамі. Еволюція ісламського правління. Парламентські вибори 2004 року. Поразка реформаторів. Президентські вибори 2005 року. Прихід до влади представника молодого покоління консерваторів М. Ахмадінеджада. Сучасний режим «ісламської революції» в Ірані. Х. Роухані.

Соціально-економічна структура Афганістану після Другої світової війни. Збереження архаїчних форм суспільних відносин. Внутрішньополітична боротьба у 1950-1960 рр. Криза монархічного режиму. Переворот 1973 року та проголошення республіки. Внутрішня і зовнішня політика уряду М. Дауда. Переворот 1978 р. Прихід до влади Народно-демократичної партії Афганістану. Внутрішня і зовнішня політика Х. Аміна. Радянське військове втручання. Громадянська війна в Афганістані. Політика уряду М. Наджибулли. Вивід радянських військ з Афганістану. Внутрішня і зовнішня політика уряду Б. Раббані.

Прихід до влади руху «Талібан», його політика. Проблема наркоторгівлі. Антитерористична операція США та їхніх союзників на території Афганістану, її наслідки. Надзвичайна Лоя Джирга 2002 р. Політика Х. Карзая. Проблема нормалізації міжетнічних відносин. Другий прихід до влади «Талібана». Проблема біженців і визнання сучасного уряду Афганістану.

Економічний і політичний розвиток Туреччини після Другої світової війни. Поширення на Туреччину «доктрини Трумена» та плану «Маршала». Внутрішня і зовнішня політика Туреччини у 1970-1980-х роках. Внутрішньополітична боротьба у Туреччині в 1970-1980-х рр. Правий і лівий соціально-політичний радикалізм. Національне питання. Т. Озал. Турецьке «економічне диво». Процеси лібералізації суспільних відносин і вестернізації культури. Посилення проісламських настроїв. Перемога ісламістів на парламентських виборах 1995 р. Політика уряду Н. Ербакана. Ісламістська Партія справедливості й розвитку. Р.Т. Ердоган. Внутрішньополітична боротьба у Туреччині на початку 2000-х рр. Секуляристи та ісламісти. Політика А. Гюля. «Холодний душ для Європи». Причини успіхів проісламістської партії. Нова фаза політичної боротьби між ісламістським та реформаторсько-ататюркістським напрямками у турецькій державі. Внутрішня і зовнішня політика президента Р.Т. Ердогана. Сучасна Туреччина.

Тема 5. Держави Південного Кавказу: формування національної державності

Традиційна політико – географічна назва регіону «Закавказзя» . Термін Південний Кавказ. Закавказькі республіки а радянський період. Міжнаціональний і міжконфесійний мир. Особливості національно – культурного будівництва.

Політика нівелювання населення на побутовому, політичному та ідеологічному рівнях.

Розпад Радянського Союзу. Геополітична нестійкість та економічний колапс на пострадянському просторі. Проблеми новоутворених республік. Економічна і політична нестабільність у Вірменії, Азербайджані, Грузії у 1990 – х рр. Неврегульовані конфлікти. Протиріччя в середині політичних еліт.

Причини нестабільності, напруженості, конфліктності та кризових явищ у регіоні. Зовнішній чинник. Політика Росії на Південному Кавказі та її наслідки. Типологія політичних режимів на Закавказзі. Напівтоталітарні режими. «Альтернатива демократії». Територіальні конфлікти на Закавказзі, шляхи їх розв'язання. Друга Карабахська війна 2020 року: протистояння між Вірменією та Азербайджаном, його причини і наслідки.

Процес формування національних держав в Азербайджані, Вірменії, Грузії: спільне та особливе. Політична криза у Грузії 2019 року, її наслідки. Парламентські вибори 2020 р.. Перемога правлячої партії «Грузинська мрія». Опозиційні виступи «Єдиного національного руху» М. Саакашвілі. Політика уряду Г. Гахарії.

Внутрішня і зовнішня політика Вірменії. Армен Сарксян. Економічні та соціальні проблеми країни. Ситуація навколо Нагорного Карабаху. Карабахський конфлікт та наслідки його врегулювання. Тристороння угода. Внутрішня і зовнішня політика Азербайджана. І. Алієв. Парламентські вибори 2020 р. Новий склад Міллі Меджлісу. Протестні акції опозиції. Азербайджан сьогодні.

Тема 6. Держави Центральної Азії: особливості соціально-економічного та політичного розвитку у пострадянський період

Розпад Радянського Союзу і поява на політичній карті нових держав Центральної Азії: Казахстан, Туркменистан, Узбекистан, Киргизії, Таджикистан.

Узбекистан. Особливості розвитку республіки. Політика Іслама Каримова. Узбецька опозиція. Об'єднання «Бірлік» («Єдність»). Націоналістична ідеологія. Російськомовне населення та узбецькі демократи. Посилення релігійного чинника. Проблема Ферганської долини. Ісламська партія відродження.

Студентські демонстрації 1992 р. у Ташкенті. Репресії влади. Поразка опозиційного руху. Консервація демократичних реформ. Повернення до однопартійної системи. Народно-демократична партія Узбекистану. Лояльні політичні партії.

Консерватизм в економічній сфері. Авторитарна модернізація. Державний патерналізм. Корупція. Становище в сільському господарстві. Особливості процесу приватизації, його половинчастий характер.

Політичний розвиток. Конституція 1992 р. Референдум 1995 р. Пролонгація терміну президентури. Система органів махаллинського управління.

Загострення ситуації у Центральній Азії наприкінці 1990 – х рр. Поворот у внутрішній політиці І. Каримова. Посилення репресивного елементу у державній політиці. Президентські вибори 2000 р., їх результати. Сучасний Узбекистан. Політика Шавката Мирзійоева.

Киргизія. Набуття незалежності. Демократичний рух Киргизстану. Ошські події 1990 р. Розширення міжнаціонального конфлікту.

Особливості реформування суспільно – політичного життя. Політика Аскара Акаєва. Конституція 1993 р., її компромісний характер. Повноваження парламенту (Жогорку кенеш) та президента.

Наростання негативних тенденцій в економічній і соціальній сферах життя. Проблема нестачі власних енергоносіїв. Модель швидкого переходу до ринкових відносин. Корупція. Загострення внутрішньополітичної ситуації. Протистояння президентської і законодавчої влади. Криза влади. Конституційна реформа. Парламентські вибори 1995 р. Дострокові вибори президента. Перемога А. Акаєва. Зміни до конституції 1996 р. Посилення президентського правління. Перманентна зміна кабінетів міністрів. Поправки до конституції 1998 р.

Збройні формування ісламських екстремістів. Ісламський рух Узбекистану та його діяльність у Киргизії. Збройні зіткнення 1990 р. на території Баткенського району. Події 2000 р. Розширення діяльності підпільних ісламських організацій. Парламентські та президентські вибори 2000 р. Політика А. Акаєва на початку 2000 – х рр. Парламентські вибори 2020 року. Внутрішня і зовнішня політика президента Садіра Жапарова. Конституційна реформа.

Казахстан. Проголошення незалежності. Політика реформ Н. Назарбаєва. Система жорстко централізованої президентської влади. Особливості переходу до ринкової економіки. Зміни у національному складі населення. Слабкість демократичних рухів. Реформування державних інститутів. Конституція 1993 р. Закон «Про тимчасове делегування Президенту Республіки Казахстан і головам місцевих адміністрацій додаткових повноважень». Посилення президентського правління. Союз народної єдності Казахстану.

Економічні негаразди 1994 р., їх наслідки. Посилення авторитаризму та боротьба проти опозиції. Референдум 1995 р. Рішення про продовження президентських повноважень Н. Назарбаєва. Конституція 1995 р. формування механізму авторитарної влади президента. Посилення впливу традиційних класових і нових олігархічних угруповань. Економічні реформи другої половини 1990 – х – початки 2000 –х рр. «Казахстан - 2030». Програма перетворення Казахстану на «центральноазійського барса». Проблема розбудови демократичної правової держави. Зміни до Конституції 1998р.

Президентські вибори 1999 р. Завершення становлення нової незалежної державності Казахстану. Вибори до Мажіліса (1999р), їх результати. Партія «Отон» («Батьківщина»). Казахстанська модель модернізаторського авторитаризму. Сучасний Казахстан. Політичний курс президента Касим-Жокарта Токаєва.

Таджикистан. Проголошення незалежності. Висхідні умови розвитку. Політика Р. Набієва. Введення надзвичайного стану (1992 р). Громадянська війна. Стабілізація політичної ситуації. Внутрішня і зовнішня політика Е. Рахмонова. Спільна угода про встановлення миру та національної злагоди в Таджикистані (1997р.). Референдум 1999р. та внесення змін до конституції. Президентські вибори 1999р. Перемога Е. Рахмонова. Таджикицька модель посткомуністичної трансформації.

Туркменистан. Розбудова незалежної державності. Феномен держави вождистського, фюрерського типу. Конституція 1992 р. Внутрішня і зовнішня політика С. Ніязова. Формування культу особи Ніязова. Сутність «башизму». Економічний розвиток. Соціальна політика. Проблема порушення прав людини. Туркменська модель «демократії». Постанова Халк Маслахати (Народної ради) «Про повноваження першого президента Туркменістану

Сапармурада Туркменбаши» (1999р). Сучасний Туркменістан. Політика президента Г. Бердимухамедова.

Тема 7. Країни Південної та Південно-Східної Азії в епоху деколонізації Індія

Піднесення національно- визвольного руху після Другої світової війни. Проголошення незалежності. Економіка Індії після проголошення незалежності та новий вибух індо-мусульманської ворожнечі. Вбивство Ганді. Кашмірське питання та загострення відносин між Індією і Пакистаном. Розстановка класових сил у країні і діяльність уряду Д. Неру. Проведення адміністративної реформи. Ліквідація князівств. Економічний і політичний розвиток у 50 – 70 - х рр. («Теоретична модель» капіталізму). Д. Неру, І. Ганді. «Курс Неру» – створення сильного державного сектору в промисловості і проведення поміркованої аграрної реформи. Розвиток науки і культури, народна освіта та охорона здоров'я.

Погіршення економічного становища та загострення соціальних протиріч у країні в 70- і рр. Розкол ІНК. Надзвичайний стан і його наслідки в соціально – політичному розвитку країни. . Вибори 1977 р. і прихід до влади уряду Джаната парті, його внутрішня і зовнішня політика. Вибори 1980 р. і прихід до влади ІНК (А). Індія на рубежі 80-90-х рр. Проблеми соціальної стабільності і національної єдності. Комуністичний рух в Індії у післявоєнний період, його характерні риси.

Політика уряду Н.Рао. Вбивство Р.Ганді. Реформи 1990-х років. Програма прискореного економічного росту на основі модернізації. Проблема забезпечення соціальної справедливості. «Серединний» шлях індійської модернізації. Розвиток демократії та багатопартійної структури. Завершення однопартійного правління ІНК . Політичний курс коаліційного уряду Об'єднаного фронту.

Бхаратія джаната парті та створення коаліції. Програма дій Національного демократичного альянсу. Парламентські вибори 1999р. Курс на проведення економічних реформ «другого покоління». Посилення позицій БДП та НДА і послаблення впливу ІНК наприкінці 1990-х - на початку 2000 років.

Республіка Індія на сучасному етапі розвитку. Перетворення Індії на один із могутніх центрів сили та найбільший світовий ринок. Політика уряду М. Сінгха. Політика БДП (Індійської народної партії). Ідеологія Хіндутви. Внутрішня і зовнішня політика уряду Нарендри Моді. «Перебудова Моді».

П'ять принципів мирного співіснування Д.Неру - основа зовнішньополітичного курсу республіки. Індо-пакистанський конфлікт 1985 р. і ташкентська декларація. Друга індо-пакистанська війна і утворення республіки Бангладеш. Індо-китайські відносини. Індія і афганський конфлікт, війна між Іраном та Іраком. Радянсько-індійські відносини в області політики, в економіці, науці і культурі. Допомога в становленні економічної бази республіки. Договір про мир, дружбу і співробітництво 1971 р. Проблеми в радянсько- індійських відносинах початку 90-х років. Відносини Індії з незалежною Україною. Роль Індії в ООН, в розблокуванні міжнародних конфліктів. Курс Н. Моді «Дій на Сході».

Пакистан

Ідея утворення держави Пакистан. Економічне і політичне положення країни після завоювання незалежності. Земельне питання і селянський рух. Аграрні реформи. Адміністративний устрій і політична система країни. Роль ісламу. Національне питання в Пакистані. Розвиток промисловості і робітничий рух. Зовнішня політика і перший індо-пакистанський конфлікт. Переворот 1958 р. та економічний і політичний розвиток Пакистану в 60-х р. Індо-пакистанський конфлікт і загострення політичної боротьби в країні. Нерівномірність економічного і політичного розвитку Західного і Східного Пакистану. Вибори 1970 р. у Східному Пакистані і перемога «Народної ліги». Муджибур Рахман. Індо - пакистанська війна і утворення Республіки Бангладеш.

Пакистан після війни 1971 р.. Парламентські вибори 1977 р. і перемога Пакистанської Народної партії. Заходи уряду З. А. Бхутто і його падіння. Адміністрація Зія-уль-Хака, її внутрішня і зовнішня політика. Соціально економічний і політичний розвиток Пакистану на рубежі 80-90-х років. Смерть Зія-уль-Хака і парламентські вибори 1988 р., перемога

Пакистанської Народної партії. Заходи уряду З.А. Бхутто у внутрішній і зовнішній політиці. Опір опозиційних сил і відставка уряду. Розпуск національних зборів 1990р. Дострокові вибори 24 жовтня 1990р. Перемога Пакистанської мусульманської ліги (ПМЛ). Політика уряду Н. Шарифа. Протистояння з президентом та боротьба з опозицією. Реалізація Пакистаном ядерної програми. Санкції США. Погіршення економічної ситуації у Пакистані впродовж 1990-х рр. Піднесення сепаратистського руху в Кашмірі та погіршення пакистано-індійських відносин. Парламентські вибори 1993 р. Створення коаліційного уряду на чолі з Пакистанською народною партією (ПНП). Політика Б. Бхутто. Антиурядові виступи опозиції. Відставка уряду Незрівнянної (Беназір). Наростання соціально-економічної та політичної нестабільності. Парламентські вибори 1997р. Перемога ПМЛ. Уряд Н. Шарифа. Завершення процесу створення двопартійної системи. Економічні реформи уряду ПМЛ. Ядерні випробування 1998р. Міжнародні економічні санкції проти Пакистану та їх наслідки. Піднесення ісламістського руху. Втручання військових у внутрішньополітичні процеси. Перехід від президентської республіки до парламентської. Посилення конфронтації між Н. Шарифом та начальником штабу армії П. Мушаррафом у 1999 р. Військовий переворот 12 жовтня 1999р. «Надзвичайний» режим П. Мушаррафа у 1999-2002 рр. Референдум 2002 р. Збереження президентської посади П. Мушаррафом. Економічні та адміністративно-політичні реформи початку 2000-х рр. Кардинальні зміни у зовнішньополітичному курсі Пакистану. Політика «освіченої поміркованості». Політична криза 2007 р. Масові заворушення у м. Карачі. Введення надзвичайного стану. Терористичний акт 27 грудня 2007 р. та загибель Б. Бхутто. Внутрішня і зовнішня політика президенти А.А. Зардарі. Економічна криза. «Великий марш» опозиції. Гуманітарна катастрофа 2010 р. Зростання популярності армії. Генерал А. Кіані. Посилення ісламізму. Ісламістський тероризм. Пакистан – «провальна держава Азії». Пакистан сьогодні.

Індонезія

Вигнання окупантів і новий етап визвольної боротьби індонезійського народу. Проголошення Республіки І Конституції 1945 р. Англо-голландська інтервенція і боротьба народних мас за незалежний розвиток країни. Стратегія і тактика КПІ, уряд Шарифуддіна і його відставка. Мадиундські події і поразка комуністів. Новий напад голландських військ на республіку в кінці 1948 р. і опір уряду Сукарно. Маневри агресорів, конференція «круглого столу» в Гаазі і визнання Голландією незалежності Індонезії.

Розстановка класових сил в Індонезії і соціально-політичний розвиток в 50-х роках. Парламентські вибори 1955 р. і прихід до влади Національної партії. Курс у внутрішній і зовнішній політиці, радянсько-індонезійські відносини. Загострення внутрішніх протиріч, розгром реакційних закатів і відновлення дії Конституції 1945 р. Внутрішня політика Сукарно і суть скерованої демократії. Слова і справи покійного президента, одноособовий режим. Погіршення економічного стану країни, ігнорування інтересами народу, ліве прикриття режиму і роль КПІ в цьому процесі. Роль комуністів у подіях 30-го вересня 1965 р. і розгром партії. Перші кроки нового режиму.

Соціальна база нових властей, антикомунізм – основний напрям у внутрішній політиці. Стабілізація уряду Сухарто в 70-х роках, економічна стратегія. Принцип відкритості економіки, партійна реформа, місце ГОЛКАР у політичній системі країни. Економічний розвиток Індонезії на рубежі 80-90-х років. Зовнішня політика уряду Сухарно, роль індонезійської дипломатії в розблокуванні конфліктних ситуацій у Південно-Східній Азії. Регіональна організація АСЕАН і роль в ній Індонезії.

Посилення антисухартівського руху та відставка Сухарто. Політика уряду Б.Ю.Хабібі. Мусульманська опозиція до діючого уряду. Парламентські вибори 1999р. Обрання президентом країни А.Вахіда. Демократизація політичної системи Індонезії. Спроби модернізації методів управління державою. Політика президента М.Сукарнопутрі.

Посилення політичної перспективи ісламізму як альтернативи світській владі на початку 2000-х рр.

Джоко Відодо та його політика. Курс реформ Джококо. Економічний розвиток. Економіка замкненого циклу. Політика толерантного ісламу та її противники. П. Субіанто. Посилення ваххабізму. Індонезія сьогодні.

Індокитай

Серпнева революція 1945 р. і утворення Демократичної республіки В'єтнам. Конституція Республіки. Створення народних органів влади. Франко - в'єтнамські переговори та угоди. Початок широкомасштабної агресії Франції проти ДВР і опір в'єтнамського народу. Хо Ши Мін і партія трудящих В'єтнаму. Взаємодія В'єтнаму, Лаосу і Камбоджі у боротьбі проти колонізаторів. Битва під Дьєнбьєнфу. Підписання Женевських угод як фактор міжнародного визнання перемоги народів В'єтнаму, Лаосу і Камбоджі. Розкол В'єтнаму і втручання США. Маріонеткова держава на Півдні В'єтнаму.

Соціально - економічні перетворення на півночі В'єтнаму. Допомога СРСР та інших соціалістичних країн. Копіювання радянського досвіду і формування командно - адміністративної системи. Плани США щодо Індокитаю. «Тонкінський інцидент» і бомбардування ДВР авіацією США. « В'єтнамська війна». Міжнародна солідарність з боротьбою народів Індокитаю, Протести в США проти в'єтнамської авантюри і її провал. Паризькі угоди 1973 р. про припинення воєнних дій. Ліквідація проамериканського сайгонського режиму і воз'єднання країни. Утворення Соціалістичної Республіки В'єтнам (СРВ). Розвиток В'єтнаму у 80-х роках і криза командно - адміністративної системи. Спад виробництва, збільшення кількості безробітних, криза в сільському господарстві. Проблема Півдня країни. Поворот до ринку і перші результати на шляху ринкової економіки. Політична система.

Деколонізація Камбоджі і її перші кроки на шляху незалежності. Внутрішня і зовнішня політика в 60-70-х роках. Переворот Пол Пота і позиція США. Партизанська боротьба і встановлення режиму «червоних кхмерів», їх політичні доктрини: геноцид і «опора на власні сили». Пол Пот. Воєнна і економічна допомога В'єтнаму патріотичним силам. В'єтнано - китайська війна. Хун Сен, Народом Сіанук. Громадянська війна і пошуки виходу з кризи. Роль ООН, країн Південно - Східної Азії у розв'язанні кампучійського вузла. Паризькі угоди 1991 року і їх суть.

Лаос. Боротьба і перемога лаоського народу над французькими колонізаторами. Громадянська війна і втручання США; Проголошення Лаоської Народно - Демократичної Республіки. Політична система, командно - адміністративна економіка. Криза 80-х років у народному господарстві і пошук виходу з неї. Перехід до ринкової економіки: успіхи і проблеми.

Держави Індокитаю наприкінці 1990-х - на початку 2000-х рр. Політика всебічного оновлення, Конституція В'єтнаму 1992р. Економічні реформи 1990-х рр. VIII з'їзд КПВ (1996р.) та його рішення. Завдання індустріалізації та модернізації СРВ до 2021 р.

Поправки до Конституції 2001р. Програма «багатий народ - сильна держава». Політика «відкритих дверей». Особливості в'єтнамської «ринкової економіки соціалістичної орієнтації. Нгуєн Фу Чонг. Політичний курс президента СРВ Чан Дай Куанга.

Рішення Національних зборів Камбоджі 1993р. про відновлення конституційної монархії. Проголошення королем Н.Сіанука. Формування коаліційного уряду. Рівне представництво роялістів та комуністів. Система подвійного обіймання посад. Нестійкість камбоджійської політичної конструкції. Політична криза 1997р. Стабілізація політичної ситуації та роль міжнародних посередників. Парламентські вибори 1998р. Перемога Народної партії Камбоджі. Формування коаліційного уряду НПК і прибічників принца Ран- нарита.

Камбоджа сьогодні. Особливості однопартійної парламентської монархії. Політика уряду Хун Сена.

Встановлення жорсткого авторитарного режиму в Лаосі. Дискусія щодо Конституції ЛНДР 1991р.

Смерть «вічного» керівника НРПП Кейсона Фомвіхана (1992р) Політика президента ЛНДР Кхамтая Сіпхандона. Особливості лаоської ліберальної відкритої економіки. Проблема подолання відсталості і бідності. Роль іноземної допомоги у забезпеченні стабільного

економічного розвитку країни. Лаос сьогодні. Внутрішня і зовнішня політика уряду Т. Сисулита

Тема 8. Японія після Другої світової війни: особливості моделі суспільного розвитку

Капітуляція Японії та політика американських окупаційних властей. Демократичний рух. Конституція 1946 р. Аграрна реформа та соціальне законодавство. Воєнно-стратегічні акції США на Далекому Сході і Японія. Мирний договір в Сан-Франциско і пакт безпеки.

Економічний зліт «Країни вранішнього сонця». Перетворення Японії на один із провідних світових економічних центрів. Спільне з іншими капіталістичними країнами та особливе в цьому процесі. Ліберальні демократи при владі. Відновлення дипломатичних відносин між СРСР і Японією. Відносини із США, Західною Європою. Робітничий рух і політична опозиція. Рух за мир, за заборону атомної зброї. Особливості еволюції японського суспільства.

Роки структурних криз та пошуки виходу з них (1977-1990 рр.). Зміна моделі економічного розвитку.

Політичні колізії 1990-х рр.. Криза правлячої партії. Парламентські вибори 1993 р.

Поразка ЛДПЯ.

Програми вирішення соціально-економічних і політичних проблем у 1990-2000 рр. Економічна депресія та шляхи виходу з неї. Політика урядів Д. Коїдзумі, Шиндзо Абе, Ясуо Фукуда. Спроба формування двопартійної системи. Урядові зміни в 2009 – 2011 рр.

Зміни у сфері культури та ціннісних орієнтацій японського суспільства. Сучасна Японія. Японо – українські відносини. Зовнішня політика Японії після Другої світової війни, радянсько-японські відносини. Відносини зі США, країнами «Спільного ринку», Близького і Середнього Сходу, Південно-Східної Азії і Тихого океану. Зміни в країнах Східної Європи і колишньому Радянському Союзу а 90-ті рр. і позиція Японії. Реформи уряду Сіндзо Абе. Місце Японії у світовій економіці і політиці сьогодні.

Тема 9. Китай після Другої світової війни

Китай після закінчення Другої світової війни. Початок і хід громадянської війни. Перемога народної революції і утворення Китайської Народної Республіки (КНР). Питання вибору шляху і перетворення першої половини 50-х рр. Будівництво соціалізму «китайського зразка», його результати, вплив на економіку і політичну систему. Перша конституція КНР. Підсумки періоду розвитку і VIII з'їзд КПК. Зовнішня політика Китаю в 50-і роки.

Перемога догматизму і волюнтаризму у керівництві КПК. Перехід до політики «великого стрибка» і роль Мао Цзедуна. Наслідки «великого стрибка» і загострення внутрішньополітичної обстановки і країні. «Культурна революція» та її негативні наслідки для соціально - економічного і політичного розвитку КНР. Зовнішня політика. Радянсько - китайські відносини 60-70-х років та відповідальність обох сторін за їх загострення та ускладнення.

Економічна та політична криза в КНР 80-х років та соціально - економічні реформи. Їх наслідки для економіки і політичної системи країни. Ден Сяопін. Лібералізація, демократизація і події червня 1989 року в Пекіні. Наступ ортодоксальних марксистів і зміна вертикалі у внутрішній політиці. Поступова нормалізація обстановки. Вірність китайського керівництва «соціалістичному вибору».

Демонстраційна поїздка Ден Сяопіна по країні. Рішення про активізацію економічних реформ, XIV з'їзд КПК (1992 р.). Курс на побудову «соціалістичної ринкової економіки». Політика Цзяи Цземіня. Нові економічні реформи віце-прем'єра Чжу Жунзи, Результати реформ.

XV з'їзд КПК (1997 р.) Рішення про новий імпульс реформи державних підприємств. Особливості їх акціонування та форми власності. Економічні успіхи КНР наприкінці ХХ - на початку ХХІ ст. XVI з'їзд КПК (2002 р.) Нове керівництво партії і держави. Політика Ху Цзіньтао. Концепція розбудови гармонійного суспільства у рішеннях XVII з'їзду КПК (2007 р.).

Специфіка китайської моделі розвитку. Внутрішня і зовнішня політика Китаю на сучасному етапі. Сі Цзіньпін та новий соціалістичний вибір КНР. Формування великодержавної течії, її головна теза «XXI сторіччя – сторіччя Китаю». Боротьба за світове економічне й політичне лідерство. Проблема «м'якої сили». «Китайська мрія». Конфуціанство і розбудова китайського сучасного суспільства. Українсько-китайські відносини. Китайська Республіка на Тайвані: причини, особливості та сутність «тайванського дива». Відносини між КНР і Тайванем.

Тема 10. Країни Корейського півострова після Другої світової війни

Проблема єдності країни і протилежні позиції з цього питання СРСР та США. Адміністративні реформи, перетворення в економіці на Півночі Корейського півострова. Утворення Трудової партії Кореї. Державне оформлення Корейської Народно - Демократичної Республіки. Політична система. Корейська війна як результат протистояння Схід - Захід, гегемоністських устремлінь керівництва Радянського Союзу і його союзника Кім Ір Сена. Ідея «Єдиної соціалістичної Кореї». Тактика американців і Південна Корея в їхніх геополітичних планах.

Розвиток економіки, промисловість і сільське господарство в КНДР після завершення війни. Відбудова господарства. Політичний розвиток. Культ особи Кім Ір Сена. Конституція 1972 р. Авторитарний режим і командно - адміністративна економіка. Демократизація в СРСР та її вплив на Корею. Радянсько - корейські відносини в минулому і у 80-ті рр. Початок нормалізації відносин КНДР і Республіки Кореї. Труднощі цього процесу.

Політика нового керівництва КНДР на чолі з Кім Чен Іром. Економічна криза 1995- 1997 рр. Міжнародна гуманітарна допомога у 1996-2000рр.

Посилення пропаганди корейського націоналізму та ідеології «чучхе». Стратегічний курс на «пріоритет армії». Поправки до конституції 1998р. Ядерна програма Північної Кореї. КНДР на початку 2000 р. КНДР за правління Кім Чен Ина. Сингапурські домопленості зі США.

Підсумки соціально - економічного і політичного розвитку КНДР після утворення.

Південна Корея після Другої світової війни. Особливості формування режиму і роль зовнішніх факторів. Проголошення Республіки Корея, соціально - економічна політика уряду, аграрна реформа. Війна 1950-1953 рр. і розвал економіки. Внутрішньополітична обстановка після закінчення війни. Політична і економічна криза і повстання .1960 р. Нестабільність політичної ситуації в країні і прихід до влади Пак Чон Хі. Конституція 1972 р. і політичний устрій республіки. Соціальна структура, непослідовність економічних реформ уряду та загострення внутрішньополітичної обстановки. Повстання 1980 р. і прихід до влади Чон Ду Хвана. Зміна соціально - економічної ситуації в країні у 80-і роки: механізм і результати технологічного стрибка. Проблеми соціального розвитку. Зміна політичної обстановки в країні в кінці 80-х років і парламентські вибори. Президент Ро Де У, його внутрішня і зовнішня політика. Радянсько - корейські відносини: етапи становлення. Перспективи розвитку відносин з незалежною Україною. Міжкорейський діалог і перспективи його розвитку.

Перехід влади від військових до цивільних. Президентські вибори 1992 р. Політика президента Кім Ен Сама. Заходи щодо оздоровлення суспільства та боротьби проти корупції. «Спокійна революція».

Кризові явища в економіці. Президентські вибори 1997 р. Перемога лідера опозиції Кім Де Чжуна. Економічні реформи та оздоровлення економіки. Еволюція політичної системи РК: від модернізаторського авторитаризму до демократизації. Формальна багатопартійна система. Становлення нового соціокультурного середовища. Особливості демократичного транзиту РК. Сучасний розвиток РК. Політика президента Мун Чже Ина.

Тема 11. Монголія після Другої світової війни

Ріст самосвідомості монгольського народу на початку ХХ ст.. Піднесення визвольної боротьби, дугуйланський рух. Національно - визвольний рух в 1911 – 1912 рр. і завоювання

державної незалежності. Монгольська феодально – теократична держава, її соціальний і політичний розвиток в роки Першої світової війни.

Події 1917 р. в Росії і Монголії. Внутрішні причини соціально – економічної і політичної кризи в країні, передумови антифеодальної народної революції. Утворення Монгольської народно – революційної партії і Сухе Батор. Революція 1921 р. і утворення Монгольської Народної Республіки. Вибір некапіталістичного шляху розвитку правильність чи помилка?

Копіювання радянської командно - адміністративної системи і негативні наслідки цього процесу для соціально - економічного і політичного розвитку МНР. Культ особи Чойбалсана – трагічна сторінка монгольської історії. Підсумок розвитку країни до 1.940 р., зовнішня політика, радянсько - монгольські відносини.

Монголія в роки і після Другої світової війни. Участь Монгольської народної Армії у воєнних діях проти японських мілітаристів. Подальше копіювання радянських методів господарювання і політичної системи, їх недоліки і наслідки для економіки і політики країни. Суцільне кооперування та його негативні наслідки для розвитку основної галузі економіки – тваринництва. Період застою і посилення кризових явищ в економіці і політичній системі республіки. Перебудова в Радянському Союзі і вплив цих процесів на Монголію. МНР на рубежі 80-90-х років: перехід від тоталітарного режиму до плюралізму і багатопартійності. Початок зламу командно-адміністративної системи. Революція року «білого коня». її ліберально-демократичний характер. Зміна моделі політичного та соціально-економічного розвитку. Програма будівництва гуманного, громадянського демократичного суспільства з ринковою економікою.

Вибори до Великого народного хуралу (1990 р.). Нова Конституція Монголії (1992 р.). Новий закон про політичні партії 1996 р. Президентські вибори 2001 р. Перемога Н.Багабанді.

Ринкові реформи в економіці. Створення різних форм власності. Приватизація кооперативної та державної власності. Формування нової банківської системи, реформування податкової політики. Стабілізація монгольської економіки у 1994-1995 рр. Співробітництво з МВФ та Всесвітнім банком у 1991-2003 рр. Проблема структурних змін в економіці. Загострення соціальних проблем. Політика президента Х. Баттулги.

Політична криза 2021р. Спроба політичного перевороту. Уряд Л. Оюун-Ердене. Економічні проблеми в умовах пандемії COVID-19. Зовнішня політика Монголії на сучасному етапі.

Тема 12. Країни Тропічної і Південної Африки після деколонізації

Тропічна і Південна Африка в роки Другої світової війни , створення соціально - політичних передумов для нового піднесення національно-визвольної боротьби. Утворення антиімперіалістичних партій та організацій. Початок розпаду колоніальної системи в Африці, перші незалежні держави - Гана і Гвінея. 1960 рік - рік Африки. Народи і лідери у визвольній боротьбі. Вибір шляху. Солідарність народів Африки у боротьбі за незалежність, проти залишків колоніалізму. Боротьба за незалежність у 70-80-і роки (Ангола, Мозамбик, Зімбабве, Намібія). Роль ООН у визвольній боротьбі народів Тропічної і Південної Африки. Політичні та економічні організації африканських держав.

Соціально - економічні та політичні наслідки розвитку незалежних африканських держав після визволення. Роль армії, національні та регіональні конфлікти на континенті, їх причини та наслідки. Можливі шляхи вирішення конфліктних ситуацій. Політика опори, на власні сили та її невдача. Соціалістична орієнтація ряду держав Африки та її провал - результат партійної догматики, запозичення чужого досвіду, ігнорування реальностей та національних особливостей, «Холодна війна» та її вплив на держави континенту. Заборгованість, її корені та можливі шляхи ліквідації. Нове політичне мислення і Африка. Континент на рубежі 80-90-х років, соціально-політична ситуація та економіка. Деїдеологізація міжнародних відносин і Африка. Радянсько-африканські зв'язки у 60-80-х роках: плюси і мінуси.

Гана. Ріст визвольного руху після війни, роль лідерів і політичних організацій. Завоювання незалежності. К. Нкрума і вибір соціалістичної орієнтації. Причини її краху.

Соціально - політична і економічна нестабільність в республіці в 60-70-і роки. Пошуки виходу з кризи у 80-х роках, поворот до реалій.

Гвінея. Боротьба гвінейського народу проти колонізаторів і проголошення республіки. Секу Туре. Соціалістична орієнтація країни та її провал. Нова адміністрація і поворот до ринкової економіки. Стан освіти і культури. Роль Гвінеї у міжафриканських зв'язках. Гвінея на рубежі 80-90-х років.

Республіка Заір. Загальна характеристика Конго після Другої світової війни. Лідери, організації і партії у визвольній боротьбі. Проголошення незалежності. П, Лумумба. Внутрішньополітична боротьба в країні після проголошення республіки, загибель Лумумби і прихід до влади Мобуту. Заїризація і Мобутизм. Соціально - політичні кризи в країні в 70- і роки. Авторитарний режим. Зовнішня політика Мобуту. Заір на рубежі 80-90-х років: соціально - політична криза і пошуки шляхів виходу з неї,

Нігерія. Найбільш багатонаціональна колонія Англії. Визвольний рух і завоювання незалежності. Вибір шляху розвитку, ситуація в економіці і суспільстві. Політична нестабільність, трайбалізм і громадянська війна в 70-х роках, її результати для подальшого розвитку республіки. Роль армії і різних політичних сил. Криза економіки, політичної системи і пошуки виходу із них. Адміністративний устрій, зовнішня політика на рубежі 80- 90-х рр.

Танзанія. Стан колонії на середину 40-х років. Політичні партії і лідери у визвольному русі. Завоювання незалежності. Республіка Танганьїка, Занзібар і Пемба, їх об'єднання у єдину державу Танзанію. Джуліус Ньерере. Соціалістична орієнтація та її особливості в республіці. Причини невдачі цього експерименту. Політичний режим. Результати економічного і політичного розвитку країни на початку 90-х років. Зовнішня політика і роль Танзанії у міжафриканських зв'язках.

Ефіопія. Загальна характеристика країни на 40 - середину 50-х років, Імператор Хайле Селассіє I. Внутрішня і зовнішня політика. Адміністративний устрій. Національне питання, вождізм, трайбалізм. Загострення соціально - політичної обстановки країни на початку 70-х років і переворот 1974 р., його характер і роль армії. Тоталітарна диктатура Менгісту Хайле Маріама і його соціалістичні експерименти. (Імпортна модель). Тутики в економіці, голод в країні. Політичні репресії, придушення національних рухів. Роль радянського керівництва і Куби. Крах режиму Менгісту та соціально - політична обстановка в країні на рубежі 80-90- х років.

Південна Африка. Режим апартеїду в ПАР, бантустані. Вісь Йоганнесбург - Солсбері. Економіка Південної Африки і роль різних класів і груп. Південна Родезія Яна Сміта. Від Родезії до Зімбабве.

Африканський національний конгрес. Нельсон Мандела. Південноафриканська комуністична партія і її роль в національно-визвольному русі. Роль протестантської церкви.

«Шарпервільська десятка». Події в Соуето та їх відгук у республіці і на континенті. Переплетіння соціальних, національних та міжплемінних протиріч. Новий внутрішньополітичний курс президента Фредеріка де Клерка. Зовнішня політика республіки, прорив міжнародної ізоляції.

«Революція гвоздик» у Португалії і крах найстарішої колоніальної імперії в Африці. Деколонізація Анголи і Мозамбіку (А. Нето і С. Машел.) Вибір шляху розвитку Анголи і проголошення керівництвом республіки соціалістичної орієнтації. її внутрішні і зовнішньополітичні аспекти. Протиборство різних сил і громадянська війна в Анголі. МПЛА (А. Нето) і УНІТА (Ж. Савімбі). Роль Куби і Радянського Союзу, безперспективність воєнного протиборства і початок пошуків мирного розв'язання конфлікту. Роль ООН і великих держав у цьому процесі. Угода про припинення воєнних дій. Перші загальні вибори на багатопартійній основі. Перспективи миру в Анголі.

Труднощі незалежного Мозамбіку. Прорахунки в економіці і провал соціалістичних експериментів. Перехід до ринкової економіки і його результати. Зміна зовнішньополітичного курсу. Пошуки миру в країні. Метрополія і колишні її колонії : від конфронтації до співробітництва.

Намібія. «Колонія колишньої колонії», її стратегічне положення і природні багатства. Вимоги незалежності і початок визвольної боротьби. СВАПО, Сьем Нуйома. Підтримка прогресивного людства. Тупики колоніального режиму і пошуки мирного розв'язання конфлікту. Роль ООН і великих держав. Угода по Намібії та її суть. Перемога СВАПО на загальних виборах 1989 р. і проголошення незалежності Намібії.

Країни Тропічної та Південної Африки на сучасному етапі. Особливості політичної модернізації. Політична влада та її взаємодія із суспільством. Поєднання традиційних та сучасних форм демократії і авторитаризму. Елементи архаїчної влади. Афрократія. Моделі суспільного розвитку африканських країн на початку 2000-х рр.. Роль етнічної ідентичності. Велика африканська війна та її наслідки. Економічне становище країн Тропічної та Південної Африки. Масова бідність в Африці.

Утворення нового загально-континентального інституту - Африканського союзу. Програма «Нове партнерство для розвитку Африки» (НЕПАД). Нестабільність у регіоні, шляхи вирішення проблеми. Перспективи розвитку континенту.

Тема 13. Країни Азії та Африки на початку XXI ст. Тенденції і перспективи еволюції

Основний зміст і суперечності епохи. Уроки історії XX ст. для наших днів. Світ на порозі XXI ст. Зміни на політичній карті світу у другій половині XX ст. Головні напрями боротьби народів планети за національне визволення і соціальний прогрес у другій половині XX ст. Основні риси і динаміка соціально-економічного і політичного життя країн, які вибрали різні суспільні системи і моделі розвитку; джерела і обставини історичного вибору в окремих країнах (цивілізаційний і стадіонально-регіональний підходи). Різновидність політичних систем, які існують у країнах світу на сучасному етапі. Місце категорій «людина» («звичайна людина»), «лідер», «соціальна група в тому числі «клас»), «соціальні рухи» в історії другої половини XX ст.

Основні періоди і тенденції в розвитку міжнародних відносин у другій половині XX ст. Особливості прояву проблеми війни і миру. Глобальні проблеми людства (виникнення і динаміка). Поняття «світове співтовариство» в кінці XX століття. Досвід регіонального і міжнародного співробітництва у вирішенні глобальних проблем сучасності.

Схід на початку XXI ст. Основні моделі суспільного розвитку: японська, індійська, африканська. Країни Азії та Африки у сучасному світі.

2.2.2. Питання для самоконтролю студентів зі змістового модуля №2

1. Визначити передумови утворення та завдання Руху неприєднання.
2. Проаналізувати основні етапи та особливості розвитку КНР у 1949 – 1976 роках.
3. Скласти політичний портрет Мао Цзедуна.
4. Проаналізувати причини виникнення та основні етапи розвитку близькосхідної проблеми.
5. Виокремити і проаналізувати особливості та закономірності економічної еволюції країн, що розвиваються.
6. Проаналізувати особливості розвитку Республіки Індія у 1950 – 1964 роках.
7. Виокремити та проаналізувати причини поширення на Сході режиму "керованої" модернізації.
8. Виокремити і проаналізувати причини виникнення, утвердження та кризи ідеології арабського націоналізму.
9. Визначити основні причини, характер, етапи та наслідки війни в Індокитаї.
10. Виокремити та проаналізувати "гарячі місця" на сучасному Сході.
11. Скласти політичний портрет Аятоли Хомейні.
12. Скласти політичний портрет Ден Сяопіна.
13. Скласти політичний портрет Джавахарлала Неру.
14. Скласти політичний портрет Чан Кайши.
15. Проаналізувати та порівняти розвиток КНДР і Республіки Корея. З'ясувати особливості північно-корейської та південнокорейської моделей суспільного розвитку.

16. Визначити основні тенденції та особливості соціально-політичного розвитку країн Тропічної Африки у постколоніальний період.
17. Виокремити та проаналізувати основні етапи суспільно-політичного розвитку Японії після Другої світової війни.
18. Довести, що "біла революція" в Ірані була однією з основних причин ісламської революції 1978 – 1979 років.
19. Виокремити та схарактеризувати особливості етнополітичних структур країн Тропічної Африки в постколоніальний період.
20. Скласти політичний портрет Ху Цзиньтао.
21. Проаналізувати особливості деколонізації на африканському континенті.
22. Проаналізувати причини, сутність та особливості ісламського ренесансу у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.
23. Проаналізувати зміст, основні напрями та результати реформ у КНР (1976 – 2016 рр.).
24. Проаналізувати основні тенденції економічного та політичного розвитку країн Арабського Сходу після Другої світової війни.
25. Визначити основні тенденції розвитку Ісламської Республіки Іран після ісламської революції.
26. Проаналізувати особливості становлення та розвитку новоіндустріальних країн Азії.
27. Довести, що "культурна революція" у Китаї була однією з найбільших катастроф в історії людства ХХ ст.
28. Проаналізувати досвід модернізації східного суспільства (на прикладі Монголії).
29. Виокремити та проаналізувати основні чинники розвитку країн Азії та Африки після Другої світової війни.
30. Проаналізувати процеси демілітаризації та демократизації Японії у роки американського окупаційного режиму.
31. Виокремити та проаналізувати основні етапи соціально-економічного розвитку Японії після Другої світової війни.
32. Визначити особливості сучасних трансформаційних процесів у країнах Індокитаю.
33. Виокремити та проаналізувати особливості "індійської демократії".
34. Довести, що на розвиток країн Азії та Африки винятковий вплив має культурно-цивілізаційний чинник. Охарактеризувати основні моделі суспільного розвитку на сучасному Сході.

3. Практичні заняття

Заняття 1.

НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНИЙ РУХ В ІНДІЇ (1919-1922 роки)

План

1. Британська колоніальна політика в Індії після Першої світової війни.
2. Індійський національний конгрес. Його програма і тактика. Вчення М.К.Ганді.
3. Піднесення національно-визвольного руху в 1919-1922 роках. Перша кампанія громадянської непокори та її наслідки.

Мета: з'ясувати особливості британської колоніальної політики в новітній період та розкрити причини, передумови та сутність ідеології ненасилля М.К.Ганді.

Засвоїти поняття: сатіаграха, неспівробітництво, ненасильницький опір, ахімса, сарвадайя, хартал, сварадж, свадеші.

Підготувати реферат на тему: "Вивчення кампанії громадянської непокори 1919-1922 років в Індії у шкільному курсі всесвітньої історії".

Методичні поради

Складність даної теми полягає не лише в специфічності й унікальності розвитку Індії, але й у величезному різноманітті умов окремих районів Індійського субконтиненту. Тому при розгляді першого питання слід чітко й диференційовано визначити домінуючі тенденції у розвитку Британської Індії після Першої світової війни, розглянути специфіку її розвитку загалом і окремих її районів, зокрема. Важливо з'ясувати зміни, які відбулися в економічному та суспільно-політичному житті Індії у повоєнний час. Особливу увагу необхідно звернути на характерні риси британської колоніальної політики у провінціях, детально розглянути зміст реформи Монтегю-Челмсфорда та закону Роулетта.

Тісно пов'язана з попереднім питанням проблема становлення всеіндійського національно-визвольного руху, його розвитку і характерних рис у різних регіонах, боротьби течій в ІНК. Важливо з'ясувати основні принципи вчення М.К.Ганді та його поширення на суспільно-політичний розвиток Індії.

Неоходно охарактеризувати головні методи неспівробітництва (відмова від роботи в англійських адміністративних установах, від навчання в англійських навчальних закладах, бойкот англійських товарів, мітинги, демонстрації, страйки). Потрібно з'ясувати, чому, вважаючи вищою формою боротьби несплату податків, Махатма Ганді до неї майже не закликав. Необхідно скласти політичний портрет лідера національно-визвольного руху Індії, проаналізувати його життєвий шлях, показати, що М.Ганді був видатним діячем новітньої історії Індії.

Розглядаючи третє питання, важливо простежити основні етапи першої кампанії громадянської непокори та з'ясувати їх форми, виокремити основний метод політичної боротьби, побудований за філософським принципом ненасилля. Насамкінець, необхідно проаналізувати наслідки кампанії громадянської непокори, показати її важливу роль у формуванні та зміцненні всеіндійського національного руху. Слід зазначити, що прямим наслідком першої кампанії громадянської непокори стали зміни в англійській колоніальній політиці в Індії (комісія Саймона і підготовка нової реформи в управлінні Індією), спрямовані на більш тісне співробітництво з індійськими суспільно-політичними силами.

Джерела

Акимкина Н.А., Люксембург М.А. Практикум по истории стран зарубежного Востока.— М.,1963.

Ганди М.К. Моя жизнь. — М.,1968.

Ганди М.К. Моя вера в ненасилие // Вопросы философии.—1992.— №3.

Неру Дж. Взгляд на всемирную историю: В 3-х т. — Т.2,3.—М.,1975

Хрестоматия по новейшей истории: В 3-х т. —Т.1.— М.,1960-1961.

Основна література

Антонова К.А., Бонгард-Левин Г.М., Котовский Г.Г. История Индии. — М., 1979.

Борьба индийского народа против английского колониального господства // Всемирная история. В 24-х т. — Т.20.—Минск, 1997. — С. 331-355.

Васильев Л.С. История Востока: В 2-х т. — Т.2.—М., 1993.

Горев А.В. Махатма Ганди. — М., 1989.

Деятели национально-освободительного движения. Политические портреты. — М., 1989.

Идеология национально-освободительного движения в странах зарубежного Востока. 1917-1947. — М., 1984.

История стран Азии и Африки в новейшее время: В 2 ч.— Ч.1 (1917-1945). — М., 1976.

Козицкий А. Новітня історія країн Азії та Африки (1918-1999): Курс лекцій. — Львів, 2000.

Мартышин О.В. Политические взгляды Мохандаса Карамчанда Ганди. — М., 1970.

Новейшая история Индии. — М., 1979.

Новейшая история стран Азии и Африки. XX век: В 2-х ч. —Ч.1./Под ред. А.М.Родригеса. — М., 2002.

Пробуждение угнетенных. — М., 1968.

Райков А.В. Амритсарская трагедия 1919 г. и освободительное движение в Индии. — М., 1985.

- Розалиев Ю.Н. Новая и новейшая история стран Азии и Африки: Учебное пособие. — М., 1987.
- Сергійчук І.М. Новітня історія країн Азії та Африки (1918 — кінець ХХ ст.): Навчальний посібник. — Суми, 2002.
- Ульяновский Р.А. Три лидера великого индийского народа: М.К.Ганди, Дж.Неру, Инд.Ганди. — М., 1986.
- Хрестоматия по новейшей истории: В 3-х т. —Т.1.— М., 1960-1961.
- Чувпило А.А. Индийский национальный конгресс и международные отношения (1914-1929) // Вісник Харківського державного університету. — №413. Сер. Історія. — Харків, 1989. — Вип.30. — С. 204-214.

Додаткова література

- Алаев Л.Б. Ритуальные основы системы джаджмани в индийской общине // Восток. — 2017. — №4. — С. 24-31.
- Беседіна Н.В. Індійська демократія: особливості синтезу й симбіозу традиційних і сучасних елементів політичної культури // Історична пам'ять. Науковий збірник. — Полтава: АСМІ, 2008. - №1. — С.11-27
- Бузов В.И. Новейшая история стран Азии и Африки (1945-2004): учеб. пособие. — Ростов-на-Дону: Феникс, 2005.
- Бурмистров С.П. Гандистский утопический проект: социально-философский аспект // Восток. — 2006. — №4. — С.55-69.
- Ігнат'єв П.М. Країнознавство. Країни Азії: Навч. посібн. — Чернівці: Книги-XXI, 2004.
- Кашин В. Каснрубай Ганди //Азия и Африка сегодня. — 1996. — № 11.
- Кашин В. Сардар Валлабхай Патель //Азия и Африка сегодня. — 1999. — № 12.
- Кашин В. Эксперименты Махатмы Ганди как брахмачари //Азия и Африка сегодня . — 1989. — №9.
- Кашин В. Махатма Ганди и его дети // Азия и Африка сегодня. — 2006. — №3. — С.44-48.
- Козицький А.М. Новітня історія Азії та Африки: Навч. посібн. для студентів історичної спеціальності вищих навч. закладів / Львів. Нац. ун-т імені І. Франка. — Львів: Афіша, 2005.
- Литвиненко Ю.Г., Чувпило А.А. Индийский национальный конгресс и халифатское движение //Вопросы новой и новейшей истории. — К., 1988. — Вып. 34.
- Малець Л. Мохандас Карамчанд Ганді //Історія України. — 1999. — №21-24.
- Мартышин О.В. Политик и святой /К 50-летию гибели Махатмы Ганди // Восток. — 1998. — № 5.
- Підлуцький О. Махатма Ганді: босоногий переможець імперії // Дзеркало тижня. — 2005. — №46. — С.20.
- Полонская Л.Р. Махатма Ганди: смысл жизни //Новая и новейшая история. — 1991. — № 4.
- Принципы ненасилия: классическое наследие. — М., 1991.
- Сидорова С.Е. Статистика на службе в колониальной власти Великобритании в Индии // Восток. — 2015. — №2. — С. 81-92.
- Сілванян Г. Етика ненасилля Махатми Ганді //Політика і час. — 1995. — № 12. —
- Суворова А.А. Женщина – лидер в Южной Азии: случайность или закономерность? // Восток. — 2016. — №6. — С. 61-70.
- Юрлова Е. Махатма Ганди — борец за социальную справедливость //Азия и Африка сегодня. — 1999. — №12.

Заняття 2.

НАЦІОНАЛЬНА РЕВОЛЮЦІЯ В КИТАЇ 1925-1927 РОКІВ

План

1. Передумови революції.
2. Хід і періодизація революції.
3. Характер, особливості та наслідки революції.

Мета: здійснити фундаментальний аналіз специфіки розвитку китайського суспільства, його традицій, духовних і моральних цінностей, характеру й менталітету народу у новітній час; з'ясувати сутність національної ідеї Сунь Ятсена та її вплив на піднесення революційного й незалежницького руху у міжвоєнний період.

Засвоїти поняття: суньятсенізм, державний соціалізм, суверенітет, мілітаризм, націоналізм, народовладдя, народне благоденство, автономія, національна революція.

Підготувати реферат на тему: “Політичний портрет Сунь Ятсена”.

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ

При роботі над темою увага зосереджується на таких питаннях як передумови революції, створення єдиного національного фронту, його програма, організація збройних сил, вирішення проблеми об'єднання Китаю, наслідки та особливості революції.

Необхідно охарактеризувати основні риси суспільно-економічного ладу Китаю напередодні революції, розкрити суть його напівколоніального статусу, виявити негативний вплив мілітаристського регіоналізму. Особливу увагу слід надати аналізу ідеології китайського руху 20-х років ХХ ст., розглянути основні концепції суспільно-політичної думки.

Важливо показати, що піднесення суспільно-політичного руху в Китаї („Рух 4 травня” 1919 року) стало головним поштовхом до подальшої консолідації національно-революційних сил Китаю, перш за все Гоміндану і КПК. Слід детально проаналізувати програмні документи названих партій, виробленими єдиної політичної платформи національно-революційного фронту.

На конкретних фактах потрібно простежити хід революції, наростання боротьби між КПК та Гомінданом, з'ясувати розбіжності кінцевих завдань учасників антиімперіалістичного фронту, чітко виокремити та охарактеризувати основні періоди революції, висвітлити форми та методи боротьби, з'ясувати роль армії. При цьому варто враховувати різні точки зору щодо завершення революції та оцінки політики Чан Кайші. Важливо розкрити характер політики західних держав щодо китайської революції.

Використавши рекомендовані джерела, наукові дослідження та мемуарну літературу, потрібно проаналізувати характер революції, її особливості, наслідки, хронологічні межі, місце в революційному процесі Китаю першої половини ХХ ст. Адже перемога національно-патріотичних сил Китаю на чолі з Чан Кайші стала передумовою для політичного об'єднання країни, зміцнення національного суверенітету, проведення буржуазно-демократичних реформ. Водночас, революція не змогла завершити період протистояння між ГМД і КПК, яке стало визначальним у політичній історії Китаю упродовж другої половини 20-х — 40-х років ХХ ст.

Джерела

Акимкина Н.А., Люксембург М.А. Практикум по истории стран зарубежного Востока.— М.,1963.

Вишнякова-Акимова В.В. Два года в восставшем Китае (1925-1927): Воспоминания. — 2-е изд. — М.,1980.

Далин С.А. Китайские мемуары (1921-1927). —2-е изд. — М.,1975.

“Движение 4 Мая” 1919 г. в Китае: Документы и материалы.—М.,1969.

Казанин М.И. В штабе Блюхера: Воспоминания о китайской революции 1915-1927 гг. — М.,1966.

На китайской земле: Воспоминания советских добровольцев (1925-1927).— 2-е изд. — М.,1977.

Примаков В.М. Записки волонтера: Гражданская война в Китае.—М.,1967.

Пу И. Первая половина моей жизни: Воспоминания Пу И — последнего императора Китая. — М.,1968.

Рабочее движение в Китае. Революция 1925-1927 гг.: Сборник документов и материалов. — М., 1966.

Сунь Ятсен. Избранные произведения. — М., 1985.

Хрестоматия по новейшей истории: В 3-х т. — Т.1. — М., 1960-1961.

Основна література

Воронцов В.Б. Судьба китайского Бонапарта. — М., 1989.

Делюсин Л.П., Костяева А.С. Революция 1925-1927 гг. в Китае. Проблемы и оценки. — М., 1988.

Китай: государство и общество. — М., 1977.

История Китая /Под ред. А.В.Меликсетова— М., 1989.

История Китая с древнейших времен до наших дней. — М., 1974.

Картунова А.И. Китайская революция: дискуссия в Коминтерне //Вопросы истории КПСС. — 1989. — № 6.

Картунова А.И. Политика Компартии Китая в рабочем вопросе накануне революции 1925-1927 гг. — М., 1983.

Китай в новой и новейшей истории. История и историография. — М., 1981.

Китай: История в лицах и событиях. — М. 1991.

Коваль Б.И. Революционный опыт XX века. — М., 1987.

Линь Цзюнь. Советская дипломатия и Китай в 20-е годы. По документам архива МИД России //Новая и новейшая история. — 1997. — № 3.

Малухин А.М. Китайское крестьянство в революции 1925-1927 гг. — М., 1977.

Мамаева Н.Л. Гоминьдан в национально-революционном движении Китая (1923-1927). — М., 1991.

Новейшая история Китая (1917-1927). — М., 1983.

Общественно-политическая мысль в Китае (конец XIX — начало XX в.). — К., 1988.

Революция 1925-1927 гг. в Китае: Сб. статей. — М., 1987.

Соколов В.В. Полпред в Китае Лев Карахан //Открывая новые страницы... — М., 1989.

Тихвинский С.Л. Завещание китайского революционера (Сунь Ятсен: жизнь, борьба и эволюция политических взглядов). — М., 1986.

Тихвинский С.Л. Современная зарубежная историография о Сунь Ятсене //Вопросы истории. — 1985. — № 11.

Юрьев М.Ф. Революция 1925-1927 гг. в Китае. М., 1968.

Додаткова література

Антонов В.И. Премьер со знаком политической сейсмостойкости // Вестн. Моск. ун-та. Сер.12. Политические науки. — 2006. — №2. — С.94-104.

Березный Л.А. Дискуссионные проблемы общей концепции истории китайской революции //Вестник Ленинградского ун-та. Сер.2. История, языкознание, литературоведение. — 1990. — № 2. — С. 10-21.

Березный Л.А. Революция и реформы в Китае Новейшего времени: поиск парадигмы развития // Восток. — 2005. — №5. — С.190-197.

Беседіна Н.В. Сунь Ятсен і становлення нової суспільної свідомості в Китаї // Materialy IV Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji “Aktualne problemy nowocześnie nauk-2008”. T.16. Historia. Filozofia. Politologija.: Przemysl. Nauka i studia. — S.45-47

Беседіна Н.В. Суньятсенізм як ідеологія розбудови нової китайської державності // Історична пам'ять. — 2006. - №2.- С.168-181

Беседіна Н.В. Суньятсенізм як ідеологія розбудови нової китайської державності // Історична пам'ять. Вип. 2, 2006. — Полтава: АСМІ, 2006. — С.168-182

Благодатов А.В. Записки о китайской революции (1925-1927), — М., 1979.

Бузов В.И. Новейшая история стран Азии и Африки (1945-2004): учеб. пособие. — Ростов-на-Дону: Феникс, 2005.

- Ван Юнсян. Вплив Великого Жовтня на Китайську початкову революцію //Укр. іст. журн. — 1988. — № 11. — С. 81-88.
- Вопросы истории Китая. — М., 1981.
- Глунин В.И., Григорьев А.М. Концепция истории Китая в новейшее время: поиск новых подходов //Проблемы Дальнего Востока. — 1991. — № 2.
- Государство и общество Китая. — М., 1978.
- История Китая / В.В. Адамчик, А.Н. Бадан и др. — Минск: Харвест, 2004.
- Ігнат'єв П.М. Країнознавство. Країни Азії: Навч. посібн. — Чернівці: Книги-XXI, 2004.
- Картунова А.И. Китайский вопрос в переписке В.Чичерина и Л.Карахана //Новая и новейшая история. — 1998. — № 6.
- Картунова А.И. Москва и Северный поход национальной революционной армии Китая //Восток. — 1998. — № 3.
- Картунова А.И. Новый взгляд на вопрос о разрыве с Чан Кайши //Восток. — 1997. — № 1.
- Китай. Поиски путей социального развития: К истории общественно-политической мысли XX века. — М., 1979.
- Кобзев А.И. Китайский путь человечества // Восток. — 2016. — №4. — С. 61-74.
- Козицький А.М. Новітня історія Азії та Африки: Навч. посібн. для студентів історичної спеціальності вищих навч. закладів / Львів. Нац. ун-т імені І. Франка. — Львів: Афіша, 2005.
- Коминтерн и Восток. — М., 1969.
- Мамаева Н.Л. Гоминьдан как носитель идеи национального спасения // Восток. — 2004. — №5. — С.12-15.
- Матвеева Г.С. Отец республики. Повесть о Сунь Ятсене. — М., 1975.
- Мякин'ков С.И. Послеоктябрьская судьба КВЖД: поиски решения (1921-1924) // Восток. — 2004. — №5. — С.28.
- Новое в изучении Китая. — М., 1988.
- Пескова Г.Н. Дипломатические отношения между СССР и Китаем в 1924-1929 гг. //Новая и новейшая история. — 1998. — № 2. — № 1.
- Сарап А.Ю. Китайская революция 1925-1927 гг. в освещении англо-американской историографии //Проблемы Дальнего Востока. — 1988. — № 1.
- Социально-экономические и политические проблемы Китая в новое и новейшее время. — М., 1991.
- Сунь Ятсен. Избранные произведения. — М.: Высшая школа, 1985.

ЗАНЯТТЯ 3.

ЯПОНИЯ В ПЕРІОД ВСТАНОВЛЕННЯ МІЛІТАРИСТСЬКОГО РЕЖИМУ

План

1. Економічне становище Японії наприкінці 20-х — у 30-х роках. „Нова економічна структура”.
2. Внутрішньо-політична боротьба. Праворадикальний тоталітаризм і його диференціація. „Нова політична структура”.
3. Особливості зовнішньої політики і характерні риси зовнішньополітичної доктрини.

Мета: з'ясувати передумови встановлення в Японії мілітаристського режиму, розкрити його сутність та специфічні риси.

Засвоїти поняття: концерни-дзайбацу, “рисові бунти”, демократія, авторитаризм, тенноїзм, мілітаристський режим, тенко, девальвація, демпінг, автаркія, неосинтоїзм.

Підготувати реферат на тему: “Вивчення в шкільному курсі всесвітньої історії зовнішньої політики Японії кінця 30-х — початку 40-х років XX ст.”

Методичні поради

Головним завданням даного заняття є з'ясування передумов встановлення мілітаристського режиму в Японії. Тому при розгляді першого питання слід детально

охарактеризувати економічне життя країни, виявити його особливості, розкрити глибину впливу світової економічної кризи 1929 — 1933 років на господарство Японії. Потрібно, спираючись на необхідний фактичний і статистичний матеріал, довести, що наслідками світової економічної кризи в Японії було посилення суперечностей всередині пануючих класів (“старі” та “нові” концерни), ріст безробіття, крах економічної експансії Японії (девальвація ієни, демпінг), зближення інтересів “нових концернів” і “молодого офіцераства”. Завершуючи розгляд першого питання, необхідно з’ясувати суть японського плану створення великого економічного простору (автаркії).

Приступаючи до розгляду другого питання, слід перш за все, наголосити на тому, що демократія Тайсьо не отримала розвитку в 30-х роках ХХ ст. Це пояснювалося багатьма причинами: нерозвиненістю економічних і соціальних інститутів, відсутністю демократичних традицій і т.д. Водночас велику роль у згортанні демократії (хоча й багато в чому ілюзорної) відігравав зовнішній фактор. Варто на конкретних прикладах довести, що саме зовнішньополітичні труднощі призвели до посилення впливу в політичних структурах Японії тих сил, які вбачали в розвитку демократичних форм загрозу здатності нації адекватно захищатися і вийти на рівень великих воєнних держав того часу. Необхідно розкрити сутність “неотрадиціоналістського ренесансу” в японській суспільно-політичній думці і піднесення мілітаризму та шовінізму. Важливо з’ясувати природу політичного режиму, встановленого в Японії напередодні війни в Тихому океані, взявши до уваги всі існуючі щодо цього точки зору: чи це була фашистська держава, чи дещо інше, чисто японський різновид диктатури?

Третє питання присвячене з’ясуванню причин наростання агресивності у зовнішньополітичній експансії Японії у 30-х роках. Водночас слід звернути увагу на багатосторонню дипломатію Японії кінця 30-х — початку 40-х років. При цьому необхідно висвітлити характер зовнішньополітичної доктрини Японії (націоналізм, месіанство). Проаналізувавши меморандум генерала Танака, необхідно розкрити суть “позитивної політики експансії та лозунгу “Азія для азіатів”, розглянути місце і роль зовнішньополітичних угод, пактів і договорів Японії, підписаних упродовж 30-х — початку 40-х років ХХ ст.

Джерела

Акимкина Н.А., Люксембург М.А. Практикум по истории стран зарубежного Востока. — М., 1963.

Зорге Р. Статьи. Корреспонденции. Рецензии. — М., 1971.

Международные отношения на Дальнем Востоке (1840-1949). — М., 1956.

Международные отношения на Дальнем Востоке. — М., 1973.

Хрестоматия по новейшей истории: В 3-х т. — М., 1960-1961.

Основна література

Верисоцкая Е.В. Критика агрессивных идеологических концепций японского милитаризма //Разгром японского милитаризма во второй мировой войне. — М., 1987. — С.250-261.

Галицкий В.П. Политика Танака —Тодзио глазами соотечественников //Проблемы Дальнего Востока. — 1991. — №4.

Дюррозель Ж. -Б. История дипломатии від 1919 року до наших днів. — К., 1995.

История международных отношений и внешняя политика СССР. В 3-х т. — Т.1. — М., 1986. — Гл.7. — С.141-164.

История Японии (1945 — 1975) — М., 1978.

Конотопов М.В., Сметанин С.И. История экономики: Учебник. — М., 2000.

Кошкин А.А. Крах стратегии “спелой хурмы”. — М., 1989.

Кузнецов Ю.Д., Навлицкая Г.Б., Сырицын И.М. История Японии. — М., 1988.

Куртин Л.Н. Мировой экономический кризис 1929 — 1932 гг. и планы нападения на СССР японской военщины //СССР — Япония. — М., 1987. — С.104-110.

Кутаков Л. Очерки новейшей истории Японии (1918 — 1963). — М., 1965.

Латышев И.А. Внутренняя политика японского империализма накануне войны на Тихом океане. 1931 — 1941. — М., 1955.

- Латышев И.А. Япония накануне и в годы второй мировой войны //Проблемы Дальнего Востока. — 1986. — №1. — С.108-114.
- Мива Кимистада. Уроки советско-японских отношений 30-х годов //Мировая экономика и международные отношения. — 1990. — №2. — С.123-125.
- Победа СССР в войне с милитаристской Японией и послевоенное развитие Восточной и Юго-Восточной Азии. — М., 1977.
- Сиполс В.Я. Внешняя политика СССР в 1936 — 1939 гг. — М., 1987.
- Цветков Г.М. Міжнародні відносини й зовнішня політика в 1917 — 1945 рр.: Навч. посібник. — К., 1997. — С.123-133.
- Япония (1924 — 1929 гг.) //Всемирная история в 24-х т. — Т.22.—Минск, 1996. — С.260-270.
- Японский милитаризм. Военно-историческое исследование. — М., 1972.
- Японское государство между двумя мировыми войнами //История государства и права зарубежных стран. Ч.11. — М., 1991. — С.230-234.

Додаткова література

- Бикс Г. Хирохито и создание современной Японии. — М.: ООО “Издательство АСТ”, 2002.
- Брукс Л. За кулисами японской капитуляции. — М. 1971.
- Бузов В.И. Новейшая история стран Азии и Африки (1945-2004): учеб. пособие. — Ростов-на-Дону: Феникс, 2005.
- Головнин В. Осень императора //Эхо планеты. — 1988. — №33.
- Голяков С.М., Понизовский В.М. Рихард Зорге. — М., 1965.
- Захаров Г.Ф. Политика Японии в Маньчжурии (1932 — 1945). — М., 1990.
- Иванов Л.Н., Зайцев Е.Б. Суд в Токио. — М., 1980.
- Ігнат'єв П.М. Країнознавство. Країни Азії: Навч. посібн. — Чернівці: Книги-XXI, 2004.
- Катасонова Е. Правда и вымыслы о Халгин-Голе // Аз. и Африка. — 2007. - №12. — С.59-69
- Козицький А.М. Новітня історія Азії та Африки: Навч. посібн. для студентів історичної спеціальності вищих навч. закладів / Львів. Нац. ун-т імені І. Франка. — Львів: Афіша, 2005.
- Кошкин А. На пути к большой войне //Азия и Африка сегодня. — 2001. — №11. №12; — 2002. — №1.
- Кутаков Л.Н. К истории дипломатических отношений между СССР и Японией //Вопросы истории. — 1985. — №12.
- Молодяков В.Э. Колониальная политика Японии // Восток. — 2015. — №3. — С. 60-74.
- Савин А.С. Японский милитаризм в период Второй мировой войны. — М., 1979.
- Сапожников Б.Г. Японо-китайская война и колониальная политика Японии в Китае (1937 — 1941). — М., 1970.
- Тихвинский С.Л. Заключение советско-японского пакта о нейтралитете 1941 г. //Новая и новейшая история. — 1990. — №1.
- Толстогузов С.А. Покушение на Ии Наосукэ // вопросы истории. — 2004. — №7. — С.146-151
- Тэнко. Смена курса //Проблемы Дальнего Востока. — 1990. — №4.

Заняття 4.

НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНИЙ РУХ І КРАХ КОЛОНІАЛІЗМУ

План

1. Криза колоніальної системи, суть і зміст .Етапи деколонізації.
2. Вибір моделей розвитку незалежних країн Азії та Африки.Проблема переорієнтації.
3. Міжнародні організації країн, що визволилися від колоніальної залежності, у боротьбі за справедливий світовий порядок.

Мета: з'ясувати сутність процесу деколонізації афро-азійського світу у повоєнний період, виокремити та проаналізувати основні моделі та наслідки деколонізації.

Засвоїти поняття: колоніалізм, деколонізація, модель розвитку, соціалістична орієнтація, “третій світ”, “рік Африки”, арабський соціалізм, африканський соціалізм, негритюд, глобалізація.

Підготувати реферат на тему: “Вивчення в шкільному курсі всесвітньої історії питань національно-визвольного руху в країнах Азії після Другої світової війни”.

Методичні поради

У ХХ ст. колоніалізм вичерпав себе як система. Відбулась трансформація економіки в метрополіях, спричинена впливом НТР. За умов національно-визвольного руху стало важко зберігати владу над залежними країнами. В суспільній думці все більше ставилися під сумнів твердження про “цивілізаторську місію” Заходу і нездатність народів Азії та Африки до самостійного розвитку. Завдання студентів — визначити головні причини кризи колоніальних імперій, виокремити основні фактори деколонізації.

Важливо на основі конкретного матеріалу прослідкувати окремі хвилі процесу деколонізації від 1945 до 1990 року: I хвиля - (1945-1955 роки); II хвиля — (друга половина 50-х років — середина 70-х років); III хвиля — (1974-1990 роки). Слід з'ясувати, чому розпад колоніальних імперій розпочався на Азіатському континенті; чому могутнім поштовхом до прискорення розпаду головних колоніальних імперій стала Суецька криза 1956 року? Необхідно показати подальше розповсюдження процесу деколонізації на Чорний Континент (“рік Африки”). Окрему увагу варто приділити дослідженню особливостей краху британського, французького, бельгійського і голландського колоніалізму. Слід обґрунтувати хронологічні рамки і з'ясувати суть третьої хвилі деколонізації.

Розглядаючи друге питання, перш за все необхідно охарактеризувати висхідні умови незалежного розвитку колишніх колоній. Слід виділити основні фактори, які вплинули на вибір моделі розвитку: західної ліберальної чи комуністичної. Необхідно з'ясувати сутність стратегії розвитку молодих афро-азіатських країн у перші десятиріччя незалежності та її перегляд у першій половині 70-х років, показати, що криза розвитку країн “третього світу” найгостріше проявилася в середині 80-х років. Тому її наслідком стала подальша еволюція економічної політики, яка в свою чергу привела до краху соціалістичних експериментів у “третьому світі”. Логічним завершенням розгляду питання має стати аналіз оптимальної моделі розвитку афро-азійських народів шляхом синтезу традиційних цивілізаційних основ і західних досягнень.

Під час розгляду третього питання необхідно уважно проаналізувати передумови створення міжнародних організацій молодих незалежних країн Азії та Африки. При цьому увагу слід заакцентувати на діяльності таких організацій, як Рух неприєднання, “група 77”, Ліга африканських держав, Організація африканської єдності, Асоціація держав Південно-Східної Азії — АСЕАН, Асоціація регіонального співробітництва країн Південної Азії, Форум Азіатсько-Тихоокеанського економічного співробітництва, Організація Ісламська конференція та ін. Детального аналізу вимагає специфічна роль Британської співдружності націй, “добровільної асоціації незалежних держав”, що виникла в результаті розпаду Британської колоніальної імперії. Слід висвітлити основні положення Вестмінстерського статуту 1931 року, якими визначаються взаємовідносини членів Співдружності.

Джерела

Движение неприсоединения в документах и материалах. — М., 1983.

Независимая Африка в документах.—М., 1965.

Нкрума К. Я говорю о свободе.—М., 1967.

Сукарно А. Индонезия обвиняет: Сб. статей и речей.—М., 1961.

Палестинская проблема: Документы ООН, международных организаций и конференций. — М., 1984.

Основна література

Алексеев Л.А. Кения: два десятилетия по пути независимости. — М., 1984.

Арабский мир: три десятилетия независимого развития. — М., 1990.

- Африка. Энциклопедический справочник: В 2-х томах. — М., 1987.
- Африка: Колониализм и антиколониализм (XIX — XX вв.): Сб. статей. — М., 1990.
- Борьба за освобождение португальских колоний Африки (1961-1973). — М., 1975.
- Индонезия. Исторический очерк. — М., 1983.
- История Ганы в новое и новейшее время. — М., 1985.
- История национально-освободительной борьбы народов Африки в новейшее время. — М., 1978.
- История Тропической и Южной Африки. 1918-1988. — М., 1989.
- Коваль Б.И. Революционный опыт XX века. — М., 1977.
- На новом пути. — М., 1972.
- Национально-освободительное движение в Индонезии (1942-1965). — М., 1970.
- Новейшая история арабских стран Азии. — М., 1988.
- Новейшая история арабских стран Африки. — М., 1990.
- Новейшая история арабских стран. — М., 1980.
- Новейшая история Вьетнама. — М., 1990.
- Опыт экономических реформ в развивающихся странах. — М., 1992.
- Политические портреты борцов за национальную независимость. — М., 1983.
- Притворов А.В. Намибия. — М., 1991.
- Пробуждение угнетенных. — М., 1970.
- Рунов Б.Б. Африка: трудный путь к прогрессу. — М., 1990.
- Современная Африка. Итоги и перспективы развития. — М., 1990.
- Страны и народы мира: Энциклопедический справочник. — М., 1999.
- Страны мира: Справочник. — М., 2000.
- Субботин В.А. Великобритания и её колонии. Тропическая Африка в 1918-1960 гг. — М., 1992.
- Филатова И.И. История Кении в новое и новейшее время. — М., 1985.
- Хазанов А.М. Крушение последней колониальной империи. — М., 1986.
- Черкасов П.П. Франция и Индокитай (1945-1975). — М., 1976.
- Экономика развивающихся стран: проблемы и перспективы. — М., 1990.
- Юго-Восточная Азия в мировой истории. — М., 1977.

Додаткова література

- Алаев Л.Б. Меньшиков В.Б. Капитализм на Востоке //Восток. — 1996. — №5.
- Васильев В. Африка в меняющемся мире //Азия и Африка сегодня. — 1998. — №9.
- Восток и мировое обществознание. — М., 1991.
- Вступая в новый век... //Азия и Африка сегодня. — 2001. — №2.
- Ерасов Б.С. Культура, религия и цивилизация на Востоке. Очерк общей истории. — М., 1990.
- Ильин Ю.М. Африка в меняющемся мире //Восток. — 1998. — №2.
- Максименко В.И. Феномен и механизмы деструктивного развития общества переходного типа //Восток. — 2000. — №5.
- Мосейко А.Н., Харитонова Е.В. Африканская традиционная этика в контексте современности // Восток. — 2015. — №6. — С. 84-91.
- Потемкин Ю.В. Социальный кризис в Африке //Восток. — 1999. — №4.
- Фурсов К.А. Деколонизация афро-азиатского мира: предпосылки, этапы, модели // Восток. — 2015. — №2. — С. 82-97.
- Эльянов А. “Третий мир” в третьем тысячелетии //Азия и Африка сегодня. — 1999. — №11.

Заняття 5.

“ІСЛАМСЬКИЙ РЕНЕСАНС” У КРАЇНАХ СЕРЕДНЬОГО СХОДУ

План

1. “Біла революція” в Ірані як передумова відродження шіїтського фундаменталізму та проголошення Ісламської республіки.
2. Соціально-економічний і політичний розвиток Ірану в період ісламського правління.

3. Афганістан в роки “керованої економіки” (початок 70-х — початок 90-х років ХХ ст.). Передумови активізації ісламсько-фундаменталістського руху.
4. Внутрішня і зовнішня політика Ісламської Держави Афганістан (1992-1997 рр.). Політика тотальної ісламізації суспільства Ісламського емірату. Афганістан на сучасному етапі.
5. Соціально-економічний та політичний розвиток Турецької Республіки в 80-х — 90-х роках ХХ ст. Мусульманський фактор у внутрішньополітичному житті сучасної Туреччини.

Мета: з’ясувати причини, сутність та прояви «ісламського ренесансу» у країнах Середнього Сходу; проаналізувати процес взаємодії і боротьби різних політичних сил, які обстоюють позиції традиціоналізму і модернізму.

Засвоїти поняття: ісламський фундаменталізм, ісламізм, ісламський ренесанс, “біла революція”, “керована економіка”, “веляйте факіх”, “обмежена демократія”, моджахеди, Лойя джирга.

Підготувати реферат на тему: “Вивчення новітньої історії країн Середнього Сходу в шкільному курсі всесвітньої історії”.

Методичні поради

Вивчення даної теми пов’язане з чималими труднощами, через її складність і все ще недостатній рівень джерельного забезпечення. Тому основною вимогою підготовки до семінарського заняття є використання студентами фрагментів із документальних першоджерел, вміщених у додатках до монографічної літератури та в науковій періодиці.

Безсумнівним фактом останніх десятиліть є посилення позицій ісламу та ісламських держав у світовому співтоваристві. Актуальною проблемою сьогодення стало відродження ісламських цінностей, активізація ісламського фундаменталізму, розповсюдження концепцій ісламського шляху розвитку, а, отже, посилення дії сил відторгнення інститутів західної цивілізації.

Складність даної теми полягає у її порівняльно-хронологічному характері. Тому особливого значення набуває адекватне розуміння студентами загальних та особливих рис розвитку Середнього Сходу на сучасному етапі, з урахуванням їх історичного досвіду і цивілізаційної специфіки. Головною метою заняття є з’ясування взаємодії і боротьби різних політичних сил, які виступають з позицій традиціоналізму і модернізму, оцінити рівень зрілості громадянського суспільства, елементів демократичної політичної системи в країнах Середнього Сходу, визначити місце і роль ісламського фундаменталізму.

Проблему “ісламського ренесансу” пропонується розглянути на прикладі трьох країн Середнього Сходу: Ірану, Афганістану, Туреччини.

Перше питання передбачає всебічне висвітлення результатів реформ “зверху” в Ірані. Важливо детально проаналізувати наслідки модернізації і вестернізації в ісламських суспільствах, звернути увагу на опір традиціоналістських сил проведенню економічних, політичних і соціальних перетворень.

Під час розгляду другого питання основна увага звертається на висвітлення концептуальних обґрунтувань необхідності ісламського шляху розвитку в програмних документах проісламських партій і працях відомих ісламських лідерів країн Середнього Сходу. Розглядаючи концепцію “веляйте факіх” аятоли Р. Хомейні, слід показати, що вона відповідає соціопсихологічному дискомфортові основної маси іранського населення, є відображенням ностальгії за ідеалізованим минулим. Аналізуючи афганський фундаменталізм, потрібно з’ясувати його специфічні риси, показати його глибинно-істинний, доктринально-сутнісний характер, вплив на погляди афганських ісламістів діючих архаїчних форм суспільних відносин.

При розгляді питання про боротьбу турецьких ісламістів за владу, важливо пам’ятати,

що в Турецькій Республіці, яка має більшість атрибутів західної демократії, позиції фундаменталістських сил порівняно з Іраном і Афганістаном суттєво послаблені. Однак, спроби посилити значення ісламу та ісламських норм життя, зроблені в останні роки ісламською партією Рефах на чолі з Н. Ербаканом, свідчать про необхідність врахування мусульманського фактору в діяльності турецьких політиків.

Джерела

Ислам. Энциклопедический словарь. — М., 1991.

Коран /Пер. с араб. И.Ю.Крлчковского.—М.,1963.

Скомороха В. Конституційні поправки до Конституції Турецької Республіки: порівняльно-правовий аналіз //Право України.—2003.—№8.

Основна література

Агаев Л.С. Иран в прошлом и настоящем. — М., 1981.

Агаев Л.С. Иран между прошлым и будущим. — М., 1987.

Агаев Л.С. Иран: рождение республики. — М., 1984.

Арабаджян З.А. Иран: власть, реформы, революции (XIX-XX вв.). — М., 1991.

Арунова М.Р., Ганковский И.В., Коргун В.Г., Ромодин В.А. История Афганистана. — М., 1981.

Афганистан. Война и проблемы мира. — М., 1998.

Вооруженная борьба народов Азии за свободу и независимость.1945-1980. — М., 1984.

Гасратян М.А. Орешкова С.Ф., Петросян Ю.А. Очерки истории Турции. — М., 1983.

Годс М. Иран в XX веке. Политическая история. — М., 1994.

Гудименко В. Иран //Международный ежегодник. — М., 1990.

Гушер А. Исламское государство в теории и на практике //Азия и Африка сегодня. — 1999. — М., 1982.

История Ирана. — М., 1977.

Ляховский А.А., Забродин В.М. Тайны афганской войны. — М., 1991.

Массон В.М., Ромодин В.А. История Афганистана. В 2-х т. — Т.2. — М., 1964.

Мотаххари М. Исламское мировоззрение. — М., 1995.

Мусульманские страны у границ СНГ. — М., 2002.

Мусульманские страны. Религия и политика (70-80-е гг.). — М., 1991.

Рухолла ал-Мусави ал-Хомейни //Азия и Африка сегодня. — 1988. — №10.

Спольников В.Н. Афганистан. Исламская оппозиция: истоки и цели. — М., 1990.

Спольников В.Н. Афганистан: исламская контрреволюция. — М., 1987.

Старченков Г. Турция: Двести лет вестернизации //Азия и Африка сегодня. — 2000. — №6.

Турецкая Республика в 60-70-е годы. Вопросы общественно-политического развития. — М., 1984.

Турция: новые тенденции в экономическом развитии в 80-е годы. — М., 1991.

Ульяновский Р.А. Победы и трудности национально-освободительной борьбы. — М., 1985.

Умнов А. История, опрокинутая в прошлое: Афганистан XVIII-XX вв. //Азия и Африка сегодня. — 1999. — №3.

Додаткова література

Агаев Л.С. Рухолла Мусави Хомейни //Вопросы истории. — 1989. — №6.

Арабаджян А.З. О так называемом “первом плане Исламской Республики Иран” //Восток. — 1996. — №6.

Арунова М. Трудный путь к миру (Афганистан) //Азия и Африка сегодня. — 2002. — №11.

Бесєдіна Н.В. Модернізація східного суспільства: досвід Туреччини // Актуальні питання всесвітньої історії та методика їх викладання: Матеріали доповідей і повідомлень П'ятого Всеукраїнського науково-практичного семінару, 26-27 березня 2008. — Полтава: АСМІ, 2008. — С. 160-179

Ближний и Средний Восток: Экономика и история. — М., 1983.

Бойко В. Контуры государственной политики талибов //Азия и Африка сегодня. — 2000. — №9.

- Босин Ю.В. Этнический фактор во внутриафганском конфликте //Восток. — 1999. — №5.
- Бузов В.И. Новейшая история стран Азии и Африки (1945-2004): учеб. пособие. — Ростов-на-Дону: Феникс, 2005.
- Варбанець П. Режим шариату країні не загрожує. Іслам у турецькій політиці //Слово і час. — 2002. — №10.
- Волович О. Між Сходом і Заходом: Туреччина на європейсько-азіатському роздоріжжі //Політика і час. — 1998. — №8.
- Гулам Омар Расули. После падения режима Наджибуллы. //Азия и Африка сегодня. — 1995. — №10.
- Гусаков В. Еволюція визначальних чинників зовнішньої політики Ісламської Республіки Іран //Людина і політика. — 2002. — №4.
- Давыдов А. Афганистан. Куда ведут страну талибы? //Азия и Африка сегодня. — 2000. — №6.
- Данилов В.И. Турция после второй мировой войны: демократический эксперимент продолжается //Восток. — 1998. — №4.
- Дическул Е. “Мосульське питання в англо-американській історіографії // Історія України. — 2004. №8. — С.7-11.
- Дорошенко Е.А. Иран: о некоторых современных толкованиях проблемы “веляте факих” //Восток. — 1996. — №4.
- Дунаева Е.В. Политическая система Исламской Республики Иран: вызовы либеральной модернизации // Восток. — 2016. — №1. — С. 80-91.
- Жаров О. Столп прежнего или лидер нового режима?(О генерале Дустоме) //Азия и Африка сегодня. — 1995. — №10.
- Иванов М.С. Антинародный характер правления династии Пехлеви в Иране //Вопросы истории. — 1980. — №11.
- Иран: история и современность. — М., 1983.
- Ігнат'єв П.М. Країнознавство. Країни Азії: Навч. посібн. — Чернівці: Книги-XXI, 2004.
- Кабулов З. Афганистан полтора года спустя//Международная жизнь.—2003.—№6.
- Казеев К. Президент ИРИ Сейед Мохаммед Хатами //Азия и Африка сегодня. — 1999. — №2.
- Капитонов К. С Кораном в большую политику //О них говорят. — М., 1991.
- Касаткин Д. Мустафа Кемаль Ататюрк — “человек столетия” // Азия и Африка сегодня. — 2006. — №4. — С.80.
- Киреев Н.Г. Турция — путь в Европу или возвращение в Центральную Азию //Восток. — 1996. — №5.
- Козицький А.М. Новітня історія Азії та Африки: Навч. посібн. для студентів історичної спеціальності вищих навч. закладів / Львів. Нац. ун-т імені І. Франка. — Львів: Афіша, 2005.
- Комаров В. Исламская Республика Иран: духовенство у власти // Международный ежегодник. Политика и экономика. — М., 1982. — С.240-244.
- Корун В. Этническое противостояние. Афганистан. //Азия и Африка сегодня. — 2002. — №12.
- Ланда Р.Г. Мусульманский мир и Первая мировая война // Восток. — 2004. — №1. — С.57.
- Мамедова Н. Иран. ”Оттепель” с заморозками //Азия и Африка сегодня. — 2002. — №4.
- Мамедова Н. Опыт исламского правления //Азия и Африка сегодня. — 1999. — №2.
- Маначинский О. Вузол, зав'язаний талібами //Політика і час. — 2001. — №12.
- Млечин Л. Душманы. Моджахеды. Братья //Новое время. — 1990. — №49.
- Моисеев М.М. Турция: от полуколониальной экономики империи к хозяйственной самостоятельности // Восток. — 2002. — С.135-144.
- Мильников В.Н. Иран: время перемен. — М., 1981.
- Набиев З., Арунова М. Афганистан. Как создавалась цитадель мирового терроризма //Азия и Африка сегодня. — 2002. — №8.
- Позиция руководства США в связи с вводом советских войск в Афганистан в 1979 г. //Новая и новейшая история. — 1997. — №3.
- Родионов А. Армия и политика //Азия и Африка сегодня. — 1995. — №1.
- Сажин В. Иран-США-Афганистан. Жертва геополитического соперничества //Азия и Африка сегодня. — 2002. — №9.

Семенов Н. Гульбеддин Хекматиар: Политический портрет лидера афганской оппозиции // Эхо планеты. — 1991. — №46.

Сикоев Р. Афганистан. Шариатское законодательство в действии // Азия и Африка сегодня. — 2000. — №3.

Сикоев Р. Несостоявшийся всемирный Халифат. Как разошлись пути талибов и их учителей // Азия и Африка сегодня. — 2002. — №10.

Спольников В., Миронов Л. Исламские фундаменталисты в борьбе за власть // Азия и Африка сегодня. — 1992. — №3,4.

Теплинский Л.Б. История советско-афганских отношений, 1919-1987. — М., 1988.

Филоник А.О. Зыбкие контуры «исламской экономики» // Восток. — 2017. — №2. — С. 98-104.

Яковлев А.И. Страны Востока в начале XXI в.: от догоняющей модернизации к модернизации развития // Восток. — 2015. — №4. — С. 51-62.

Заняття 6.

КИТАЙСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ 70-Х РОКІВ — НА ПОЧАТКУ 2000-Х РОКІВ

План

1. Політична боротьба в Китаї у другій половині 70-х років ХХ ст. і приход до влади реформаторів. План “чотирьох модернізацій” та ідеологія побудови “соціалізму з китайською специфікою”.
2. Економічні реформи в КНР і становлення новоіндустріальної моделі розвитку: основні етапи та особливості. “Соціалістична ринкова економіка”.
3. Політичний розвиток КНР у роки оновлення і проблема реформування політичного ладу країни.

Мета: з’ясувати причини, передумови та характер модернізації китайського суспільства, виокремити та ґрунтовно проаналізувати типологічні та специфічні риси китайської новоіндустріальної моделі розвитку.

Засвоїти поняття: “план чотирьох модернізацій”, “соціалізм з китайською специфікою”, “соціалістична ринкова економіка”, тоталітаризм, спеціальні економічні зони, “втрачені території”.

Підготувати реферат на тему: “Політичний портрет Ху Цзіньтао”.

Методичні поради

Приступаючи до вивчення даної теми, необхідно мати на увазі, що терміном “китайська реформа” позначають не лише сукупність законодавчих актів, а й певний історичний етап у розвитку країни, початок прискореного просування до новоіндустріальної моделі. Отже, “китайська реформа” — це китайський варіант модернізації, тобто перетворення традиційного суспільства на суспільство нового типу.

Розглядаючи перше питання, необхідно з’ясувати стартові можливості китайської реформи, її передумови. Важливо приділити увагу політичній біографії Ден Сяопіна — архітектора китайської реформи. Варто проаналізувати ідеологічне обґрунтування побудови “соціалізму з китайською специфікою”.

Під час розгляду другого питання необхідно чітко визначити початок економічних реформ у КНР, висвітлити їх характер, виокремити основні етапи. Розпочати аналіз китайської “перебудови” потрібно з аграрної реформи, запровадження нових методів у промисловості, пошуку оптимального співвідношення ринкового і планового начал. У зв’язку з цим необхідно висвітлити суть так званого спрямовуючого планування в економічному розвитку КНР. Детального аналізу потребує вивчення політики КНР щодо створення спеціальних зон “економіко-технічного” розвитку з особливими сприятливими умовами господарської діяльності.

Важливо також показати, що перебудова промисловості сприяла проведенню реформ в галузі освіти, науки, культури, що знайшло своє втілення у державних перспективних програм наукових досліджень, у подоланні в суспільстві негативного ставлення до інтелігенції. На конкретних прикладах і на основі залучення статистичних даних необхідно проаналізувати результати економічних реформ у КНР за весь період їх проведення.

Розглядаючи третє питання, потрібно з'ясувати характер політичних змін у КНР, висвітлити проблеми політичного життя китайського суспільства. Слід показати, що внаслідок політичної кризи 1989 р. та демократичного руху в країні, політична реформа стала наповнюватися новим змістом. При цьому важливо звернути увагу на різні точки зору серед дослідників щодо співвідношення економіки і політики в сучасному Китаї (чи існує розрив між економічними і політичними реформами, чи можна говорити про стримуючий вплив політики на економіку). Слід подумати, чи не є тривалість, висока динаміка і всебічний характер піднесення Китаю в останні роки безсумнівним непрямым доказом достатньо гармонійного поєднання політики і економіки. Варто проаналізувати типологічні і специфічні риси китайської новоіндустріальної моделі розвитку.

Джерела

Гражданское законодательство КНР (Сборник нормативных актов) /Пер. с кит Пашенко Е.Г. — М., 1997.

Китайская Народная Республика. Законодательные акты (1984-1988). /Под ред. Гудошникова Л.М. — М., 1989.

Конституция КНР //Конституции социалистических государств. —Т.1.—М., 1987.

Дэн Сяопин. Основные вопросы современного Китая (Речи и беседы, сентябрь 1982 — июнь 1987 гг.).—М., 1988.

Основна література

40 лет КНР. — М., 1989.

Борисов О.Б. Внутренняя и внешняя политика Китая в 70-е годы. — М., 1982.

Гельбрас В.Г. Экономическая реформа в КНР. — М., 1990.

Денеш Барач. Дэн Сяопин. — М., 1989.

История Китая и современность. — М., 1982.

История Китая. — М., 1998.

Китай: история в лицах и событиях. — М., 1989.

Китайская экономика после Мао. — М., 1979.

Классы и классовая структура в Китае. — М., 1982.

Новое в изучении Китая. — М., 1987.

Пивоварова Э.П. Строительство социализма со спецификой Китая: поиск пути. — М., 1992.

Политическая система КНР: 100 вопросов и 100 ответов. — М., 1990.

Сладковский М.И. Китай: современные проблемы истории, экономики, идеологии. — М., 1987.

Социально-экономические и политические проблемы Китая в новое и новейшее время. — М., 1991.

Экономика КНР в преддверии XXI века (1991-2000). — М., 2001.

Додаткова література

Арсланов Г. Винтовка и власть в современном Китае: Борьба вокруг роли армии в обществе //Азия и Африка сегодня. — 2001. — №4.

Арсланов Г. Смена поколений на политическом Олимпе //Азия и Африка сегодня. — 2002. — №4.

Архипов В. Китай. Специальные экономические зоны //Азия и Африка сегодня. — 1988. — № 2.

Архипов В. Плоды политики открытых дверей //Азия и Африка сегодня. — 1998. — № 11.

Беба П. Феномен капіталізму в компартійному Китаї //Урядовий кур'єр. — 2002. — 22 листопада.

Белов Е. 20 лет экономических реформ //Азия и Африка сегодня. — 1998. — № 12.

Бельчук А. Вновь об оценке реформ в Китае // МЭМО. — 2005. — №4. — С.86-91.

- Бергер Я. Китай уточняет курс // Азия и Африка сегодня. – 2008. - №3. – С.2-11
- Бергер Я. Некоторые тенденции развития современной китайской деревни // Проблемы Дальнего Востока. — 1993. — № 3.
- Бергер Я. Политическая реформа в Китае // Азия и Африка сегодня. – 2007. - №8. – С.44-45
- Бергер Я. Китай — глобальная держава XXI века? // Азия и Африка сегодня. — 2006. — №8. — С.2-12.
- Беседіна Н.В. Китай після Другої світової війни: пошук парадигми суспільно-політичного розвитку // Актуальні питання всесвітньої історії та методика їх викладання: Матеріали доповідей і повідомлень Третього Всеукраїнського науково-практичного семінару (23-24 березня 2006 р.). – Потава: АСМІ, 2006. – С.214-231
- Беседіна Н.В. Політична традиція та ідеологія освіченої еліти Китаю: історія і сучасність // Вивчення та впровадження в Україні досвіду вдосконалення діяльності органів влади: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (6 грудня 2006 року). – Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2007. – С.139-145
- Беседіна Н.В. Модернізація система освіти в КНР: основні етапи, зміст і наслідки // Соціально-економічні трансформації в епоху глобалізації: Матеріали другої Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Т.2. – Полтава: Скайтек, 2007. – С.85-89
- Боревская Н. Китай. Совершенствование образования — ключ к подъёму экономики // Азия и Африка сегодня. — 2002. — № 1.
- Бузов В.И. Новейшая история стран Азии и Африки (1945-2004): учеб. пособие. — Ростов-на-Дону: Феникс, 2005.
- Вернер Н. Оппозиционное движение в Китае (1976-1980) // Азия и Африка сегодня. – 2008. - №6. – С.62-67
- Галенович Ю.М. Прав ли Дэн Сяопин, или китайские инакомыслящие на пороге XXI века. — М., 2000.
- Галенович Ю. “Товарищ Яобан” — антипод “председателя Мао” // Азия и Африка сегодня. — 2006. — №9. — С.14-18.
- Галенович Ю. Китай в начале XXI века // Свободная мысль. — 2005. — №8. — С.16-29.
- Галенович Ю. КНР: общество гармонии и согласия? // Азия и Африка сегодня. — 2006. — №2. — С.12-16; №3. — С.16-19.
- Гельбрас В. КНР: возрождение и подъем частного предпринимательства // Азия и Африка сегодня. – 2007. - №11-12
- Гельбрас В. Успехи КНР и их цена в условиях глобализации // Азия и Африка сегодня.- 2007.- №7.- С.20-23
- Гончарук А. Основа — стабільність, мета — розвиток, засіб — реформи: Китай на порозі тисячоліття // Політика і час. — 2000. — №1-2. — С.26-30.
- Григорьев А.М. Современный Китай: успехи и проблемы // Преподавание истории в школе. — 2001. — №3.
- Давыдов А. США-КНР: партнерство или соперничество? // Азия и Африка сегодня.- 2008. - №6. – С.2-9
- Делюсин Л. Модернизация и учение Конфуция // Азия и Африка сегодня. — 2001. — №7.
- Делюсин Л.П. Был ли Дэн Сяопин умнее Горбачёва ? // Азия и Африка сегодня. — 1999. — № 10.
- Делюсин Л.П. Китай. Конфуций и социалистическая модернизация // Азия и Африка сегодня. — 1991. — № 1.
- Делюсин Л.П. XVI съезд КПК: Старые проблемы — новые надежды // Азия и Африка сегодня.—2003.—№2.
- Делюсин Л.П. Что будет после Дэна ? // Азия и Африка сегодня. — 1995. — № 10.
- Зотов В. Китай: истоки политического кризиса // Иностранная литература. — 1989. — № 11.
- Зотов В. Предпосылки и последствия политического кризиса // Проблемы Дальнего Востока. — 1990. — № 1.
- Илларионов А. Секрет китайского “экономического чуда” // Вопросы экономики. — 1998. — № 4.

- История Китая / В.В. Адамчик, А.Н. Бадан и др. — Минск: Харвест, 2004.
- Игнатъев П.М. Країнознавство. Країни Азії: Навч. посібн. — Чернівці: Книги-XXI, 2004.
- Каменнов П. Военная политика КНР // Азия и Африка сегодня.- 2007.- №5. — С.7-9
- Карнеев А.М. Китай в поисках новой модели развития // Вестник МГУ. Сер.13. Востоковедение. — 2006. — №3. — С.80-89.
- Карпов М. Алгебра китайской гармонии // Азия и Африка сегодня. - . 2007. - №3. —С.5-8
- Карпов Н.В. Проблема демократизации в КНР и опыт реформирования авторитарных режимов //Восток. — 1997. — № 5.
- Каспарук В. Китайське диво: що заважає реформуванню Піднебесної // Сучасність. — 2005. — №11. — С.103-121.
- Китай: угрозы, риски, вызовы развитию // Под ред. В.В. Михеева. — М.: Московский центр Карнеги, 2005.
- Козицький А.М. Новітня історія Азії та Африки: Навч. посібн. для студентів історичної спеціальності вищих навч. закладів / Львів. Нац. ун-т імені І. Франка. — Львів: Афіша, 2005.
- Кондрашова Л. Точку ставить рано: начался “третий акт” китайской реформы // Азия и Африка сегодня. — 2004. — №10. — С.27-35.
- Ларин А. “Китайская экспансия”: мифы и реальность // Азия и Африка сегодня. — 2006. — №3. — С.2-9.
- Ленський П. Реформа вищої освіти в Китайській народній республіці: проблеми фінансування та управління // Освіта і управління. — 2004. — №2. — С.146-151.
- Лі Сін. Деякі роздуми про відносини між Китаєм та США після закінчення холодної війни //Вісник Київського національного університету. — Серія: Міжнародні відносини. — 2002. — Вип.21-24.
- Малий І.К. Китайська модель ринкових перетворень // Вісник Київ. Нац. ун-ту. Сер. Економіка. — 2002. — №63. — С.10-11.
- Марцун Є. Вплив важливіший від влади. Майбутній світоустрій і політика КНР в Азійсько-Тихоокеанському регіоні //Політика і час.—2003.—№6.
- Мельянцеv В.А. Два азиатских гиганта: основные контуры экономыческого развития // Восток. — 2007. - №4. — С.113-126
- Михеев В. Китай перед новым выбором //Азия и Африка сегодня. — 2000. — № 4.
- Михеев В. Демократизация Китая: уровень, проблемы, тенденции // МЭМО. — 2006. — №7. — С.52-59.
- Михеев В. Китай: новые компоненты стратегии развития // МЭМО. — 2004. — №7. — с.48-56.
- Мозиас П.М. Китай в современной мировой экономике // Восток. — 2006. — №4. — С.167-169.
- Мосяков Д. Модернизация социально-политических систем как источник международной стабильности // Азия и Африка сегодня. — 2006. — №3. — С.20-23.
- Пивоварова М.А, Хохлова А.Н. Общество и государство в Китае //Восток. — 1998. — № 4.
- Портяков В. Основные итоги XVII съезда КПК // Азия и Африка сегодня. — 2008. - №2. — С.2-9
- Портяков В., Сюйминь. Экономическая реформа в СРСР (России) и Китае //Восток. — 1997. — № 5-6.
- Портяков В.Я. От Цзян Цзэминя к Ху Цзиньтао: КНР на рубеже веков // Восток. — 2004. — №2. — С.96-106; №3. — С.30-41.
- Савенков Ю. Кто вы, господин Ху? //Новое время. — 2002. — №47.
- Савенков Ю. Поколение NEXТ. Миссия Ху Цзиньтао //Новое время. — 2002. — №52.
- Савенков Ю. Председатель Цзянь Цземинь //Азия и Африка сегодня. — 1999. — № 10.
- Савенков Ю. Смена караула в Поднебесной //Новое время. — 2002. — №5.
- Савенков Ю. Тень великого старца // Новое время. — 2003. — №11; №12.
- Салицкий А.И. Китай: новая система в мировом хозяйстве //Восток. —1999. —№1.
- Салицкий А.И. Экономика и политика в современном Китае //Восток. — 2002. — № 4.

- Салицкий А. Китайская цивилизация в современном мире // МЭМО. — 2003. — №8. — С.70-77.
- Салицкий А.И. Китай: От практики к теориям // Восток. — 2015. — №2. — С. 41-52.
- Самбурава Е.Н., Синюгин О.А., Слука Н.А. Шанхай: старый лидер нового Китая // География. — 2002. — №20.
- Сергійчук І.М. Китай у нові та новітні часи: Практикум: Навч. посіб. для студ. вузів. — Суми: ВТД “Університетська книга”, 2006.
- Симония Н. Уроки китайских и южнокорейских реформ // Свободная мысль. — 1996. — № 9.
- Тихвинский С.Л. Реформы и революции в Китае // Новая и новейшая история. — 1999. — № 2.
- Тумаков А.И., Чижов А.П. Новейшая история стран Восточной Азии (1945-2000): Учебное пособие. — Харьков: Штрих, 2001.
- Федотов В. Поднебесная в современном мире // Азия и Африка сегодня. — 1999. — № 10.
- Фенлинь Ли. О специфике реформ в КНР // Вопросы истории. — 1996. — № 6.
- Чженькунь У. Теория “Начальной стадии социализма” и характер экономической реформы // Проблемы Дальнего Востока. — 1990. — № 4.
- Чиркин В.Е. Основы конституционного права Китая // Чиркин В.Е. Конституционные права зарубежных стран. Учебник. — М., 1997.
- Шевчук П.Т. Китай: Соціально-економіко-географічна діагностика. — Львів: Світ, 1999.

Заняття 7.

КРАЇНИ КОРЕЙСЬКОГО ПІВОСТРОВА ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

План

1. Поділ Кореї на дві держави та Корейська війна 1950-1953 років.
2. Розвиток КНДР у 1948-2003 рр.
3. “Економічне диво” в Республіці Корея. Перехід до демократії.
4. Проблема об’єднання Кореї. Міжкорейський діалог.

Мета: з’ясувати основні тенденції та особливості розвитку країн Корейського півострова після Другої світової війни; проаналізувати основні складові становлення та еволюції південно-корейської та північно-корейської моделі суспільного ладу.

Засвоїти поняття: конфронтація, чучхе, індоктринація, мілітаризація, “38 паралель”, авторитаризм, корейське “економічне диво”, військовий режим, чеболь, “корейське питання”.

Підготувати реферат на тему: “Проблема об’єднання Кореї та спроби її вирішення на початку 2000-х років”.

Методичні поради

Приступаючи до вивчення даної теми, необхідно мати на увазі, що розвиток колись єдиної Кореї після Другої світової війни був пов’язаний перш за все з її наслідками та з початком “холодної війни”, внаслідок якої суперництво наддержав стало на заваді демократичного об’єднання Кореї. Слід з’ясувати суть сепаратних дій США і СРСР у своїх зонах відповідальності, показати, що корейська війна була логічним наслідком протидержав держав-покровителів. Важливо чітко визначити наслідки війни та причини поділу Кореї на дві конфронтаційні держави.

Розгляд другого питання слід розпочати з аналізу стартових умов розвитку Північної Кореї, показати складне становище господарства країни після війни 1950-1953 років. Необхідно розкрити суть “соціалістичної моделі” побудови корейського суспільства, проаналізувати реформи 50-х років ХХ ст. Значну увагу слід приділити висвітленню еволюції північнокорейського режиму, наслідком якої стало зміцнення особистої влади Кім Ір Сена.

Після цього необхідно виокремити ряд факторів, які призвели до відмови від радянської моделі розвитку і проголошення курсу на будівництво соціалізму “власними силами”.

Розглядаючи соціально-економічний розвиток КНДР, слід висвітлити політику жорсткої регламентації праці і побуту громадян, показати, що офіційна політика соціального

моделювання була спрямована на консолідацію населення країни на основі класичної для тоталітарного суспільства схеми: вождь — партія — маси.

Підсумовуючи, необхідно проаналізувати наслідки економічного розвитку КНДР на середину 80-х років і його особливості (замкнений характер економіки, гіпертрофований розвиток промисловості, технічну відсталість, низький рівень виробництва споживчих товарів).

Вивчаючи становище КНДР на сучасному етапі, важливо з'ясувати причини кризи чужейської моделі розвитку та її наслідки.

Третє питання присвячене висвітленню розвитку Південної Кореї в 50-х роках ХХ ст. — на початку 2000-х років. Перш за все необхідно проаналізувати характерні риси політичного розвитку Республіки Корея, виокремити причини тривалого збереження авторитарної форми правління, визначити періодизацію політичної історії країни.

Висвітлюючи питання про економічний розвиток Південної Кореї, слід виділити його особливості, визначити основні етапи становлення “економічного дива” в Республіці Корея: до початку 60-х років — завершення відбудови господарства; з початку 60-х років — економічна еволюція. Важливо з'ясувати характерні особливості південнокорейської моделі розвитку (велика роль держави, планування, стимуляція науково-технічного прогресу, орієнтація економіки на зовнішній ринок).

Слід показати, як досягнення в економічній сфері сприяли переходу Республіки Корея від авторитаризму до демократії, що відобразилося в тому, що наприкінці 1987 року в політичній історії країни розпочався новий період — період Шостої Республіки. Якісним змістом цього періоду стало усунення від влади військових. Цікавою з цього приводу може бути дискусія про “історичну місію” військових режимів по створенню умов для функціонування ринкової економіки і поступового переходу влади до консолідованої буржуазії.

Четверте питання передбачає висвітлення поетапних спроб вирішення корейського питання впродовж всього повоєнного періоду. Необхідно, використавши рекомендовані документи та матеріали періодики, з'ясувати основні ідеї та підходи щодо проблеми об'єднання Кореї.

Джерела

За мир на земле Кореи. Воспоминания и статьи. — М., 1985.

Капица М.С. На разных параллелях: Записки дипломата. — М., 1996.

Ким Ир Сен. Избранные речи и статьи. — М., 1962.

Освобождение Кореи. Воспоминания и статьи. — М., 1976.

Хрущев Н.С. Правда о корейской войне: Из воспоминаний // Проблемы Дальнего Востока. — 1990. — №6.

Шабшина Ф.И. Южная Корея 1945 — 1946 гг. Записки очевидца. — М., 1974.

Основна література

Большов И.Г., Толорая Г.Д. Корейская Народно-Демократическая Республика. — М., 1987.

Денисов В.И. Корейская проблема: пути урегулирования, 70-80-е годы. — М., 1988.

Дююи Р., Дююи Т. Всемирная история войн: В 4-х кн. — Кн. 4. (1925-1997). — СПб;—М., 1998.

Дюррозель Ж. -Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів. — К., 1995.

История Кореи с древних времен до наших дней: В 2-х т. — Т.2.— М., 1985.

История Кореи с древнейших времён до наших дней. — М., 1974.

Корея: расчленение, война, объединение. — М., 1995.

Мазуров В.М. От авторитаризма к демократии. — М., 1995.

Мишин Н.Л. Правда о стране чуже. — М., 1999.

Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945-70-і роки): Підручник. — К., 1999.

Республика Корея: опыт модернизации. — М., 1996.

СССР и Корея. — М., 1988.

Толорая Г. Республика Корея. — М., 1991.

Торкунов А.В. Загадочная война: корейский конфликт 1950-1953 гг. — М., 2000.

Шабшина Ф.И. Южная Корея 1945 — 1946 гг. Записки очевидца. — М., 1974.

Додаткова література

Александрова М. Северная Корея. Поездка “во вчера” //Азия и Африка сегодня. — 1999. — № 7.

Андрианов В. Роль государства в формировании механизмов устойчивого динамического развития в Южной Корее //Проблема Дальнего Востока. — 1995. — №1.

Андрианов В. Южная Корея: Как государство богатеет //Азия и Африка сегодня. — 1995. — №6.

Бузов В.И. Новейшая история стран Азии и Африки (1945-2004): учеб. пособие. — Ростов-на-Дону: Феникс, 2005.

Воронов В. КНДР. Бомба замедленного действия //Новое время. — 2003. — № 3.

Воронцов А.В. Как принималось решение о вводе «китайских добровольцев» в Корею //Новая и новейшая история. — 1998. — №2.

Воронцов А.В. Шэн Жихуа. Белые пятна в истории корейской войны //Азия и Африка сегодня. — 1997. — №10.

Воронцов А. Северокорейские ракетные залпы. Что дальше? // Азия и Африка сегодня. — 2006. — №11. — С.46-51.

Герол И. Во имя отца и сына страна живет святым духом [КНДР] //Новое время. — 1991. — № 40.

Гладков И. Республика Корея по леснице ведущей вверх //Азия и Африка сегодня. — 1999. — № 6.

Гладков И. Сеул в фокусе экономической жизни страны //Азия и Африка сегодня. — 1999. — №11.

Жебин А.З. КНДР: традиции и современность // Восток. — 2003. — №2. — С.85-95.

Забровская Л.В. «Открытие Южной Кореи» как неизбежность // Восток. — 2017. — №1. — С. 64-71.

Заранкин Б. Корейский полуостров от идеологизмов к практицизму //Азия и Африка сегодня. — 1998. — № 7.

Захаров А. Наследник “великого вождя” //Эхо планеты. — 1992. — № 28.

Захарченко И. Новая загадка “великого вождя” //Эхо планеты. — 1992. — № 34.

Зубок В. Сталин и Мао слушают вас... //Родина. — 1998. — №8.

Ігнат'єв П.М. Країнознавство. Країни Азії: Навч. посібн. — Чернівці: Книги-XXI, 2004.

Каспарук В. Ядерний блеф Північної Кореї: чи зможе вона отримати від цього дивіденди // Дзеркало тижня. — 2006. — №39. — С.1, 5.

Ки Кван Со. Московское совещание министров иностранных дел (декабрь 1945 г.) и раскол Кореи //Проблемы Дальнего Востока. — 1997. — №5.

Ким Е. Смена президента в Республике Корея. Ли Мен Бак – кто он? // Азия и Африка сегодня. — 2008. — №7. — С.29-31

Ким Н.Н., Хохлова Е.А. Эволюция социального положения женщин в Корее: от традиционного общества к современному // Восток. — 2017. — №3. — С. 104-110.

Кириянов Н.О. Му Хен — новый лидер страны //Азия и Африка сегодня.—2003.— №3.

Кириянов О. Южная Корея. Итоги парламентских выборов — квотум доверия президенту // Азия и Африка сегодня. — 2004. — №7. — С.30-32.

Козицький А.М. Новітня історія Азії та Африки: Навч. посібн. для студентів історичної спеціальності вищих навч. закладів / Львів. Нац. ун-т імені І. Франка. — Львів: Афіша, 2005.

Кулініч М. Ядерна програма КНДР: “велика гра” чи реальна загроза? // Політика і час. — 2004. — №5. — С.60-70.

Кунадзе Г. В позе агресивного нищого. КНДР //Новое время. — 2003. — № 4.

Ланьков А.Н. Борьба фракций и становление режима личной власти в Корее //Восток. — 1992. — №5.

Ланьков А.Н. Возникновение и деятельность “советской группировки” в КНДР(1945-1960) //Восток.—2003.—№1.

Ланьков А.Н. Ким Ир Сен: опыт биографического очерка //Восток. — 1993. — №4.

- Ланьков А.Н. Кризис 1956 г. в КНДР //Восток. — 1995. — №4.
- Ланьков А.Н. Разгром некоммунистических партий в КНДР (1945-1959) //Восток. — 1999. — №4.
- Ланьков А.Н. Северная Корея в 1945-1959 гг.: от Освобождения до провозглашения КНДР //Проблемы Дальнего Востока. — 1991. — №6.
- Ланьков А.Н. Естественная смерть северокорейского сталинизма? // Восток. — 2006. — №4. — С.96-111.
- Матвійчук В. Релікт холодної війни // Політика і час. — 2005. — №4. — С.63-76.
- Меклер Г.К. Ещё раз о Ким Ир Сене //Восток. — 1995. — №3.
- Мельников Е. Корейская война 1950-1953 гг. Размышления о причинах конфликта и его действующих лицах //Международная жизнь. — 1995. — №8.
- Михеев В. Конец эпохи “Трех Кимов” //Новое время. — 2003. — № 1-2.
- Михеев В. Корея сегодня: внутренние и глобальные основы ядерного кризиса // Азия и Африка сегодня. — 2006. — №1. — С.36-45.
- Млечин М. Консилиум у постели безнадежно больного [севернокорейский режим] //Новое время. — 1992. — № 51.
- Научно-теоретический форум: послевоенная история Востока // Восток. — 2002. — №4. — С.50-62.
- Орлов А.С. Советская авиация в корейской войне 1950-1953 гг. //Новая и новейшая история. — 1998. — №4.
- Пак А.В. Корея: 70 лет после освобождения // Восток. — 2015. — №5. — С. 71-82.
- Почтарев А.Н. Из истории советско-корейских отношений в 20-40-е годы //Новая и новейшая история. — 1999. — №5.
- Ромашкина Н. Севернокорейские атомные бомбы и ракеты: мифы, догадки, реальность // Азия и Африка сегодня. — 2006. — №9. — С.2-13.
- Рубан С.Н. Участие СССР в корейской войне //Вопросы истории. — 1994. — №11.
- Савельев Р. Перспективы объединения Кореи: Взгляд из России //Проблемы Дальнего Востока. — 1997. — №2.
- Сергеев П. Июньские иды. К северу и югу от 38 параллели //Азия и Африка сегодня. — 2000. — №10.
- Сергеев П. О бедном «чеболе» замолвите слово...Или трудная жизнь олигархов //Азия и Африка сегодня. — 2002. — №2.
- Тарасов В.Л. Страна утренней свежести в сумерках смерти: Заметки о гражданской войне на Корейском полуострове //Военно-исторический журнал. — 1996. — №2.
- Толорая Г., Яковлев П. Как развязать «корейский узел»? //Международная жизнь. — 1999. — №3.
- Торкунов А. Корейский вопрос //Международная жизнь.—2003.—№5.
- Тумаков А.И., Чижов А.П. Новейшая история стран Восточной Азии (1945-2000): Учебное пособие. — Харьков: Штрих, 2001.
- Уэзерсби К. Ничто не потеряно, кроме людей //Родина. — 1998. — №8.
- Федоровский А. Экономика Южной Кореи: Трудное время реформ //Мировая экономика и международные отношения. — 1997. — №6.
- Хрущев Н.С. Правда о корейской войне: Из воспоминаний //Проблемы Дальнего Востока. — 1990. — №6.
- Шин А. Роль государства во времена перемен //Азия и Африка сегодня. — 1996. — №9.

Заняття 8.

КРАЇНИ ТРОПІЧНОЇ І ПІВДЕННОЇ АФРИКИ ПІСЛЯ ДЕКОЛОНІЗАЦІЇ

План

1. Суспільно-політичний розвиток країн Чорної Африки. Характер політичних режимів.
2. Соціально-економічний розвиток незалежних країн Тропічної і Південної Африки: загальні закономірності та особливості.
3. Південно-Африканська республіка в 60-х роках ХХ ст.—на початку 2000-х років.

4. Розвиток політичних відносин між африканськими державами. Регіональні конфлікти 60-х років ХХ ст. — початку 2000-х років.

Мета: з'ясувати спільні та особливі тенденції соціально-економічного та політичного розвитку країн Чорної Африки після деколонізації; сформувати адекватне професійне розуміння сучасних політичних процесів, що відбуваються на Африканському континенті із урахуванням їхнього історичного досвіду та цивілізаційної специфіки.

Засвоїти поняття: трайбалізм, непотізм, патронажно-клієнтні зв'язки, афрократія, концепція наздоганяючого розвитку, панафриканізм.

Підготувати реферат на тему: “Роль етнічного фактору у розвитку міждержавних відносин на Африканському континенті”.

Методичні поради

Пристаюючи до розгляду питань даної теми, для зручності бажано класифікувати країни Тропічної і Південної Африки за принципом географічного положення: країни Західної Африки; країни Центральної Африки; країни Східної Африки; країни Південної Африки.

Розглядаючи перше питання, необхідно проаналізувати специфіку етносоціополітичної структури країн Африки. Задля цього варто звернути увагу на характеристику відсталості соціальної структури, етнічні проблеми і трайбалізм; прослідкувати взаємозв'язок трайбалізму і політичної влади. Слід з'ясувати співвідношення парламентської демократії і реалій африканських країн, визначити місце і роль військових у політичному житті Африки південніше Сахари. Важливо зрозуміти, що незалежно від вибору моделі розвитку в африканській політичній практиці проявлялись спільні риси (переважання республіканської форми правління, виникнення багаточисельних партій і рухів; стійкість родоплемінних і обштинних зв'язків; великий вплив звичаїв і традицій; збройні етнічні конфлікти; авторитаризм і насильство у сфері державного управління, політична нестабільність, перманентні державні перевороти). Ці риси африканських суспільств доцільно проаналізувати на прикладі окремих країн континенту. Значної уваги потребує висвітлення передумов процесу демократизації в Африці у 90-х роках ХХ ст., з'ясування причин його нетривалості.

Під час розгляду другого питання необхідно мати на увазі, що країни Тропічної Африки — найбільш відсталий в економічному плані регіон: населення цих країн переважно було задіяне в традиційному секторі економіки, де панували родоплемінні та напівфеодальні відносини. Важливо проаналізувати спроби реалізації африканськими державами концепції “наздоганяючого розвитку” та їх наслідки; з'ясувати причини марності зусиль по подоланню відсталості. Слід наголосити, що найболючішою проблемою африканських країн була й залишається продовольча проблема. Необхідно розкрити зміст заходів урядів африканських країн, спрямованих на пошук виходу з економічної кризи (Монровійська стратегія розвитку, 1979 рік; Лагосський план дій, 1980 рік).

Варто детально розглянути зміст концепції “опори на власні сили” (пріоритет суверенітету держави над природними ресурсами, самозабезпечення продовольством, створення індустріальної бази, збільшення обсягів внутрішньої африканської торгівлі, розвиток транспорту). На основі конкретного матеріалу потрібно з'ясувати, чому накреслені плани реалізувати не вдалося, що викликало подальше загострення економічних проблем у Тропічній і Південній Африці на середину 80-х років.

Особливої уваги потребує висвітлення діяльності міжнародних організацій, спрямованої на розробку програми розвитку Африки (Програми дій ООН, програма “Дати шанс розвитку”). Необхідно порівняти економічні проекти МВФ і МБРР та “Африканську альтернативу програмам структурної перебудови” (ринкова трансформація господарства та специфічність економіки регіону). Насамкінець слід проаналізувати сучасне економічне становище в країнах Африки, визначити причини невирішеності соціально-економічних проблем.

У зв'язку з цим потрібно розкрити характер сучасних державних переворотів у Тропічній Африці, з'ясувати, чому відбулося повернення до авторитарних форм правління.

Третє питання передбачає розгляд соціально-економічного і політичного розвитку єдиної в Південній Африці сучасної капіталістичної держави — ПАР. Головну увагу слід приділити проблемі апартеїду, його кризі та ліквідації. Це питання важливо розкрити в контексті реформ президента ПАР Фредеріка де Клерка та на основі аналізу принципів побудови нової держави, викладених в угоді АНК і адміністрації де Клерка у 1992 році.

Четверте питання передбачає активну роботу з історичною картою. Слід з'ясувати, чому Африка є найбільш конфліктно-небезпечним регіоном планети, які причини обумовили вражаючу кількість і перманентність збройних конфліктів. Адже впродовж постколоніального періоду на континенті було зафіксовано біля 40 збройних зіткнень, внаслідок яких загинуло понад 10 млн. чоловік, стали біженцями понад 7 млн. чоловік. На основі вивчення рекомендованої літератури, необхідно з'ясувати природу конфліктів і охарактеризувати заходи, спрямовані на їх подолання.

Джерела

Движение неприсоединения в документах и материалах.—М.,1983.

Независимая Африка в документах.—М.,1965.

Основна література

Алексеев Л.А. Кения: два десятилетия по пути независимого развития. — М., 1984.

Африка южнее Сахары: реформы и развитие. — М., 1994.

Африка: взаимодействие культур. — М., 1989.

Африка: кланы, классы, общество. Социальные мутации на исходе XX века. — М., 1994.

Африка: Энциклопедический справочник: В 2-х т. — М., 1987.

Деятели национально-освободительного движения. Политические портреты. — М., 1989.

История Ганы в новое и новейшее время. — М., 1981.

История Нигерии в новое и новейшее время. — М., 1981.

История Тропической и Южной Африки. 1918-1988. — М., 1989.

На новом пути. — М., 1974.

Народная Республика Ангола: Справочник. — М., 1985.

Опыт экономических реформ в развивающихся странах. — М., 1992.

Притворов А.В. Намибия. — М., 1991.

Республика Заир: Справочник. — М., 1984.

Республика Зимбабве. — М., 1985.

Ростов С.Ф. Економіка країн світу: Довідник. — К.,1998.

Рунов Б.Б. Африка: Трудный путь к прогрессу. — М., 1990.

Современная Африка. Итоги и перспективы развития. — М., 1990.

Современные международные отношения. — М., 1998.

Урнов Ю.А. Политика ЮАР в Африке. — М., 1982.

Филатова И.И. История Кении в новое и новейшее время. — М., 1985.

Экономика развивающихся стран: проблемы и перспективы. — М., 1990.

Додаткова література

Алак Ч.Д. Дарфурский кризис: проблемы и возможные решения // Азия и Африка сегодня. — 2007. - №8. — С.54-56

Андреев И.Л. Эволюция архаического общества в Тропической Африке // Вопросы истории. — 1998. — №10.

Аньяока С. Нигерия накануне и после президентских выборов // Азия и Африка сегодня. — 2007. - №9. — с.36-38

Апараджита Б. Африка: стремление к восстановлению в XXI веке // Азия и Африка сегодня. — 2004. — №1. — С.50-53.

Африка в новое и новейшее время. — М., 1976.

Березин В.И. Замбия. Пути завоевания экономической независимости. — М., 1990.

- Беседіна Н.В. Країни Тропічної та Південної Африки // Всесвітня історія (1945-1996 рр.). Матеріали на допомогу вчителям, студентам, учням 11 класів, абітурієнтам. Кол. авт. — Полтава: ПОПОПІ, 1997. — С.141-144
- Бондаренко Д.М. Африка: общество, культура, языки // Восток. — 1996. — №5.
- Бузов В.И. Новейшая история стран Азии и Африки (1945-2004): учеб. пособие. — Ростов-на-Дону: Феникс, 2005.
- Васильев А. Африка — падчерица глобализации // Азия и Африка сегодня. — 2000. — №1.2.
- Винокуров Ю.Н. Власть и оппозиция в странах Тропической Африки // Восток. — 2000. — №4.
- Вишневский М. Развитие милитаристских тенденций в политике США в Африке // Азия и Африка сегодня. — 2007. - №8. — С.5-8
- Вишневский М. Большое соперничество в Африке // Азия и Африка сегодня. — 2006. — №7. — С.13-19.
- Вопросы африканской истории. — М., 1983.
- Вступая в новый век... // Азия и Африка сегодня. — 2001. — №2.
- Высоцкая Н. Гримасы либерализации // Азия и Африка сегодня. — 1998. — 8.
- Глушченко Е.А. Африка: деколонизация продолжится // Восток. — 2003. — №3. — С.46-51.
- Громов М.Д., Базелин А.С. Цивилизация в стране дикарей? // Восток. — 1997. — №3.
- Дейч Т. Миротворчество на Африканском континенте // Азия и Африка сегодня. — 2007. - №1. — С.18-20
- Дейч Т., Кравченко В. Достижим ли мир в Сомали? // Азия и Африка сегодня. — 2006. — №6. — С.19-24.
- Денисов А.А. Восточная Африка — уроки кризиса. Руанда // Азия и Африка сегодня. — 2000. — №9.
- Дульян А. Руанда — открытое окно возможностей // Азия и Африка сегодня. — 2006. — №1. — С.32-35.
- Дьяков Н.Н. Ливия от деколонизации к дезинтеграции: по нефтяным волнам глобализации // Восток. — 2017. — №4. — С. 57-69.
- Жерлицына Н.А. Общество и политика в Африке: неизменное, меняющееся, новое // Восток. — 2015. — №1. — С. 101-108.
- Иванов И. Ангола. Нефть, война, деньги // Азия и Африка сегодня. — 2000. — №4.
- Калкутин А., Кораблин М. Сырьевые ресурсы ЮАР // Азия и Африка сегодня. — 2008. - №6. — С.54-59
- Козицький А.М. Новітня історія Азії та Африки: Навч. посібн. для студентів історичної спеціальності вищих навч. закладів / Львів. Нац. ун-т імені І. Франка. — Львів: Афіша, 2005.
- Колониальные империи и неокOLONиализм в свете кризиса современного миропорядка: возможность переоценки? Круглый стол // Азия и Африка сегодня. — 2005. — №7. — С.2-29.
- Кораблев Ю. Африка. Борьба за выживание в условиях глобализации // Международная жизнь. — 2004. — №10. — С.132-141.
- Корендясов Е.Н., Шубин В.Г. Африканский Союз и Россия // Восток. — 2007. - №5. — С.118-126
- Костелянец С.В. Конфликт в Суданском регионе Дарфур: региональный аспект // Восток. — 2015. — №1. — С. 48-55.
- Косухин Н. Африка южнее Сахары: патристно-политические системы и проблемы плюрализма властных структур // Азия и Африка сегодня. — 2008. - №5. — С.33-37
- Косухин Н.Д. Политическое лидерство в странах Африки: основные черты и особенности // Восток. — 2000. — №4.
- Кривушин И.В. Император Бокасса I и власть в постколониальной Африке // Новая и Новейшая история. — 2006. — №1. — С.152-167.
- Лебедев А. Конголезский конфликт и международное сообщество // Азия и Африка сегодня. — 2007. - №10. — С.38-40
- Лебедева Э. Тропикоафриканская цивилизация в современном мире // МЭМО. — 2004. — №4. — С.46-56.

- Малахов Б. Африка: экономический рост и ценовые шоки на мировых рынках // Азия и Африка сегодня. – 2007. - №3. – С. 35-40
- Манвелов В. Кения: Многопартийность или трайбализм? // Азия и Африка сегодня. — 1991. — №12.
- Мосейко А.Н. Кризис идентичности и духовные искания африканской интеллигенции // Восток. — 2006. — №4. — С.84-95; №5. — С.63-73.
- Мосейко А.Н. Кризис идентичности и духовные искания африканской интеллигенции // Восток. — 2006. — №4. — С.84-95.
- Мохова И. Демократия в Мавритании: вариант развития // Азия и Африка сегодня. – 2007. - №9. – С.12-15
- Мыльцев П. Борьба за нефть и алмазы // Азия и Африка сегодня. — 1999. — №1.
- Нежесткин О.И. Сверхдержавы и события в Анголе. 1960-1970-е годы // Новая и Новейшая история. — 2005. — №6. — С.30-41.
- Немченко В. Выборы в Гане — полезный опыт для Африки // Азия и Африка сегодня. — 2005. — №6. — С.47-48.
- Немченко В. Гана. “Демократия закрепились и действует” // Азия и Африка сегодня. — 2004. — №9. — С.48-50.
- Никитин М. Уганда: в будущее с новым старым президентом // Азия и Африка сегодня. — 2006. — №8. — С.33-39.
- Рашковский Е. Тропическая Африка: земля отчаяния, земля надежды ... // МЭМО. — 2004. — №4. — С.37-45.
- Решетов И. Ботсвана: путь к процветанию осилит идущий // Азия и Африка сегодня. — 2004. — №9. — С.51-54.
- Рунов Б. Новое в системе международной помощи Африки // Азия и Африка сегодня. — 2004. — №2. — С.18-23.
- Саватеев А. Танзанийские реалии мировых религий // Азия и Африка сегодня. — 2006. — №5. — С.58-65.
- Сумбатян Ю. Армия в странах Африки // Азия и Африка сегодня. — 2004. — №3. — С.52-53.
- Урбанизация в странах Азии и Африки // Азия и Африка сегодня. — 1998. — №12.
- Усов В. От panaфриканизма — к созданию Африканского союза // Азия и Африка сегодня. — 2002. — №10.
- Усов В., Шубин В. Всеафриканский парламент: создание, деятельность, перспективы // Азия и Африка сегодня. – 2008. - №5. С.28-32
- Усов В. Афотканский союз: год спустя // Азия и Африка сегодня. — 2004. — №1. — С.46-49.
- Фурсов К.А. Деколонизация афро-азиатского мира: предпосылки, этапы, модели // Восток. — 2015. – №2. – С. 82-97.
- Халтурина Д.А. Демографическое давление и политические потрясения в современной Тропической Африке // Восток. — 2006. — №2. — С.38-51.
- Хлебникова Р.Л. Израиль и Африка: сотрудничество в сфере безопасности и развития // Восток. – 2016. – №6. – С. 79-88.
- Шубин Г.В. Проблемы развития демократической Южной Африки // Восток. — 2004. — №1. — С.96-105.
- Щербиков Н.Г. Послевоенный panaфриканизм: начало пути // Восток. – 2008. - №2. – С.94-107.

4. Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте основні тенденції соціально-економічного, суспільно-політичного і духовного розвитку країн Сходу у міжвоєнний період.
2. Виконайте тестові завдання.
 1. Вкажіть дату капітуляції Османської імперії в Першій світовій війні:
 - а) 15 жовтня 1917 р.; б) 30 жовтня 1918 р.; в) 11 листопада 1918 р.
 2. Назвіть, кому із членів турецького тріумвірату належала реальна влада в країні:

- а) Енвер; б) Талаат; в) Джемаль.
3. Вкажіть дату скликання I Всеросійського з'їзду комуністичних організацій народів Сходу:
- а) 1917 р.; б) 1918 р.; в) 1919 р.
4. Вкажіть країну Сходу, яка у 1936 р. підписала Антикомінтернівський пакт:
- а) Китай; б) Іран; в) Японія.
5. Визначте характерні особливості розвитку країн Азії та Африки у 1914-1945 рр.:
- а) у більшості країн спостерігається посилення економічного розвитку і ріст промисловості;
- б) відбувається зародження капіталістичних відносин;
- в) національно-визвольний рух стає масовим, створюючи необхідні передумови для розпаду колоніальної системи та виникнення незалежних держав;
- г) зародження національно-визвольного руху;
- д) посилюється ідейно-політична боротьба з питань подальшого розвитку країн Сходу;
- е) відбувається значна поляризація суспільства і політичних сил;
- є) у перші повоєнні роки великої популярності і впливу набувають течії, які представляють різні напрями лівого соціально-політичного радикалізму, зорієнтованого здебільшого на соціалістичні моделі розвитку;
- ж) з другої половини 1920-х і в 1930-х рр. провідні позиції у політичному житті низки країн афро-азійського регіону здобуває правий соціально-політичний радикалізм;
- з) посилення суперечливості у політиці провідних держав Заходу щодо країн Азії та Африки.
6. Назвіть сучасні країни, які до середини ХХ ст. входили до складу колонії Британська Індія:
- а) Індія;
- б) Індонезія;
- в) Пакистан;
- г) Афганістан;
- д) Бангладеш;
- е) Бірма (М'янма)
- є) Бутан.
7. Вкажіть відповідність між метрополіями та їхніми колоніальними володіннями на 1920 рік:
а) Франція;	1) 43%;
б) Бельгія;	2) 38%;
в) Велика Британія;	3) 9%;
г) Португалія;	4) 8%.
8. Закінчіть речення:
- «Відповідно до Севрського мирного договору Туреччина втрачала такі території:
 _____,
 _____,».
1. Опрацюйте та законспекуйте основні положення статті О.В.Мартишина «Политик и святой». Визначте, який зміст укладається автором у поняття «махатма».
2. Складіть політичні портрети видатних діячів індійського національно-визвольного руху, філософів, релігійних мислителів і діячів культури (М.К.Ганді, Дж. Неру, С.Радхакрішнан, А.Гхош, Р.Тагор).
3. Ґрунтовно проаналізуйте основні течії в індійському національно-визвольному русі у міжвоєнний період.
4. З'ясуйте, чому після першої кампанії громадянської непокорі в Індії посилюється ліве крило ІНК?
5. Нанесіть на контурну карту адміністративний розподіл Британської Індії.

6. Розкрийте зміст антибрахманського руху на півдні Індії та в Бомбейській і Мадраській провінціях.

7. Проаналізуйте становище Індії в роки політичної стабілізації (1923-1927).

8. Розкрийте зміст Делійського маніфесту від 1927 р.

9. Проаналізуйте особливості розвитку британської королівської колонії Цейлон у 1914-1945 рр.

10. Розкрийте сутність бірманського національного піднесення у 1914-1945 рр.

11. Виконайте тестові завдання:

1. Визначте роки першої сатіаграхи в Британській Індії:

а) 1917-1919 рр.; б) 1919-1922 рр.; в) 1930-1931 рр.

2. З'ясуйте, хто з названих діячів отримав від народу прізвисько «Велика душа»:

а) С.Ч.Бос; б) Р.Прасад; в) Махатма Ганді.

3. Визначте, що мав на меті Закон Роулета:

а) фінансово-економічні перетворення;

б) охорону громадського порядку;

в) впровадження свараджа.

4. Вкажіть, яку свою колонію британці вважали «зразковою колонією»:

а) Індію; б) Бірму; в) Цейлон.

5. Визначте, що мав на меті Закон Монтегю-Челмсфорда:

а) впровадження зовнішніх атрибутів самостійності Індії;

б) відокремлення Пакистану від Індії;

в) розмежування компетенцій і фінансів центру та провінцій;

г) створення центральних законодавчих зборів;

д) скасування англійського колоніального режиму;

е) встановлення багатоступеневої цензової виборчої системи;

є) проведення сатіаграхи.

6. Назвіть політичних діячів I половини ХХ ст., імена яких пов'язані з історією Індії:

а) Танака;

б) Монтегю;

в) Челмсфорд;

г) Сукарно;

д) М.Ганді;

е) С.Ч.Бос;

є) Ататюрк.

7. Вставте до історичного тексту пропущені терміни та імена:

«В.Черчилль називав _____ «бунтівним факіром», який настільки органічно споріднений зі своїм народом, як, можливо, не був жодний з політичних лідерів ХХ ст. У часи, коли слова «політика» і «злочин» сприймалися багатьма як синоніми, він за допомогою своєї ідеї ненасильницького опору колоніальній владі - _____ - поставив перед собою і нацією надмету – поєднати політику і _____».

8. Закінчіть речення: «З другої половини 1920-х років змінюється концепція політики Великої Британії в Південній Азії у зв'язку з приходом до влади у метрополії лейбористів. Концепція лейбористів у колоніальному питанні полягала в ідеї поступової трансформації імперії в _____».

1. Ґрунтовно проаналізуйте політику західних держав у Китаї після Першої світової війни.

2. Проаналізуйте специфіку розвитку китайського суспільства, його традицій, духовних і моральних цінностей, характеру і менталітету народу.

3. З'ясуйте причини японської агресії в Китаї та визначте ставлення до неї різних політичних сил, рухів і партій.

4. Опрацюйте та законспекуйте основні положення праці Сунь Ятсена «Програма розбудови держави».

5. Проаналізуйте реформи і перетворення у районах, підконтрольних КПК, у 1931-1945 рр.

6. Складіть політичні портрети Чан Кайші, Лі Дачжао, Дай Цзітао, Ван Цзінвея, Мао Цзедуна.

7. Виконайте тестові завдання.

1. Вкажіть, у якому році була створена КПК:

а) 1920 р.; б) 1921 р.; в) 1925 р.

2. Визначте сутність періоду «політичної опіки» відповідно до вчення Сунь Ятсена:

а) теоретичне положення класичної китайської філософії;

б) ліквідація авторитарних методів управління;

в) монополія Гоміньдана на владу.

3. Вкажіть причину укладення єдиного антиімперіалістичного фронту між Гоміньданом і КПК:

а) особиста дружба лідерів партій;

б) єдині завдання Гоміньдану і КПК у боротьбі за національні інтереси;

в) випадковий збіг обставин.

4. Назвіть виконувача обов'язків голови прояпонського уряду Китаю, створеного у Нанкіні 30 березня 1940 року:

а) Чан Кайші; б) Пу І; в) Ван Цзінвей.

5. Визначте, що мав на меті «Рух 4 Травня 1919 року» в Китаї:

а) європеїзацію Китаю;

б) скасування привілеїв шеньші;

в) демілітаризацію країни;

г) відновлення суверенітету над Шаньдунем;

д) «закриття» Китаю.

6. Оберіть події та явища, які характеризують внутрішньополітичний розвиток Китаю у 1920-х – 1930-х роках:

а) боротьба за об'єднання країни;

б) «культурна революція»;

в) «великий стрибок»;

г) створення єдиного антиімперіалістичного фронту;

д) «100 днів реформ»;

е) реформи Чан Кайші;

є) утворення радянських районів;

є) японське вторгнення в Китай.

7. Вкажіть відповідність між датами і подіями:

а) 1919 р.; 1) виникнення КПК;

б) 1932 р.; 2) «великий похід» китайської Червоної армії;

в) 1934 р.; 3) напад Японії та Китай;

г) 1937 р.; 4) «Рух 4 Травня»;

д) 1921 р.; 5) утворення Маньчжоу – Го;

е) 1931 р.; 6) смерть Сунь Ятсена;

є) 1925 р.; 7) контрреволюційний переворот Чан Кайші;

ж) 1927 р.; 8) Всекитайський з'їзд представників радянських районів.

8. Закінчіть речення: «Війна з Японією призвела до фактичного розпаду Китаю на три частини, які контролювалися: _____, _____, _____».

1. Підготуватися до колоквиуму: «Японія в період війни на Тихому океані» за такими питаннями:

а) агресивна зовнішня політика Японії на континенті у міжвоєнний період. Питання про напрям головного удару;

б) військова доктрина Японії. Стратегія війни на Тихому океані. Хід воєнних операцій у 1941-1942 рр.;

в) військова економіка Японії напередодні війни;

г) особливості окупаційної політики Японії в країнах Сходу та Південно-Східної Азії (на Філіппінах, у В'єтнамі, в Індонезії, у Бірмі);

д) національно-визвольна боротьба народів Східної та Південно-Східної Азії проти японського окупаційного режиму;

е) Японія в період ведення оборонних воєнних операцій. Криза японської воєнної економіки та відставка уряду Тодзіо;

є) посилення блокади Японії. Атомне бомбардування японських міст. Роль маньчжурського театру воєнних дій у капітуляції Японії.

2. Скласти політичні портрети імператора Хірохіто, прем'єр-міністрів Японії Танака Гіті, Сайто Макото, Коноє Фумімаро, Тодзіо Хідекі.

3. Виконайте тестові завдання.

1. Вкажіть, хто переміг на виборах 1927 р. в Японії:

а) Танака; б) Коноє; в) Тодзіо.

2. З'ясуйте, на основі якої ідеології виховували японських вояків у передвоєнний час:

а) ахімса; б) кокутай; в) пацифізм.

3. Вкажіть, коли Японія розпочала війну на Тихому океані:

а) 7 липня 1937 р.; б) 21 вересня 1931 р.; в) 7 грудня 1941 р.

4. З'ясуйте, який уряд Японії називали «символом зміцнення позицій демократичних сил»:

а) Інакуї; б) Хара; в) Окада.

5. Оберіть події та явища, які характеризують внутрішньополітичний розвиток Японії впродовж 1914-1932 рр.:

а) «демократія Тайсьо»;

б) «рисові бунти»;

в) «нова політична структура»;

г) закон про загальне виборче право;

д) півторاپартійна політична система;

е) утворення КПЯ;

є) урядова програма «Основні принципи національної політики».

6. Виберіть і поставте в хронологічній послідовності події, що відбулися в Японії у першій половині ХХ ст.:

а) вбивство прем'єр-міністра Такаші Хара;

б) введення закону Роулетта;

в) «21 вимога» до Китаю;

г) землетрус у Токіо;

д) фашистський заклот 1936 р.;

е) Північний похід;

є) «інцидент біля Лугоуцзя»;

ж) створення Руху допомоги трону.

7. Знайдіть помилки у реченні:

«Паризька мирна конференція санкціонувала право Японії на німецькі володіння в провінції Гуандун. Звістка про це рішення викликала в Кореї хвилю обурення, що увійшла в історію як «рисові бунти».

8. Закінчіть речення: «Повертаючись із Німеччини, міністр закордонних справ Японії Йосуке Мацуока зробив зупинку в Москві, де 13 квітня 1941 року підписав радянсько-японський пакт про _____».

1. Проаналізуйте французьку колоніальну політику у В'єтнамі, її відмінності від колоніальної політики інших держав.

2. Розкрийте передумови зростання сил національного визволення у В'єтнамі, дайте їх характеристику.

3. Проаналізуйте особливості виникнення та розвитку ліворадикального і комуністичного руху у В'єтнамі, з'ясуйте його зв'язки з ФКП та Комінтерном.

4. Виокреміть та схарактеризуйте характерні риси і специфічні особливості в'єтнамського національно-визвольного руху в 30-х рр. ХХ ст.

5. Проаналізуйте японську окупацію В'єтнаму, антияпонський визвольний рух, його характерні особливості та відмінні риси.

6. З'ясуйте причини, передумови, характер і наслідки Серпневої революції 1945 р. у В'єтнамі.

7. Проаналізуйте організацію влади у Камбоджі в складі Індокитайського Союзу.

8. Проаналізуйте соціально-економічну політику Франції в Лаосі.

9. Розкрийте причини, характер, рушійні сили та наслідки «руху добродесних людей» у Лаосі.

10. Проаналізуйте еволюцію Сіама від абсолютної монархії до конституційної у міжвоєнний період.

11. Розкрийте зміст Конституції Сіама 1932 р.

12. Проаналізуйте Закон про реформи у Бірмі 1922р.

1. Визначте, який устрій був встановлений у Туреччині за Конституцією 1924 р.:

а) конституційна монархія; б) абсолютна монархія; в) республіка.

2. З'ясуйте, хто з названих діячів отримав від народу ім'я Ататюрк:

а) Мустафа Субхі; б) Мустафа Кемаль; в) Ісмет Іньюню.

3. Вкажіть, як називалася ідеологія розбудови світського суспільства у Туреччині:

а) лаїцизм; б) туранізм; в) османізм.

4. Вкажіть, у якому році був підписаний Лозаннський мирний договір:

а) 1920 р.; б) 1923 р.; в) 1924 р.

5. Назвіть заходи, які передбачала лаїцизація турецького суспільства у 1920-х – 1930-х рр.:

а) скасування режиму капітуляцій;

б) скасування халіфата;

в) ліквідація шариатських судів;

г) реісламізація;

д) введення європейського календаря;

е) прийняття латинського алфавіту;

є) запровадження європейського одягу.

6. Виберіть і поставте в хронологічній послідовності події, що відбулися в Туреччині у першій половині ХХ ст.:

а) кемалійська революція;

б) заснування партії «Єднання і прогрес»;

в) проголошення Туреччини республікою;

г) утворення ВНЗТ;

д) «Великий похід» НРА;

е) утворення Прогресивно-республіканської партії;

є) скасування монархії Каджарів;

ж) Мудроське перемир'я.

7. Знайдіть помилки у реченні: «Після здобуття незалежності Туреччини у 1918 р. Мустафа Кемаль став національним героєм. При запровадженні в країні прізвищ його назвали Ататюрком – «великою душею».

8. Вставте до історичного тексту пропущені терміни: «У 1926 році були прийняті чинні й сьогодні два найважливіших закони, які стверджують і захищають – шлях Туреччини на рівні як цивільного, так і кримінального права: _____ і _____ кодекси».

1. Іран в роки Першої світової війни.

2. «Оборонна» концепція Англії в Ірані у 1918-1919 рр.

3. Англо-іранська угода від 9 серпня 1919р.

4. Радянсько-іранський договір від 26 лютого 1921 р.

5. Специфіка соціально-економічного та політичного розвитку Ірану у 1920-х рр.

6. Внутрішньополітична боротьба в Ірані у 20-х – 30-х рр. ХХ ст. і роль у ній різних політичних, релігійних та етнополітичних сил.

7. Політика Англії та інших провідних світових держав щодо Ірану.

8. Іран в роки Другої світової війни.

9. Введення англійських та радянських військ в Іран, його наслідки.

10. Скласти політичні портрети Рези-хана Пехлеві, Теймурташа, Давара, Фізура Мірзи, Тадайона.

1. Специфіка розвитку та традиційні інститути афганського суспільства.

2. Політична боротьба в Афганістані у 20-30 р. ХХ ст. та роль у ній різних соціально-політичних та регіональних сил; вплив зовнішньополітичних чинників на її характер.

3. Спроби реформування афганського суспільства.

4. Афганістан у роки Другої світової війни.

5. Скласти політичні портрети Хабібুলли-хана, Аманулли-хана, Бачаї Сакао, Надір-шаха, Мухаммада Захір-шаха.

1. З'ясуйте, який устрій був встановлений у Єгипті за Конституцією 1923 р.:

а) конституційна монархія;

б) абсолютна монархія;

в) республіка.

2. Вкажіть, в якому році було проголошено незалежність Ірака:

а) 1924;

б) 1932;

в) 1937 р.

3. Визначте, що мала на меті скликана у 1926 р. Азізом Ібн Саудом мусульманська конференція:

а) отримання визнання з боку віруючих і легітимації свого режиму;

б) скасування мандатної системи;

в) проголошення Саудівської Аравії.

4. Вкажіть, яке державне утворення було проголошене у Марокко у 1921 р.:

а) султанат Магриб;

б) республіку РИФ;

в) марокканський емірат.

5. Назвіть незалежні держави, які виникли на Аравійському півострові після закінчення Першої світової війни та ліквідації Османської Імперії:

а) Хиджаз;

б) Аден;

в) Недж;

г) Маскат;

д) Асір;

е) Джебель-Шаммар;

є) Ємен;

ж) Кувейт.

6. Вкажіть основні положення Національного пакту, укладеного у 1943 р. в Лівані:

а) Ліван – частина арабського світу з особливим характером та збереженням зв'язків із Заходом;

б) розподіл Лівана на дві частини: християнську та мусульманську;

в) християни не повинні підпорядковувати Ліван іноземному впливу, а мусульмани – намагатися об'єднати його з Сирією або іншою арабською державою;

г) президентом Лівана повинен бути мароніт, прем'єром – суніт, головою парламента – шіїт;

д) норми представництва у державних органах визначалися за переписом 1932 р.;

е) у парламенті на п'ятьох депутатів мусульман повинно бути шість депутатів – християн;

- є) створення мусульманської більшості у парламенті.
7. Знайдіть помилки у реченні: «За рішенням Військової ради Антанти у Сан-Ремо (квітень 1929 року) мандат на управління Палестиною отримала Франція».
8. Закінчіть речення: «До країн Магриба належать _____».

Рекомендована література до самостійної роботи

Базова

1. Акимов А. В. Мировое население: взгляд в будущее. – М.: Вост. лит., 1992.
2. Арапова Е. Интеграция стран Восточно-азиатского саммита и интересы США // МЭМО.–2012.–№5.–С.65-70.
3. Ахмедов В.М. Современный Ближний Восток // Новая и новейшая история.– 2012.–№2.–С.23-43.
4. Белокреницкий В.Я. Восток на рубеже веков – некоторые итоги и перспективы развития// Восток . – 2001. – №5. – С. 66-88.
5. Брагина Е. Массовая бедность как феномен афро-азиатского ареала // МЭМО. – 2012.–№3.–С.68-76.
6. Бутба К.В. Черты колониализма в политике США в Ираке. Современная политика США в Ираке в конце XX– начале XXI в. // Восток.– 2012. – №1. – С. 109-114.
7. Васильев А.М. Цунами революций // Азия и Африка сегодня. – 2011. – №3. – С. 2-18.
8. Васильев Л. С. История Востока: в 2 томах. – М.: Высшая школа, 2005.
9. Восток/Запад. Региональные подсистемы и региональные проблемы международных отношений. Под ред. А. Д. Воскресенского. – М., 2002.
10. Глинкина С.П., Орлик И.И. Евразийская идея на постсоветском пространстве // Новая и новейшая история.–2012.–№2.–С.3-22.
11. Дейч Т.Л., Корендясов Е.Н. БРИКС – новый игрок на Африканском континенте //Азия и Африка сегодня.–2012.–№4.–С.24-28.
12. Денисов Е.А. Центральная Азия как регион международной политики // Восток.– 2012.– №2.– С.74-86.
13. Денисова Т.С. Африка: становление рыночной экономики // Азия и Африка сегодня. – 2011. – №6. – С. 76-78.
14. Денисова Т.С., Костелянец С.В. Политические конфликты в Африке: причины возникновения и способы урегулирования // Восток. – 2010. – №4. – С. 64-68.
15. Дискуссия «Мировая экономика: время переоценок?» //Восток. –2012. – №1. – С.82-108.
16. Егорова Н.И. История народной войны , 1945-1991 гг. Учебное пособие.– Владимир: Изд-во Владимирского государственного ун-та , 2011.–224 с.
17. Ерасов Б. С. Цивилизации. Универсалии и самобытность. – М., 2002.
18. Жданов Н. В. Исламская концепция миропорядка. – М. 2003.
19. Исаев Л.М. Лига арабских государств: история создания // Восток. – 2011. – №3. – С. 87-94.
20. Ислам и общественное развитие в начале XXI века. Отв. ред. В.Я. Белокреницкий, А.З. Егорин, Н. Ю. Ульченко. –М., 2005.
21. История Востока: в 6 т./ гл. редкол.: Р.Б. Рыбаков(пред.) и др.; Институт востоковедения РАН. – М.: Вост. лит., 1995. – Т.6: Восток в новейший период (1945 – 2000 гг.)/ отв. ред. В.Я. Белокреницкий , В.В. Наумкин. – М., 2008. – 1095 с.
22. Касаев Э.О. Тенденции внутренней и региональной политики арабских стран// Восток. – 2010. – №2. – С. 143-148.
23. Козицький А.М. Новітня історія Азії та Африки: Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів. – Львів: Афіша, 2003. – 403 с.
24. Колониальные империи и неоколониализм в свете кризиса современного миропорядка: возможность переоценки?// Азия и Африка сегодня. – 2004. – №7. – С. 20-30.
25. Колонтаев А.П. Страны Востока в начале XXI века: поиски новых теоретических обобщений // Восток. – 2011. – №2. – С. 5-15.
26. Королева О.А. Теоретические проблемы истории Востока// Восток. – 2004. – №5. – С.150-155.
27. Ланда Р. Г. Глобализация и политический ислам // Новая и новейшая история. – 2011. – №2. – С. 24-31.
28. Левин З.И. Общественная мысль на Востоке. Постколониальный период. – М., 1999.
29. Матьовка М.П. Рух неприєднання: становлення та діяльність. – Ужгород, 2001.
30. Мусульманские страны у границ СНГ. Отв. ред. В.Я. Белокреницкий, А.З. Егорин. – М., 2001.
31. Новейшая история арабских стран Азии. Отв. ред. Е.А. Лебедев. – М., 1988.

32. Новейшая история стран Азии и Африки. XX век, 1945-2000. Под. ред. А.М. Родригеса. Кн. II. В 2 ч. – М., 2004.
33. Петров Н.И. Эхо арабских революций // Азия и Африка сегодня. – 2011. – №5. – С. 2-5.
34. Политические системы и политическая культура стран Востока. Под. ред. А.Д. Воскресенского. – М., 2006.
35. Полтораков О. Євразійський регіоналізм: неоднозначні перспективи розвитку простору СНД // Зовнішні справи. – 2012. – №6. – С.34-37.
36. Саватеев А.Д. Развитие Африки: возможности и препятствия // Восток. – 2009. – №1. – С. 144-149.
37. Сергійчук І.М. Новітня історія країн Азії та Африки (1918 – кінець XX ст.): Посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2002. – 288 с.
38. Страны Востока в современном меняющемся мире // Мировая экономика и международные отношения (далі – МЭМО). – 2011. – №11. – С. 105-110.
39. Субх М. Діяльність міжнародних громадських організацій і розвиток внутрішньополітичної ситуації в деяких країнах РСАДПЗ // Зовнішні справи. – 2012. – №5. – С.34-36.
40. Тихоокеанская Азия: перспективы трансформаций политических систем // МЭМО. – 2010. – №5,6.
41. Ткаченко К.А. Магриб: уроки глобального кризиса // Азия и Африка сегодня. – 2011. – №6. – С. 64-68.
42. Толстухина А.Ю. Содружество наций : переоценка возможностей // Азия и Африка сегодня. – 2012. – №7. – С.64-66.
43. Труевцев К.М. Украина, Россия и события на Ближнем Востоке // Азия и Африка сегодня. – 2012. – №2. – С.11-14.
44. Уляхин В.Н. Мировой продовольственный кризис и страны Востока // Восток. – 2010. – №1. – С. 103-117.
45. Уразов А.М. Политика США и Великобритании на юге Аравийского полуострова в 1958-1962 годах // Новая и новейшая история. – 2011. – №3. – С. 54-66.
46. Федоровский А. Эволюция АТЭС и перспективы региональных интеграционных процессов//МЭМО. –2012. –№1. – С.40-50.
47. Феномен НИС : эволюция и современность // МЭМО. – 2012. – №7. – С.64-77.
48. Фитуни Л. «Арабская весна»: трансформация политических парадигм в контексте международных отношений //МЭМО. –2012. –№1. –С.3-14.
49. Худякова Л. Международные финансовые центры в многополярном мире // МЭМО. –2012. –№1. – С.30-39.
50. Цветкова Н.Н. Зарубежный Восток и современность // Восток. – 2011. – №4. – С. 145-151.
51. Шкваря Л.В. Иностраный капитал в странах Персидского залива // Азия и Африка сегодня. – 2011. – №2. – С. 39-46.

Допоміжна

1. «Арабская весна» и судьбы постсоветских государств // МЭМО. –2012. –№7. –С.122-124.
2. Абрамова И.О. Развивающиеся страны в мировой экономике XXI века: новые демографические детерминанты // Азия и Африка сегодня. – 2011. – №6. – С. 23 – 29.
3. Акаев А. Трудная дорога к демократии. – М., 2002.
4. Акимов А.В. Проект «Индийская Республика»: история успеха // Азия и Африка сегодня. –2010. –№1. –С.2-7.
5. Акулов-Муратов В., Будько О. Республіка Туркменістан: «епоха Великого Відродження» // Зовнішні справи. –2011. –№3. –С.36- 41.
6. Аллаберт А.В. Роль конфуцианских ценностей в формировании морально-нравственного облика современного китайского руководителя // Восток. – 2005. – №4. – С.83-95.
7. Аль-Роудан, Хамуд Ю. Демократизація суспільно-політичного життя Тайваню / Хамуд Ю. Аль-Роудан // Персонал. – 2009. – №1. – С. 31-36.
8. Арабський світ на порозі нової епохи: від автократії до демократії // Зовнішні справи. – 2011. – №2. – С. 10 – 15.
9. Арапова Е. Интеграция стран Восточноазиатского саммита и интересы США // МЭМО. – 2012. – №5. – С. 65-70.
10. Арапова Е. Интеграция стран Восточноазиатского саммита и интересы США // МЭМО. – 2012. – №5. – С. 65-70.
11. Архангельская А.А. БРИК становится БРИКС // Азия и Африка сегодня. – 2011. – №9. – С.2 – 5.
12. Астафьева Е.М. Сингапур. На тернистом пути к «религиозной гармонии» // Азия и Африка сегодня. –2012. –№6. –С.48-54.

13. Афонасьева А. В. Как зарубежные китайцы помогают КНР // *Азия и Африка сегодня* . – 2011. – №8. – С. 30-36.
14. Африка: Колониализм и антиколониализм (XIX-XX вв.): Сб. ст./АН СССР: Ин-т Африки.–М.: Наука. Гл. ред. восточ. лит., 1990.–198 с.
15. Африка: проблемы перехода к гражданскому обществу.–М.: Вост. лит., 1995.
16. Баженова Е. С. Китай на пороге 12-й пятилетки // *Азия и Африка сегодня* . – 2009. – №7. – С. 2-9.
17. Басов А. Н. НОАК на взлете: истребитель пятого поколения // *Азия и Африка сегодня*. – 2012. – №5. – С. 6-11.
18. Батсайхан О. Встречи И.В. Сталина с монгольскими руководителями в 1932 – 1937 гг.// *Восток*. – 2011. – №3. – С. 142-146.
19. Бектимирова Н.Н. Взаимодействие буддийской сангхи и власти в Камбодже в XXI в.//*Восток*. –2012.–№3.–С.60-71.
20. Бектимирова Н.Н., Селиванов И.Н. Королевство Камбоджа. Политическая история.1953-2002.–М.:ИВ РАН, 2002.
21. Белокреницкий В., Москаленко В. Пакистан: испытание на прочность//*МЭМО*.–2008.–№6.–С.75-85.
22. Белокреницкий В.Я. Регион стран Ближнего и Среднего Востока в 2008 г. // *Восток*. – 2008. – №2. – С. 176 – 180.
23. Белокреницкий В.Я., Жигалина О.И. Исламский фактор в истории и современности // *Восток*. – 2009. – №2 – С.136 – 142.
24. Бергер Я. Китайская модель развития / Яков Бергер // *МЭМО*. – 2009. – №9. –С. 73-81.
25. Бергер Я. М. Еще раз о китайской модели развития // *Восток*. – 2012. – №2. – С. 119-124.
26. Беседіна Н. В. КНР на сучасному етапі розвитку: особливості «конфуціанізації» суспільства / Н.В. Беседіна // *Історична пам'ять: науковий зб. Полт. нац. пед. ун-т. імені В. Г. Короленка*. – Полтава. 2010. – Вип. 1. –С. 132-139.
27. Беседіна Н. В. Країни Тропічної та Південної Африки // *Всесвітня історія (1945 – 1996 рр.) Матеріали на допомогу вчителям, студентам, учням 11 класів, абітурієнтам*. Кол. авт. – Полтава: ПОШОПП, 1997. – С. 141–144.
28. Бирюков С.В. Республика Узбекистан: модель авторитарной модернизации // *Восток*.–1997.–№1.–С.85-96.
29. Бокаев Б.Н., Жаркынбекова Ш.К. Репатрианты Казахстана: этноязыковая идентификация и интеграция в общество//*СОЦИС*.–2011.–№11.–С.54-62.
30. Большаков Д., Козлов Г., Меньшиков В. Прогноз динамики ВВП США и Китая // *МЭМО*. – 2011. – №4. – С. 105-107.
31. Бони Л. Д. Аграрная экономика Китая: итоги развития в 11-й пятилетке (2006-2011 гг.) // *Азия и Африка сегодня*. – 2012. – №1, 2.
32. Борисов Н.А. Междусовременностью и традицией. Политические альтернативы постсоветской Центральной Азии. –М.: Изд.центр РГГУ, 2010.–371 с.
33. Брагин А. Н. Россия – Африка: возвращение на континент // *Азия и Африка сегодня*. – 2012. – №5. – С. 51–52.
34. Брагина Е. Массовая бедность как феномен афро-азиатского ареала. // *МЭМО*. – 2012. – №3. – С.68 – 76.
35. Буров В. Г. В Китае возрождается культ Конфуция // *Азия и Африка сегодня*. – 2011. – №4. – С. 8-14.
36. Буров В. Г. На родине Дэн Сяопина / В. Г. Буров // *Азия и Африка сегодня*. – 2010. – №4. – С. 46-48.
37. Буров В. Г. Тайвань вчера и сегодня / В. Г. Буров // *Азия и Африка сегодня* . – 2009. – №12. – С. 25-30.
38. Бушков В.И., Микульский В.Д. Таджикская революция и гражданская война (1989-1994 гг.).–М., 1995.
39. Васильев В. Ф. Авторитаризм и демократия в Юго-Восточной Азии // *Восток*. – 1997. – №1. – С. 47-61.
40. Васильев Л.С. История Востока. В 2 томах. 4-е изд. – М.: Высшая школа, 2005.
41. Видясова М. Ф., Подцероб А. Б. Бескрайние просторы Сахары // *Вестн. Моск. ун-та. Серия 13. Востоковедение*. – 2011. – №1. – С.104–108.
42. Вишневська І. Гра... За ігровим столом – США та КНР // *Зовнішні справи*. – 2012. – №7. –С. 36-41.

43. Война в Корее. 1950-1953. – М., 2003.
44. Володин А. «Рост плюс развитие», или индийский опыт экономических реформ // МЭМО.–2010.–№10.
45. Воробьев В.В. Правление Мухаммада Зия-уль-Хака и его влияние на развитие Пакистана // Восток.–2011.–№1.–С.81-92.
46. Восток/Запад. Региональные подсистемы и региональные проблемы международных отношений. – М., 2002.
47. Вьетнам: постсоциалистический «тигр» // МЭМО. – 2012. – №2, 3.
48. Галенович Ю. М. Прав ли Дэн Сяопин, или Китайские инакомыслящие на пороге XXI века. – М., 2000.
49. Галищева Н.В. Депозиты диаспоры – еще один двигатель экономики Индии // Азия и Африка сегодня.–2012.–№7.–С.54-59.
50. Гевелинг Л. В. Выборы в Нигерии: время политических парадоксов // Азия и Африка сегодня. – 2011. – №8. – С.37–44.
51. Гельбрас В. «Принцы и нищие» в сегодняшнем Китае // Азия и Африка сегодня. – 2005. – №6. – С. 8-11.
52. Гельбрас В. Тридцатилетие эпохи «реформ и открытости» в Китае / Виля Гельбрас // МЭМО. – 2009. – №6. – С. 73-83.
53. Герасимова М. П. Япония: Синтез традиций и новейших технологий // Азия и Африка сегодня. – 2011. – №7. – С.71-76.
54. Глинкина С.П., Орлик И.И. Евразийская идея на постсоветском пространстве//Новая и новейшая история.–2012.–№2.–С.3-22.
55. Головачев В. Ц. Кризис глобальной идентичности и духовная деколонизация Тайваня / В. Ц. Головачев // Азия и Африка сегодня. – 2010. – №1. – С. 38-39.
56. Гольман М. И. Монголия. Долгое эхо бурного лета 2008 г. // Азия и Африка сегодня. – 2009. – №9. – С. 17-20.
57. Гольман М.И. Президент Элбэгдорж развеял мифы / М.И. Гольман // Азия и Африка сегодня. – 2010. – №4. – С. 48-53
58. Гольман М.И. Современная Монголия в оценках западных авторов. – М.: ИВ РАН, 2010. – 190с.
59. Грайворонский В. Монголия. Десять лет на пути реформ / В.Грайворонский // Азия и Африка сегодня. – 2001. – №1. – С. 12-17.
60. Грайворонский В.В. Была ли в Монголии попытка «цветной революции»? //Азия и Африка сегодня. – 2008. – №12. – С.20-24.
61. Грайворонский В.В. Современная монгольская историография о Халхингольской войне, участии Монголии во Второй мировой войне и международном признании Монголии // Восток. – 2011. – №5. – С. 174-183.
62. Григоренко Е.Современные траектории развития партийных систем на постсоветском пространстве//МЭМО.–2011.–№6.–С.73-83.
63. Гринюк В. А. Корейский вариант «северных территорий» // Азия и Африка сегодня. – 2010. – №3. – С. 36-41.
64. Грозина А.В.Элиты Туркменистана и центральноазиатские кланы: общее, особенное и трудности модернизации//Азия и Африка сегодня.–2010.–№9.–С.50-55.
65. Гулева М. А. КНР. Доступ к образованию: достижения и проблемы // Азия и Африка сегодня. – 2011. – №3. – С. 38-41.
66. Гуменний І. 20 років україно-малайзійських відносин – чи стала Південно-Східна Азія ближчою до України? // Зовнішні справи. – 2012. – №2. – С.12-14.
67. Гусаков В. Десятирічний досвід незалежності Киргизстану //Людина і політика.–2001.–№6.–С.27-33.
68. Гусаров В. И. Гражданское общество в Африке: очередная утопия или определенное будущее? // Восток. – 2008. – №4. – С.163–168.
69. Гусаров В. И. Реколонизация Африки.–М.: Наука, 1999.
70. Гушер А. Преимущество власти // Азия и Африка сегодня.–2004.– №1.– С.2-9.
71. Гушер А. Геополитическая ситуация в Закавказье//Азия и Африка сегодня.–2004.–№10.–С.2-14.
72. Гушер А. Острые углы: Грузия-Абхазия-Россия//Азия и Африка сегодня.–2002.–№1.–С.42- 49.
73. Давидсон А.Б. Становление исторической мысли в странах Африки. Проблемы изучения//Новая и новейшая история. – 2012. – №3. – С.11–51.
74. Дадаян Д. Непризнанные государства Закавказья: мифы и реальность//Азия и Африка сегодня.–2006.–№11.–С.52-57.

75. Далимов Р. ЕС и Центральная Азия: перспективы сотрудничества // МЭМО.–2007.–№11.–С.81-84.
76. Девятков А.П. Практическое китаеведение: Базовый учебник. – М.: Восточная книга, 2007. – 542 с.
77. Дейноров Э. История Японии. – М.: АСТ, Астрель, 2011. – 767 с.
78. Дейч Т. Китай–Африка: экономические отношения на рубеже XXI века// Азия и Африка сегодня. –2006.–№4.–С.30–36.
79. Дейч Т. Л., Корендясов Е. Н. БРИКС–новый игрок на Африканском континенте// Азия и Африка сегодня.–2012.–№6.–С. 18–23; №4.–С.24-28.
80. Делюсин Л. П. Китай: полвека – две эпохи. – М., 2001.
81. Деминцева Е. Б. Образование в Африке: проблемы, развитие, перспективы // Азия и Африка сегодня. – 2011. – №4. – С.15–17.
82. Демократия в Японии: Современность и традиции: Круглый стол // Восток. – 1991. – №4. – С. 57-73.
83. Демократы начинают формировать новое правительство. – Режим доступа : <http://www.baltinfo.ru / 2009/08/31 – 102157>.
84. Денисов В. И. Нобуо Симотомаи. Ким Ир Сен и Кремль. Северная Корея эпохи холодной войны (1945-1961 гг.) // Восток. – 2010. – №4. – С. 185-189.
85. Денисова Т.С. Африка: становление рыночной экономики// Азия и Африка сегодня. – 2011. – №6. – С.76–77.
86. Денисова, Костелянец С. В. Политические конфликты в Африке: причины возникновения и способы урегулирования// Восток. – 2010. – №4. – С.168–176.
87. Детонатор «бархатной революции»// Азия и Африка сегодня.–№5.–С.11-17.
88. Джабиев Р.Теневая экономика и коррупция в Азербайджане// МЭМО.–2012.–№7.– С.84-91.
89. Дил У. Энциклопедический справочник. – М.: Вече, 2011. – 464 с.
90. Дискуссия «Мировая экономика: время переоценок?» // Восток. – 2012. – №1 – С.82 – 108; №3. – С.87 – 97.
91. Дмитриев С. В., Кузьмин С. Л. Что такое Китай? Среднее государство в исторической мифе и реальной политике // Восток. – 2012. – №3. – С. 3-19.
92. Долгов Б.В. Арабский мир в начале XXI в. : между демократией и исламом // Восток. – 2009. – №5. – С.89 – 100.
93. Долгов Б.В. Исламизм в контексте межцивилизационного взаимодействия // Восток. – 2007. – №4. – С. 85 – 99.
94. Долгов Б.В. Исламистский взрыв в странах Магриба // Азия и Африка сегодня – 2010. – №6. – С.41 – 47.
95. Дорохин В. Замбия–настоящая Африка / В. Дорохин, С. Щербаков // Азия и Африка сегодня.–2005.–№3.–С. 29–32.
96. Дубинянский М. Голод імені Мао // Дзеркало тижня. – 2007. – №48. – С.21.
97. Емельянов А. Л. Политические системы и политические культуры Африки/ Политические системы и политические культуры Востока.–М.: АСТ: Восток–Запад, 2007.–С. 316–333.
98. Ерасов Б.С. Цивилизации. Универсалии и самобытность. – М., 2002.
99. Ершов А. Процесс реформирования госаппарата КНР: использование новых технологий / А. Ершов // Проблемы Дальнего Востока. – 2009. – №6. – С. 73-85.
100. Жерлицына Н. А. Африка в глобальном мире: прошлое, настоящее и будущее // Восток.–2012.–№3.–С. 156–159.
101. Жигулева В. В. КНР на пути к «обществу потребления» // Азия и Африка сегодня. – 2011. – №9. – С. 32-35.
102. Жуков С. В., Эльянов А. Я. Развивающиеся страны: ассиметрии глобализации // Восток. – 2007. – №1. – С. 101 – 120.
103. Жуков С.В., Резникова О.Б. Центральная Азия в социально-экономических структурах современного мира. –М.,2001.
104. Жупанський О. Партія– держава. Комуністичний Лаос // Персонал плюс.–2006.–№43.
105. Зайцев А.С.Далекий и близкий Таиланд //Азия и Африка сегодня.–2011.–№2.–С.50-52.
106. Звягельская И.Д. Становление государств Центральной Азии: политические процессы.–М.:Аспект-Пресс,2009.–208 с.
107. Зинькина Ю. В. Кения: прогноз структурно-демографических рисков// Азия и Африка сегодня.–2012.–№6.–С. 55–61.

108. Зінько С. Роль новітніх медіа в акціях протесту на Близькому Сході // Зовнішні справи. – 2011. – №3. – С.20 – 25.
109. Зоан Май Линь. Внешняя политика Вьетнама на рубеже XX-XXI вв. (на примере отношений СРВ с США) // Восток. – 2011. – №2. – С.62-70.
110. Индокитай на рубеже веков. – М.: ИВ РАН, 2001.
111. Иоанесян С.И. Лаос в XX веке (экономическое развитие). – М.: ИВ РАН, 2003.
112. Исаев Л.М. Лига арабских государств: история создания // Восток. – 2011. – №3. – С.87 – 94.
113. Исаев К. Глобальная демократия Кыргызстане // СОЦИС. – 2004. – №4. – С. 77-83.
114. Исламский мир: «отстающее развитие» и мусульманский радикализм // МЭМО. – 2008. – №1. – С. 89 – 103.
115. Исторический опыт Японии: в чем специфика? Круглый стол // Азия и Африка сегодня. – 1990. – №10. – С. 99-109.
116. История Китая. Учебное пособие. 2-е изд. / Под ред. А. В. Меликсетова. – М., 2002.
117. История Кореи (Новое прочтение) / Под ред. А. В. Торкунова. – М.: ИВ РАН, 2003.
118. История Кореи с древности до начала XXI века. – СПб., 2009.
119. История Монгольской Народной Республики. Изд. 3-е, переработанное и дополненное. – М., 1983.
120. История национально-освободительной борьбы народов Африки в новейшее время. – М.: Наука, 1988.
121. Ігнат'єв П. Шрі-Ланка після «тигрів»: якою бути країні? // Зовнішні справи. – 2011. – №2. – С. 38-41; №3. – С. 26-29.
122. Кадыров Ш. Этнические истоки, эволюция и перспективы туркменской государственности // Восток. – 2003. – №5. – С.110-123.
123. Казахстан: реалии и перспективы независимого развития. – М., 1995.
124. Канаев Е., Курилко А. Юго-Восточная Азия в условиях мирового финансово – экономического кризиса. // МЭМО – 2010. – №2. – С.31 – 38.
125. Каримов И. Узбекистан на пути углубления экономических реформ. – СПб., 1995.
126. Карлусов В. В., Кудин А. П. Власть и бизнес в Китае: Ретроспективный анализ отношений // Азия и Африка сегодня. – 2012. – №7. – С. 2-9.
127. Карпов М. В. Очерки политической экономии «социализма с китайской спецификой»: «многоколейный ленинизм» // Восток. – 2011. – №3. – С. 95-114; №4. – С. 65-80.
128. Карташов Л. А. Мадагаскар: политика малагасизации // Новая и новейшая история. – 2011. – №1. – С.191–195.
129. Касаев Э.О. Тенденции внутренней и региональной политики арабских стран. // Восток. – 2010. – №2. – С.143 – 153.
130. Касаткин Д. X форум африканистов // Азия и Африка сегодня. – 2005. – №9. – С. 2–47.
131. Катагощина И. Т. Ннамди Азикиве – человек и политик // Восток. – 2011. – №4. – С.137–147.
132. Кашин В.П. Индия: корни регионального сепаратизма // Азия и Африка сегодня. – 2010. – №7. – С.28-34.
133. Кашмадзе И. И. Мои встречи с Сукарно // Восток. – 2001. – №5. – С. 133-145.
134. Ким Вон Ил. Россия и ядерный кризис на Корейском полуострове // Азия и Африка сегодня. – 2008. – №7. – С. 32-39.
135. Ким Е. Смена президента в республике Корея. Ли Мен Бак – кто он? // Азия и Африка сегодня. – 2008. – №7. – С. 29-31.
136. Ким Н. Корея в поисках общенационального единения в условиях деколонизации. 1945-1948 гг. // Проблемы Дальнего Востока (далее ПДВ). – 2008. – №4. – С.116-156.
137. Ким Н. Н. Эпоха освобождения Кореи в современной южнокорейской историографии // Восток. – 2012. – №2. – С. 181-188.
138. Кириянов О. В. У КНДР осталась одна опора – Китай // Азия и Африка сегодня. – 2012. – №6. – С. 24-30.
139. Китай: универсальная модель модернизации / Современные проблемы развития // МЭМО. – 2009. – №7. – С. 43-55.
140. Кобелев Е. В. Вьетнам: политике «Доймой» – 20 лет // Проблемы Дальнего Востока. – 2007. – №1. – С.12-24.
141. Кожухар. О.І. Трансформація партійних систем пострадянських країн Центральної Азії // Збірник наукових праць / Харк. нац. пед. ун-т. імені Г.С.Сковороди. Серія «Історія та географія». – Харків, 2011. – Вип.40. – С.86-94.

142. Колантаев А.П. Страны Востока в начале XXI века: поиски новых теоретических обобщений // Восток. – 2011. – №2. – С. 5 – 15.
143. Колонтаев А.П. Страны Востока в начале XXI века: поиски новых теоретических обобщений // Восток. – 2011. – №2. – С. 5-15.
144. Конституції нових держав Європи і Азії/ Упоряд. Головатий С. – К.: УПФ» Право», 1996. – 544 с.
145. Кораблев Ю. Африка. Борьба за выживание в условиях глобализации // Международная жизнь. – 2004. – №10. – С. 132-141.
146. Корея в поисках мира и процветания. – М., 2004.
147. Корея на рубеже веков. – М.: Вост. лит., 2002.
148. Костелянец С. В. Конфликты по-африкански и способы урегулирования // Азия и Африка сегодня. – 2010. – №1. – С. 40–45.
149. Костелянец С. В. Политическое лидерство в Африке // Восток. – 2011. – №4. – С. 182–189.
150. Косухин Н. Африка южнее Сахары: партийно-политические системы и проблемы плюрализма властных структур // Азия и Африка сегодня. – 2008. – №5. – С. 33–37.
151. Красильщиков В. Догоняющее развитие: умозрительные конструкты и реалии // МЭМО. – 2012. – №3. – С. 112 – 116.
152. Кривушин И. В. Император Бокасса I и власть в постколониальной Африке // Новая и новейшая история. – 2006. – №1. – С. 152-167.
153. Кузнецов Д. Северокорейская проблема в зеркале общественного мнения // ПДВ. – 2009. – №2. – С. 38-54.
154. Кузнецов Ю. Д. История Японии / Кузнецов Ю. Д., Навлицкая Г. Б., Сырицын И. М. – М.: Высшая школа, 1988. – 593 с.
155. Кузьмина С.Л. Договор 1913 г. – между Монголией и Тибетом : новые данные // Восток. – 2011. – №4. – С. 122-128
156. Куликова М.О. Традиционная политическая культура и реформы в Индонезии // Восток. – 2010. – №1. – С. 86-93.
157. Курбанов С. О. Курс лекций по истории Кореи. – СПб., 2002.
158. Куртов А.А. Демократия выборов в Казахстане: авторитарная трансформация. – М., 2002.
159. Куценков А.А. Многоликая хиндутва. Часть I // Восток. – 2010. – №2. – С. 79-94; Часть II // Восток. – 2010. – №4. – С. 113-121.
160. Лагутов Ю. Суспільні трансформації в країнах Північної Африки: причини і тенденції // Зовнішні справи. – 2011. – №4. – С. 34 – 36.
161. Лазарева Т. В. миграция неханьских национальностей и национальные проблемы в Китае // Азия и Африка сегодня. – 2011. – №7. – С. 35-41.
162. Ланда Р.Г. Глобализация и политический ислам // Новая и новейшая история. – 2011. – №2. – С. 24 – 31.
163. Ланьков А. Н. Северная Корея после 2002 г.: попытка контрреформ // Восток. – 2010. – №3. – С. 88-100.
164. Лебедева Э. Тропикоафриканская цивилизация в современном мире // Мировая экономика и международные отношения. – 2004. – №4. – С. 46-56.
165. Левитин Л. Узбекистан на историческом повороте. – М., 2001.
166. Левтонова Ю. О. Филиппины: модель либеральной демократии в Азии // Восток. – 1998. – №3. – С. 47-61.
167. Ледков А.А. Революционные консерваторы. Традиционно-общинные истоки идеологии маоистов Непала // Восток. – 2003. – №4. – С. 15-20.
168. Лексютина Я. В. США-КНР: соперничество в Юго-Восточной Азии обостряется // Азия и Африка сегодня. – 2012. – №3. – С. 2-9.
169. Лепехов С.Ю. Глобализация и социальная трансформация в развивающихся странах // Восток. – 2008. – №2. – С. 168 – 172.
170. Лепехов С.Ю. Исторический опыт взаимодействия народов и цивилизаций // Восток. – 2012. – №1 – С. 139 – 147.
171. Ли Куан Ю. Сингапурская история: из «третьего мира в первый». – М.: ИВ РАН, 2005.
172. Лисенко В. Зів'ялі троянди революції // Персонал плюс. – 2007. – №44.
173. Листопадов Н.А. Индийская мозаика: залог великого будущего? // Азия и Африка сегодня. – 2012. – №2. – С. 36- 41.
174. Лозовицький О. Сучасний Схід: демократичний ренесанс чи геополітичний перерозподіл? // О. Лозовицький // Зовнішні справи. – 2011. – №2. – С. 6 – 9.

175. Локшин Г. Поучительный опыт социального «обновления» по-вьетнамски // МЭМО.–2008.–№12.–С.117-120.
176. Локшин Г.Ханой: курс на «социализм с вьетнамским лицом»//МЭМО.–2011.–№ 8.–С.76-86.
177. Лоссовський І. Події, що 500 років тому змінили історію Південно-Східної Азії // Зовнішні справи.–2011.–№7- 8.–С.42-46.
178. Лузянин С. Г. Эволюция политической системы Монголии/Политические системы и политические культуры Востока. – М.: АСТ : Восток – Запад, 2007. – С. 731-751.
179. Мазырин В.М. Рыночные реформы во Вьетнаме: общие и специфические черты //Восток.–2007.–№1.–С.121-136.
180. Майко В. Зовнішньополітичні та економічні пріоритети України в країнах Центральної, Південної та Південно - Східної Азії // Зовнішні справи. – 2011. – №10. – С.6 – 9.
181. Майко В.Зовнішньополітичні та економічні пріоритети України в країнах Центральної, Південної та Південно-Східної Азії//Зовнішні справи.–2011.–№10.–С.6-9.
182. Макух В. Україна і країни Магрибу: перспективи розвитку співробітництва // Зовнішні справи. – 2011. – №1. – С.11 – 15.
183. Малышева Д. Центральная Азия в свете «демократических революций» // МЭМО.–2006.–№8.–С.60-70.
184. Мальцев А. Модернизационная парадигма: теоретические подходы и исторический опыт // МЭМО. – 2012. – №4. – С.105 – 108.
185. Маляров О.В. Роль государственного капитализма в модернизации экономики (опыт Индии) // Восток.–2012.–№2.–С.110-118.
186. Мариам Б. Г. Нигер. Опыт умиротворения//Международная жизнь.–2003.–№12.–С.102-105.
187. Маценко И. НЕПАД спустя пять лет: от слов к действиям// Азия и Африка сегодня.–2006.–№10.–С. 13–21.
188. Медведев Р. А. Визит М.С. Горбачева в Пекин в 1989 году // Новая и новейшая история. – 2011. – №2. – С. 93-101.
189. Медведев Р.С. Становление казахстанской модели экономики // 2000.–2006.–15 декабря.
190. Мин Г. Х. Происхождение Корейской войны 1950-1953 гг. в новейших исследованиях // Вопросы истории. – 2010. – №12. – С. 157-162.
191. Мишина С.И. «Говори мягко...» // Азия и Африка сегодня . – 2011. – №11. – С. 19-24.
192. Модернизация, авторитаризм и демократия / Научная жизнь // МЭМО. – 2010. –№ 11. – С.91 – 103.
193. Модернизация, авторитаризм и демократия // МЭМО. – 2010. – №11. – С. 91-103.
194. Молодяков В. Э., Молодякова Э.В., Маркарьян С.Б. История Японии. XX век. – М.: ИВ РАН; Крафт+, 2007. – 528 с.
195. Молодякова Э. В. Политическая система Японии: факторы и перспективы развития / Э. В. Молодякова // Политические системы и политические культуры Востока / Под ред. профессора А. Д. Воскресенского. – М.: АСТ: Восток – Запад, 2007. – С.648-670.
196. Молодякова Э.В. Япония: смена политического режима / Э.В. Молодякова // Азия и Африка сегодня. – 2010 . – №2. – С. 17-22.
197. Морозов Ю. Центральная Азия как объект приложения разнородных сил: стимул к сотрудничеству или к конкуренции?//Проблемы Дальнего Востока.–2008.–№5.–С.179-185.
198. Мосейко А. Н. Кризис идентичности и духовные искания африканской интеллигенции//Восток.–2006.–№4.–С. 84–95.
199. Мосяков Д. В. История Камбоджи. XX век. – М.: ИВ РАН, 2010. – 304с.
200. Мосяков Д.В. Камбоджийский вариант тоталитарной системы : зарождение, апогей, распад //Восток.–1997.–№2.–С.87-94.
201. Мочульский А. Об особенностях политики Китая в вопросах экономического сотрудничества в ШОС//МЭМО.–2010.–№10.–С.5-16.
202. Мурашева Г.Ф. Вьетнам после 20 лет реформ//Азия и Африка сегодня.–2010.–№6.–С.76-81.
203. Мусульманские страны у границ СНГ. – М.: Крафт +, 2001.
204. Надиров Ш.Г. Цеденбал.1984 год. – М.,1994
205. Накасонэ Я. Государственная стратегия Японии в XXI веке / Я. Накасонэ ; пер. с яп. – М.: Вост. лит., 2000. – 189 с.
206. Накасонэ Я. Политика и жизнь. Мои мемуары / Я. Накасонэ ; пер. с яп. – М.:Вост. лит., 1994. – 278 с.

207. Нежесткин О. И. Сверхдержавы и события в Анголе. 1960-1970-е годы // Новая и новейшая история.–2005.–№4.–С. 30–41.
208. Немченко В. Выборы в Гане – полезный опыт для Африки // Азия и Африка сегодня.–2005.–№6.– С. 47–48.
209. Немченко В. Либерия: уйдет ли в историю гражданская война? // Азия и Африка сегодня.–2004.– №2.–С. 24–26.
210. Непомнин О. Е. История Китая. XX век. – М.: ИВ РАН, 2011. – 725 с.
211. Никитин М. Уганда: в будущее с новым старым президентом / М. Никитин, И. Адясов // Азия и Африка сегодня.–2006.–№8.–С. 33–39.
212. Николаева О. И. Проблема политической реформы в Японии / О. И. Николаева // МЭМО. – 1999. – №9. – С. 97-106.
213. Ниязи А.Ш. Таджикистан: конфликт регионов // Восток.–1997.–№2.–
214. Новейшая история стран Азии и Африки XX век. В трех частях. Ч.2. 1945-2000.–М.,2001.
215. Новейшая история стран Азии и Африки: XX век.: Учеб. для студ. вузов. В 3-х част. Ч.3. 1945-2000 / Под ред. Родригеса А. М.–М.: ВЛАДОС, 2001.–272 с.
216. Новый путь для Японии. – Режим доступа: <http://inosmi.ru/world/20090827/251998/html>.
217. Овчинников В. В. Трудно быть взяточником в Китае // Азия и Африка сегодня. – 2011. – №6. – С. 43-44.
218. Огнетов И.Я. Воссоединенный Вьетнам : десятилетие трудных поисков и решений // Восток.–2008.–№6.–С.73-85.
219. Орлов В.Г. Политическая обстановка в ЮВА в середине 1960-х гг. и предпосылки образования АСЕАН // Восток.–2009.–№6.–С.84-94.
220. Орлова Т.В. Історія нових незалежних держав: Postsoveticum: навч. посібник.–К.: Знання, 2010.–487 с.
221. Павлятенко В. Н. Япония в 2006-2007 гг.: политика и экономика / В. Н. Павлятенко, А. И. Сенаторов, Д. А. Щербаков // Проблемы Дальнего Востока. – 2008. – №4. – С. 35-53.
222. Павлятенко В.Н. Япония в 2006-2007 гг.: политика и экономика / В. Н. Павлятенко, А. И. Сенаторов, Д. А. Щербаков // Проблемы Дальнего Востока. – 2008. – №5. – С. 43-54.
223. Паничкин Ю.Н. Политическая обстановка в Северо-Западной пограничной провинции (СЗПП) бывшей Британской Индии после провозглашения независимости Пакистана (1947-1953) // Восток. – 2011.–№6.–С.92-103.
224. Панов А. Н. Несколько слов о японских премьер-министрах / А. Н. Панов // Международная жизнь. – 2008. – №3. – С. 141-156.
225. Пасховер А. Уроки грузинского // Корреспондент.– 2007.– 6 октября.
226. Пивоварова Э. П. Что такое «социализм с китайской спецификой»? // Азия и Африка сегодня. – 2011. – №8. – С. 60-64.
227. Пивоварова Э. Что нового внес ХУП съезд КПК в теорию «социализма с китайской спецификой» / Элеонора Пивоварова // Проблемы Дальнего Востока. – 2009. – №2. – С. 146-153.
228. Підлуцький О. Ден Сяопін: Людина яка поєднала неможливе // Дзеркало тижня. – 2007. – №4. – С. 23.
229. Плешов О.В. Пакистан : ислам как доминанта в политической культуре // Восток.–2003.–№3.–С.52-63.
230. Погадаев В.А. Малайзия: тернистый путь к демократии // Азия и Африка сегодня.–2012.–№3.–С.25-28.
231. Погорелова І. Тенденції політичного розвитку Північно – Східної Азії на початку ХХІ століття / І. Погорелова // Політичний менеджмент. – 2010. – №2. – С.154 – 163.
232. Погорелова І. Тенденції політичного розвитку Північно-Східної Азії на початку ХХІ століття / І. Погорелова // Політичний менеджмент. – 2010. – №3. – С. 154-163.
233. Политическая модернизация Китая (часть первая) // МЭМО. – 2011. – №6.- С. 88-98.
234. Политические системы и политические культуры стран Востока . – М.: АСТ: Восток – Запад, 2007.
235. Полтораков О. ОДКБ: у пошуках євразійської безпеки // Зовнішні справи.–2011.–№1.–С.22-25.
236. Портяков В. Я. От Цзян Цзэминя к Ху Цзиньтао: КНР на рубеже веков // Восток. – 2004. – №4. – С. 30-41.
237. Потемкин Ю. В. НЕПАД: проект надежды? // Восток.–2006.–№2.–С. 70–82.
238. Правительство Японии ушло в отставку. – Режим доступа: <http://www.baltinfo.ru/2011/08/30/-225710>.

239. Пресс-конференция премьер-министра Есихико Нода. Режим доступа: http://www.kantei.go.jp/foreign/noda/statement/2011/09/02_kaiken_e.html.
240. Проклов И. Политическая система современного Туркменистана//Азия и Африка сегодня.–2007.–№10.–С.29-33.
241. Прокопенко Л. Я. Женщины и власть на Юге Африки//Азия и Африка сегодня. – 2012. – №2. – С.25–31.
242. Пузырёв Д. Исламский фактор в мировой политике // МЭМО. – 2011. – № 3. – С. 67 – 73.
243. Рахматуллаев Э. Водно-энергетическая проблематика Центральной Азии и превентивная дипломатия // Восток.–2008.–№1.–С.138-150.
244. Рашковский Е. Б. Япония: цивилизационные парадоксы / Е. Б. Рашковский // МЭМО. – 2005. – №3. – С. 64-78.
245. Рашковский Е. Тропическая Африка: земля отчаяния, земля надежды...//Мировая экономика и международные отношения.–2004.–№4.–С. 37–45.
246. Рашковский Е. Юго-ВосточнаяАзия – цивилизационный узел // МЭМО. – 2005. – №4. – С. 47-52.
247. Решение Кабинета Министров Японии, 13 января 2012 года. Режим доступа: http://www.kantei.go.jp/foreign/noda/topics/2012/01/13_basic_policy_e.html.
248. Решетов И. Ботсвана: путь к процветанию осилит идущий//Азия и Африка сегодня.–2004.–№9.–С. 51–54.
249. Россия и Закавказье в современноммире.– М.: Вост. лит.,2002.
250. Россия, Китай, Монголия: вместе навстречу вызовам современности//Восток. – 2012. – №3. – С. 144-151.
251. Роусон Д. Общественная и политическая жизнь Бурунди: прошлое и настоящее//Азия и Африка сегодня. – 2010. – №10. – С.38–42.
252. Рощин Г. Е. Африка и международная помощь//Азия и Африка сегодня.–2012.–№7.–С. 20–23.
253. Рунов Б. Новое в системе международной помощи Африке//Азия и Африка сегодня.–2004.–№2.–С. 18–23.
254. Русаков Е. М. В плену патриархальщины и провинциализма / Е. М. Русаков // Азия и Африка сегодня. – 2010. – №12. – С. 8-11.
255. Рыбина М. В. Религии и политика в Нигерии: путь взаимодействия//Азия и Африка сегодня. – 2012. – №3. – С.41–45.
256. РыбловВ.Туркменская трагедия.–М.,2003.
257. С.94-104.
258. Саватеев А. Африканская цивилизация в современном мире//Международная жизнь.–2006.–№4.–С. 127–137.
259. Саватеев А. Светлые и сумрачные лики Дар-эс-Салама//Азия и Африка сегодня.–2004.–№2.–С. 51–55.
260. Савенков Ю. Тень великого старца // Новое время. – 2003. – №12. – С. 30-32.
261. Садовская Л. М. Придет ли мир в Кот-д'Ивуар?//Азия и Африка сегодня.–2012.–№6.–С. 31–37; №7.–С. 49–53.
262. Садыхов П. М. О некоторых проблемах экономического развития Китая на современном этапе // Восток. – 2012. – №2. – С. 107-109.
263. Салицкий А. И. Экономика и политика в современном Китае // Восток. – 2002. – №4. – С. 74-86.
264. Салицкий А. И., Таций В. В. Зарождение биполярности или солидёрство? // Восток. – 2012. – №3. – С. 87-97.
265. Салицкий А. И., Таций В. В., Томберг И. Р. Китайская модель развития: новые черты // Азия и Африка сегодня. – 2012. – №5. – С. 43-50.
266. Сапрыкин Д. А. Япония: труден путь децентрализации / Д. А. Сапрыкин / Азия и Африка сегодня – 2011. – №1. – С. 26-31.
267. Северная Корея перед лицом коллапса: внутривластная и социально-политическая ситуация // МЭМО. – 2002. – №1. – С. 89-102.
268. Семин А. В. Япония: грянет ли исторический разворот? А.В. Семин // Азия и Африка сегодня. – 2010. – №12. – С. 2-7.
269. Сергеев В.В. Двойственная политика Пакистана // Азия и Африка сегодня.–2010.–№12.–С.27-30.
270. Сидоров В. А. ЮАР на африканском и мировом инвестиционных рынках // Азия и Африка сегодня. – 2012. – №2. – С.42–46.
271. Сидорова Г. М. Военная интервенция в Конго//Азия и Африка сегодня. – 2010. – №1. – С.62–65.
272. Симония А.А.Перемены в Мьянме//Азия и Африка сегодня.–2012. –№7. – С.35- 41.

273. Симония А. Мьянма на пути к демократии // МЭМО. – 2012. – №5. – С. 71-79.
274. Скубко Ю. С. ЮАР на пути к экономике знаний: съезд на обочину? // Восток. – 2011. – №1. – С. 93–103.
275. Содружество независимых государств двадцать лет спустя : реалии и перспективы: [«Круглый стол»] // Новая и новейшая история. –
276. Содружество независимых государств двадцать лет спустя: реалии и перспективы // Новая и новейшая история. – 2012. – №1. – С. 3-24.
277. Страны Востока в современном меняющемся мире // МЭМО. – 2011. – №11. – С. 105-110.
278. Стрельцов Д. В. Япония в поисках замены мирного атома // Азия и Африка сегодня. – 2012. – №2. – С. 2-6.
279. Стрельцов Д. В. Политическая система – стеклянный дом / Д. В. Стрельцов // Азия и Африка сегодня. – 2010. – №11. – С. 4-11.
280. Стрельцов Д. В. Система государственного управления Японии в послевоенный период. – М., 2002.
281. Суворова А. А. Беназир Бхутто: последние дни // Азия и Африка сегодня. – 2010. – №11. – С. 52-59.
282. Суворова А. А. Женщина, которую любил Джинна // Азия и Африка сегодня. – 2012. – №4. – С. 61-65.
283. Суворова А. А. Фатима Бхутто, расколовшая династию // Азия и Африка сегодня. – 2011. – №1. – С. 61-65.
284. Таций В., Томберг И. Прямые инвестиции Китая: политика и экономика // МЭМО. – 2012. – №6. – С. 74-79.
285. Тетекин В. Н. Апартеид и протестное движение в Южной Африке // Азия и Африка сегодня. – 2010. – №11. – С. 21–23.
286. Тетекин В. Н. Изменения в социальной структуре черного населения ЮАР как фактор ликвидации апартеида // Восток. – 2011. – №5. – С. 63–71.
287. Тетекин В. Н. Эволюция политического сознания белых в Южной Африке // Восток. – 2010. – №5. – С. 138–144.
288. Тетекин В. Тернистый путь к победе // Азия и Африка сегодня. – 2008. – №5. – С. 38–40.
289. Тетекин В. ЮАР: молодежь против апартеида // Азия и Африка сегодня. – 2006. – №11. – С. 73–77.
290. Тетерин О. И. Почему и кто убил первого президента Занзибара? // Азия и Африка сегодня. – 2012. – №4. – С. 55–60.
291. Тихонов В. М., Кан мангиль. История Кореи. В 2-х тт. – М.: Наталис, 2011. – Т. 2. Двадцатый век / Корея. 1905-1945 гг., Южная Корея. 1945-1992. – 499 с.
292. Тихоокеанская Азия : перспективы трансформаций политических систем // МЭМО. – 2010. – №5. – С. 83 – 95.
293. Тихоокеанская Азия: перспективы трансформаций политических систем: Круглый стол // Мировая экономика и международные отношения (далі – МЭМО). – 2010. – №5. – С. 83-95.
294. Толстухина А. Ю. Содружество наций: переоценка возможностей // Азия и Африка сегодня. – 2012. – №7. – С. 64 – 66.
295. Торкунов А. В. Денисов В. И., Ли В. Ф. Корейский полуостров: метаморфозы послевоенной истории. – М., 2008.
296. Торкунов А. В. Загадочная война : корейский конфликт 1950-1953 годов. – М., 2000.
297. Трансформация восточного общества: опыт Монголии // МЭМО. – 2001. – №3. – С. 104-110.
298. Тропическая Африка: от авторитаризма к политическому плюрализму. – М.: Вост. лит., 1996.
299. Тужба Э. Н. Особенности социального самочувствия этнических групп и их отношений в Абхазии // СОЦИС. – 2012. – №2. – С. 94-98.
300. Тюрин В. А., Цыганов В. А. История Малайзии. XX век. – М.: ИВ РАН, 2010. – 670 с.
301. Українсько-китайський прорив // Зовнішні справи. – 2011. – №7-8. – С. 59-60.
302. Усов В. Африканский союз: год спустя // Азия и Африка сегодня. – 2004. – №1. – С. 46–49.
303. Усов В., Шубин В. Всеафриканский парламент: создание, деятельность, перспективы // Азия и Африка сегодня. – 2008. – №5. – С. 28–32.
304. Усольцев В. Тихоокеанская Азия: экономическая интеграция и перспективы России // МЭМО. – 2011. – №8. – С. 67-75.
305. Уткин А. И. Мировой порядок XXI века. – М., 2001.
306. Федоровский А. Эволюция АТЭС и перспективы региональных интеграционных процессов // МЭМО. – 2012. – №1. – С. 40 – 50.
307. Федулова Н. Г. «Замороженные» конфликты в СНГ и позиция России // Мировая экономика и международные отношения. – 2008. – №1. – С. 57-67.

308. Федулова Н.Г. Влияние России в странах СНГ : гуманитарные аспекты //МЭМО.–2007.–№5.–С.79-86.
309. Фейгельсон К. Монголия: «Кочевническая» демократия / К. Фейгельсон // МЭМО /Политологическая мысль. – 1999. – №2. – С. 53-65.
310. Феномен НИС: Эволюция и современность // МЭМО. – 2012. – №7. –С. 64-77.
311. Феномен НИС: эволюция и современность//МЭМО.–2012.–№7.–С.64-77.
312. Филиппов В. Р. Выборы в Мали: на что надеяться и чего опасаться?// Азия и Африка сегодня. – 2012. – №3. – С.35–40.
313. Филиппов В. Р. Конфликт в Гвинее: факторы риска // Азия и Африка сегодня. – 2011. – №8. – С.51–57.
314. Филиппов В. Р. Кот - д'Ивуар:факторы электорального конфликта // Азия и Африка сегодня. – 2011. – №5. – С.26–33.
315. Филиппов В. Р. Туареги Мали: долгий путь к миру // Азия и Африка сегодня.–2012.–№7.–С. 42–48.
316. Фитуни Л. Л. Место Африки в посткризисной мировой экономике // Азия и Африка сегодня. – 2011. – №1. – С.15–20; №2. – С.8–11.
317. Фитуни Л. Л. Экономика Африки: вызовы посткризисного развития// Азия и Африка сегодня. – 2010. – №8. – С.46–48.
318. Фитуни Л.Л. Место Африки в посткризисной мировой экономике // Азия и Африка сегодня. – 2011. – №1. – С.15 – 20; №2. – С.8 – 11.
319. Фролов А.В.Опыт Сингапура поучителен//Азия и Африка сегодня.–2012.–№1.–С.2-7.
320. Фурман Д.Е.Политическая эволюция постсоветских Казахстана и России (сходства и различия)//Восток.–2004.–№4.–С.42-49.
321. X Международный конгресс монголоведов//Восток. – 2012. – №2. – С. 148-155.
322. Хазанов А. М. Крушение последней колониальной империи.–М.: Наука, 1986.
323. Хан Енью. История Кореи: новый взгляд. – М.: Вост. лит., 2010.
324. Харитоновна Е. В., Тищенко С. М. Зимбабве на перепутье//Азия и Африка сегодня. – 2011. – №3. – С.34–37.
325. Хлюпин В., Грозин А. « Кочевые элиты» постсоветской Азии //Азия и Африка сегодня.–2007.–№4.–С.7-12.
326. Хохлов И. Ядерный Пакистан – дихотомия силы и слабости//МЭМО.–2011.–№8.–С.15-24.
327. ХУП съезд КПК: смысл и последствия // Мировая экономика и международные отношения. – 2008. – №5. – С. 103-111.
328. Центральная Азия в контексте афганской ситуации //МЭМО.–2011.–
329. Цзян Цзэминь о социализме с китайской спецификой: в 3-х т. – М.:ИВ РАН. – 2004.
330. Цуркан А.А. Эволюция исламского радикализма // Вопросы истории. – 2010. – №11. – С.21 – 28.
331. Черешнева Л.А. РазделБританскойИндии и проблема княжеств//Восток.–2009.–№5.–С.46-56.
332. Чугров С. В. Россия и Япония: о некоторых параллелях в политической культуре / С. В. Чугров // МЭМО. – 2002. – №11. – С. 48-54.
333. Шеремет В. Чан Кайши. «Он начал свой путь лисой, окончил тигром» // Наука и религия. – 2007. – №8. – С. 42-45.
334. Широков Г. К. Мир на перепутье (расхождение векторов общественного развития: Запад – Восток).–М.: Вост. лит., 2000.
335. Шубин В. Г. Зимбабве: кризис преодолен?// Азия и Африка сегодня.–2012.–№6.–С. 44–47; №5.– С. 21–25.
336. Шубин Г. В. ЮАР: создание нерасового государства.–М.: Вост. лит., 1998.
337. Шустов А.В. Трансформация этноконфессиональной структуры новых независимых государств Центральной Азии (1990-е – первое десятилетие 2000-х гг.) // Восток. – 2011. – №5. – С.98 – 115.
338. Щербаков Н. Г. Послевоенный panaфриканизм: начало пути//Восток. – 2008. – №2. – С.94–107.
339. Эволюция политической системы Японии. Под ред. Д. В. Петрова. – М., 1995.
340. Энциклопедия стран мира. / Под ред. Н.А. Симония. – М.,2004.
341. Эрберт Рожерио. Африка: 50 лет независимости// Азия и Африка сегодня. – 2010. – №9. – С.22.
342. Юрлов Ф.М.Индия во Второй мировой войне// Восток. – 2012. – №2.–С.49-66.
343. Юрлова Е.С. Индира Ганди:путь к власти //Восток.–2008.–№4.–С.96-108.
344. Яковлев А. Страны Востока: Конец модернизации и выбор цели развития // Азия и Африка сегодня. – 2008. – №6. – С.36 – 39.
345. Яковлев А.Ю.Антитеррор по-индийски //Азия и Африка сегодня.–2012.–№5.–С.12-16.

346. Якушев С. Монголия в современной системе международных отношений // МЭМО. – 2010. – №8.
347. Япония второй половины XX в. Проблемы и судьбы. – М.: Вост. лит., 2003. – 287 с.
348. Япония: экономика, политика, общество на заре XXI века. Под ред. В. Рамзеса. – М., 2003.
349. Яскина И.С. Монголия: смена модели развития. Политические и экономические реформы. – М., 1994.

5. Питання для самоконтролю студентів з курсу «Новітня історія країн Азії та Африки»

1. Довести, що період 1914-1945рр. за своїм змістом був переломним в історії країн Азії та Африки.
2. Проаналізуйте нові підходи у сучасній історіографії до проблеми колоніалізму.
3. Визначте та схарактеризуйте основні тенденції суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку країн Азії та Африки у 1914-1945 рр.
4. З'ясуйте вплив Першої світової війни на країни Азії та Африки.
5. Доведіть, що революційні події 1917 року в Росії стали важливим стимулятором визвольного руху на Сході.
6. З'ясуйте, чому діяльність Комінтерна стала одним із чинників зміни співвідношення сил між Європою і Азією.
7. Проаналізуйте прояви «азійської орієнтації» у зовнішній політиці РРФСР та діяльності Комінтерна.
8. З'ясуйте, чи можна твердити про першочергове значення у політиці Комінтерна революційного процесу.
9. Визначте вплив на країни Сходу світової економічної кризи 1929-1933рр.
10. Розкрийте сутність сучасних підходів в історичній науці до питання фашизму на Сході.
11. Проаналізуйте причини встановлення мілітаристського режиму в Японії.
12. Визначте особливості зовнішньої політики та характерні риси зовнішньополітичної доктрини Японії.
13. Проаналізуйте основні тенденції економічного розвитку Китаю після Першої світової війни.
14. Доведіть національний характер китайської революції 1925-1927рр.
15. Проаналізуйте причини, основні етапи та наслідки громадянської війни в Китаї 1927-1936рр.
16. Прослідкуйте долю політичних лідерів Китаю 20-40рр. XX ст.
17. Розкрийте причини, хід та наслідки першої сатіаграхи.
18. Проаналізуйте основні положення конституції Туреччини 1924 р.
19. З'ясуйте зміст та особливості мандатної системи управління на Арабському Сході.
20. Поясніть, чому монархію Пехлеві називають плебісцитарною, а не легітимістською.
21. Розкрийте зміст суньятсенізму як ідеології розбудови нової китайської державності.
22. З'ясуйте зміст, характер та наслідки лаїцизації турецького суспільства.
23. Охарактеризуйте становище країн Африки в роки Другої світової війни.
24. Розкрийте зміст ідеології не насилля М. К. Ганді.
25. Складіть політичні портрети лідерів країн Сходу Ататюрка, Рези-шаха Пехлеві, Чан Кайші.
26. Охарактеризуйте особливості французької колоніальної політики в Індокитаї (1918-1945).
27. Розкрийте зміст законів Монтегю-Челмсфорда і Роулетта.
28. Проаналізуйте діяльність ІНК у 1918-1945рр.
29. Розкрийте причини, хід, характер та наслідки кемалійської революції.
30. Розкрийте зміст Закону про управління Індією 1935 року.
31. Розкрийте зміст декларації Бальфура.
32. Розкрийте зміст та наслідки «Руху 4-го травня» в Китаї.
33. Розкрийте зміст Лозаннського мирного договору 1923 року.

34. Проаналізуйте соціально-економічні та політичні зміни, що відбулися в країнах Магриба в роки Другої світової війни.
35. Проаналізуйте основні заходи Рези-шаха Пехлеві, спрямовані на централізацію та модернізацію Ірану.
36. Розкрийте специфіку розвитку і традиційні інститути афганського суспільства.
37. Проаналізуйте спроби реформування афганського суспільства у міжвоєнний період.
38. Визначте специфіку індонезійського суспільства в колоніальну епоху та назвіть характерні риси голландської колоніальної політики в Індонезії.
39. Розкрийте сутність ідеологічної боротьби у Китаї у 1914-1915рр.
40. Проаналізуйте особливості японської окупаційної політики у країнах Сходу та Південно-Східної Азії.
41. Записати до словника та вивчити зміст основних понять і термінів модуля.
42. Визначити передумови утворення та завдання Руху неприєднання.
43. Проаналізувати основні етапи та особливості розвитку КНР у 1949 – 1976 роках.
44. Скласти політичний портрет Мао Цзедуна.
45. Проаналізувати причини виникнення та основні етапи розвитку близькосхідної проблеми.
46. Виокремити і проаналізувати особливості та закономірності економічної еволюції країн, що розвиваються.
47. Проаналізувати особливості розвитку Республіки Індія у 1950 – 1964 роках.
48. Виокремити та проаналізувати причини поширення на Сході режиму "керованої" модернізації.
49. Виокремити і проаналізувати причини виникнення, утвердження та кризи ідеології арабського націоналізму.
50. Визначити основні причини, характер, етапи та наслідки війни в Індокитаї.
51. Виокремити та проаналізувати "гарячі місця" на сучасному Сході.
52. Скласти політичний портрет Аятоли Хомейні.
53. Скласти політичний портрет Ден Сяопіна.
54. Скласти політичний портрет Джавахарлала Неру.
55. Скласти політичний портрет Чан Кайши.
56. Проаналізувати та порівняти розвиток КНДР і Республіки Корея. З'ясувати особливості північно-корейської та південнокорейської моделей суспільного розвитку.
57. Визначити основні тенденції та особливості соціально-політичного розвитку країн Тропічної Африки у постколоніальний період.
58. Виокремити та проаналізувати основні етапи суспільно-політичного розвитку Японії після Другої світової війни.
59. Довести, що "біла революція" в Ірані була однією з основних причин ісламської революції 1978 – 1979 років.
60. Виокремити та схарактеризувати особливості етнополітичних структур країн Тропічної Африки в постколоніальний період.
61. Скласти політичний портрет Ху Цзиньтао.
62. Проаналізувати особливості деколонізації на африканському континенті.
63. Проаналізувати причини, сутність та особливості ісламського ренесансу у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.
64. Проаналізувати зміст, основні напрями та результати реформ у КНР (1976 – 2016 рр.).
65. Проаналізувати основні тенденції економічного та політичного розвитку країн Арабського Сходу після Другої світової війни.
66. Визначити основні тенденції розвитку Ісламської Республіки Іран після ісламської революції.
67. Проаналізувати особливості становлення та розвитку новоіндустріальних країн Азії.
68. Довести, що "культурна революція" у Китаї була однією з найбільших катастроф в історії людства ХХ ст.
69. Проаналізувати досвід модернізації східного суспільства (на прикладі Монголії).

70. Виокремити та проаналізувати основні чинники розвитку країн Азії та Африки після Другої світової війни.
71. Проаналізувати процеси демілітаризації та демократизації Японії у роки американського окупаційного режиму.
72. Виокремити та проаналізувати основні етапи соціально-економічного розвитку Японії після Другої світової війни.
73. Визначити особливості сучасних трансформаційних процесів у країнах Індокитаю.
74. Виокремити та проаналізувати особливості "індійської демократії".
75. Довести, що на розвиток країн Азії та Африки винятковий вплив має культурно-цивілізаційний чинник. Охарактеризувати основні моделі суспільного розвитку на сучасному Сході.

6. Навчальна та наукова література

Основна література

1. Беседіна (Порох) Н. Крах традиційної державності у Китаї та його наслідки (за спогадами Пу І). *Духовні, політичні та освітні практики в соціально-культурному розвитку людства: збірник наукових праць за матеріалами доповідей і повідомлень дванадцятого Всеукраїнського науково-практичного семінару з міжнародною участю «Актуальні питання всесвітньої історії та методика їх викладання», 25-26 березня 2021 року.* Полтава: ІВЦ ПНПУ, 2021. С. 139-151.
2. Беседіна (Порох) Н. Суспільно-політичний розвиток Індії: історія і сучасність. *Актуальні питання всесвітньої історії та методика їх викладання: Матеріали доповідей і повідомлень Четвертого Всеукраїнського науково-практичного семінару (27-28 березня 2007 року).* Полтава: АСМІ, 2007. С. 254-275.
3. Беседіна (Порох) Н.В. Індія. *Всесвітня історія (1945-1996 рр.). Матеріали на допомогу вчителям, студентам, учням ІІ класів, абітурієнтам.* Полтава: ПОПОПП, 1997. С. 120-124.
4. Беседіна (Порох) Н.В. Країни Північної Африки. *Всесвітня історія (1945-1996 рр.). Матеріали на допомогу вчителям, студентам, учням ІІ класів, абітурієнтам.* Полтава: ПОПОПП, 1997. С. 137-141.
5. Беседіна (Порох) Н.В. Країни Середнього Сходу. *Всесвітня історія (1945-1996 рр.). Матеріали на допомогу вчителям, студентам, учням ІІ класів, абітурієнтам.* Полтава: ПОПОПП, 1997. С. 127-132.
6. Беседіна (Порох) Н.В. Країни Тропічної та Південної Африки / Н.В.Беседіна. *Всесвітня історія (1945-1996 рр.). Матеріали на допомогу вчителям, студентам, учням ІІ класів, абітурієнтам.* Полтава: ПОПОПП, 1997. С. 141-144.
7. Беседіна (Порох) Н. В. «Рама раджя» Махатми Ганді – ідеал ненасильницького суспільства. *«Людина та людяність у світовій гуманітарній традиції»: збірник наукових праць за матеріалами доповідей і повідомлень одинадцятого Всеукраїнського науково-практичного семінару з міжнародною участю «Актуальні питання всесвітньої історії та методика їх викладання», 28-29 березня 2019 року.* Полтава: ІВЦ ПНПУ, 2019. С. 46-53.
8. Белокреницкий В.Я. Восток на рубеже веков – некоторые итоги и перспективы развития. *Восток* . 2001. №5. С. 66-88.
9. Васильев Л. С. История Востока: в 2 томах. М.: Высшая школа, 2005.
10. История Востока: в 6 т./ гл. редкол.: Р.Б. Рыбаков(пред.) и др.; Институт востоковедения РАН. М.: Вост. лит., 1995. Т.6: Восток в новейший период (1945 – 2000 гг.) / отв. ред. В.Я. Белокреницкий , В.В. Наумкин. М., 2008. 1095 с.
11. Козицький А.М. Новітня історія Азії та Африки: Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів. Львів: Афіша, 2003. 403 с.
12. Колонтаев А.П. Страны Востока в начале XXI века: поиски новых теоретических обобщений. *Восток*. 2011. №2. С. 5-15.
13. Королева О.А. Теоретические проблемы истории Востока. *Восток*. 2004. №5. С. 150-155.
14. Новейшая история стран Азии и Африки. XX век, 1945-2000. Под. ред. А.М. Родригеса.

- Кн. II. В 2 ч. М., 2004.
15. Сафронов Б.В., Лосев Ю.И. Новейшая история стран Азии и Африки. М.: Юрайт, 2019. 344 с.
 16. Сергійчук І.М. Новітня історія країн Азії та Африки (1918 – кінець ХХ ст.): Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Суми: ВТД «Університетська книга», 2002. 288 с.
- Додаткова:**
17. Арабський світ на порозі нової епохи: від автократії до демократії. Зовнішні справи. 2011. №2. С. 10-15.
 18. Белокрыцкий В., Москаленко В. Пакистан: испытание на прочность. МЭМО. 2008. №6. С.75-85.
 19. Беседина (Порох) Н. В. КНР на сучасному етапі розвитку: особливості «конфуціанізації» суспільства. *Історична пам'ять*. Полт. нац. пед. ун-т. імені В. Г. Короленка. Полтава. 2010. Вип. 1. С. 132-139.
 20. Бибикина О.П., Цветкова Н.Н. Экономические, социально-политические, этноконфессиональные проблемы Востока. *Восток*. 2017. №2. С. 99-106.
 21. Гусаров В. И. Гражданское общество в Африке: очередная утопия или определенное будущее? *Восток*. 2008. №4. С.163-168.
 22. Денисова Т.С., Костелянец С.В. Политические конфликты в Африке: причины возникновения и способы урегулирования. *Восток*. 2010. №4. С.168-176.
 23. Долгов Б.В. Арабский мир в начале XXI в. : между демократией и исламизмом. *Восток*. 2009. №5. С.89-100.
 24. Зінько С. Роль новітніх медіа в акціях протесту на Близькому Сході. *Зовнішні справи*. 2011. №3. С.20-25.
 25. Кожухар О.І. Трансформація партійних систем пострадянських країн Центральної Азії. *Харк. нац. пед. ун-т. імені Г.С.Сковороди. Серія « Історія та географія»*. Харків, 2011. Вип.40. С.86-94.
 26. Косохин Н.Д. Политическое лидерство в Африке: прошлое и настоящее. М.: ИАФ РАН, 2015. 178 с.
 27. Лагутов Ю. Суспільні трансформації в країнах Північної Африки: причини і тенденції. *Зовнішні справи*. 2011. №4. С.34-36.
 28. Ландар Р.Г. Бурдиба и бурдибизм. *Восток*. 2017. №1. С. 64-69.
 29. Лозовицький О. Сучасний Схід: демократичний ренесанс чи геополітичний перерозподіл? *Зовнішні справи*. 2011. №2. С.6-9.
 30. Модернизация, авторитаризм и демократия. Научная жизнь. МЭМО. 2010. №11. С. 91-103.
 31. Новейшая история стран Азии и Африки: XX век.: Учеб. для студ. вузов. В 3-х част./Под ред. Родригеса А. М. М.: ВЛАДОС, 2001.
 32. Орлова Т.В. Історія нових незалежних держав: Postsovieticum: навч. посібник. К.: Знання, 2010. 487 с.
 33. Страны Востока в современном меняющемся мире. МЭМО. 2011. №11. С. 105- 110.
 34. Суворова А.А. Женщина-лидер Южной Азии: случайность или закономерность? *Восток*. 2016. №6. С. 79-88.
 35. Тимонина Л.Л. Стратегия инновационного развития Японии: на пути к четвертой промышленной революции. *Восток*. 2017. №4. С. 78-89.
 36. Фурсов К.А. Деколонизация афро-азиатского мира: предпосылки, этапы, модели. *Восток*. 2015. №2. С. 81-95.
 37. Яковлев А.И. Цивилизационное измерение международных отношений на Ближнем Востоке в XXI в. *Восток*. 2017. №3. С. 41-54.
 38. Лобода Д.О. Російський дестабілізаційний чинник у політичному розвитку країн Африки на сучасному етапі. *Духовні, політичні та освітні практики в соціально-культурному розвитку людства: збірник наукових праць за матеріалами доповідей і повідомлень дванадцятого Всеукраїнського науково-практичного семінару з міжнародною участю «Актуальні питання всесвітньої історії та методика їх викладання», 25-26 березня 2021*

року. Полтава: ІВЦ ПНПУ, 2021. С. 83-99.

Електронні джерела:

39. Українська асоціація китаєзнавців. URL: <https://sinologist.com.ua/>
40. Інститут сходознавства імені А.Ю. Кримського НАН України. URL: <https://oriental-studies.org.ua/uk/home/>
41. Всеукраїнська асоціація індологів. URL: <http://indology.ho.ua/association.html>
42. Духовне управління мусульман України. Знання. URL: <https://islam.ua/knowning-islam>
43. Електронна наукова бібліотека Державної установи «Інститут всесвітньої історії Національної академії наук України». URL: <https://elibrary.ivinas.gov.ua/>
44. Журнал «Восток (Oriens)». URL: <https://ivran.ru/oriens>
45. Журнал Азия и Африка сегодня. URL: <https://asaf-today.ru/>
46. Науковий журнал «Проблеми всесвітньої історії». URL: <https://ivinas.gov.ua/publikatsiji/naukovyi-zhurnal-problemy-vsesvitnoi-istorii.html>